Riksdagens protokoll 1992/93:47

Torsdagen den 17 december

Kl. 9.00 – 18.38

Protokoll
1992/93:47

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Talmannen meddelade att *Björn Samuelson* (v) den 17 december återtagit sin plats i riksdagen, varigenom tjänstgöringen som ersättare upphört för Thommy Ohlsson.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 11 december.

3 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Skatteutskottets betänkanden 1992/93:SkU17 och SkU18
Socialförsäkringsutskottets betänkande 1992/93:SfU9
Näringsutskottets betänkande 1992/93:NU16

Meddelande om samlad votering

Talmannen meddelade att socialförsäkringsutskottets betänkanden SfU5, SfU6 och SfU8, konstitutionsutskottets betänkande KU16 samt näringsutskottets betänkanden NU17 och NU19 skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

4 § Socialavgifter

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande
1992/93:SfU5 Socialavgifter (prop. 1992/93:29).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 9 §.)

1 *Riksdagens protokoll 1992/93. Nr 47*

5 § Ersättningar till sjukvårdshuvudmännen m.m.

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande
1992/93:SfU6 Ersättningar till sjukvårdshuvudmännen m.m. (prop. 1992/93:17).

Anf. 1 KARIN ISRAELSSON (c):

Fru talman! Det betänkande som nu skall behandlas innehåller förslag till ersättning till sjukvårdshuvudmännen, ett antal motioner som berör sjukvårdens finansiering, pensionärernas avgifter i sjukvården och en del andra frågor som berör läkemedelskostnader och annat.

Det avtal som slutits mellan Landstingsförbundet och regeringen ligger som underlag för den ekonomiska ersättning som skall utges till sjukvårdshuvudmännen. Denna summa har minskat jämfört med förra årets anslag, eftersom äldreomsorgsandelen nu övetagits av kommunerna. Med denna rockad har också sjukvårdskostnadernas andel av BNP minskat. Detta innebär dock inte att vi har fått en sämre sjukvård. Snarare tvärtom har den ökade konkurrensen och de minskade ekonomiska ramarna bidragit till en effektivare och mer patienttillvänd sjukvård. Det är bara att beklaga att detta inte varit möjligt tidigare. Då var det köerna som drev sjukvårdskostnaderna i höjden. Nu gäller det att finna ett hälso- och sjukvårdssystem som ger en god hälso- och sjukvård över hela landet. Denna sjukvård får inte heller öka kostnadsandelen av BNP.

De motioner som behandlas i detta betänkande avslås under motivering att det pågår en mängd utredningar. HSU 2000 har tillsammans med prioriteringsutredningen det huvudsakliga ansvaret för att finna lösningar på sjukvårdens många problem. Samtidigt pågår i de flesta landsting praktisk förändringsverksamhet, som innebär nya möjligheter till valfrihet för patienten, ett ökat vårdutbud och förhoppningsvis ekonomiska styrmedel som håller kostnaderna i schack. Kostnadsökningarna är inte enbart ett svenskt problem. Samma problem finns i de flesta västeuropeiska länderna. Det finns dock stora behov av rättvisa konkurrensmöjligheter mellan den offentliga och privata sjukvården.

En mycket sträng kostnadsram, med krav på rehabiliteringsinsatser driver i vissa landsting missnöjda patienter till privatläkare som erbjuder rikligt med läkemedel, sjukskrivningar utan krav och kostsamma utredningar vars medicinska syfte kan ifrågasättas. Den offentliga sjukvårdens stränga krav på kostnadseffektivitet måste även gälla privatläkarinsatser. Valfrihet i läkarvalet måste kostnadsbegränsas på något sätt om samhällskostnaderna inte skall rusa i höjden.

Husläkarfrågan håller på att finna sin lösning, men jag anser personligen att den med fördel kunnat få vänta till dess utredningen om den framtida sjukvården varit klar. Nu vet jag att förslag är under utarbetande, och det accepterar vi i Centern. Vi har emellertid synpunkter, och vi hoppas på en lösning som också vi kan ställa upp på.

Inom fyra landstingsområden pågår dessutom en försöksverksamhet att samordna sjukförsäkring med hälso- och sjukvården. Om nu både sjukför-

säkringen och arbetsskadeförsäkringen skall övertas av arbetsmarknadens parter måste även dessa frågor lösas. Det är således många bollar i luften för närvarande när det gäller den framtida sjuvårdens organisation och finansiering. Av den anledningen borde man ligga något mera passiv innan man går in med nya förändringar. Det är i första hand patienten man måste ta hänsyn till. Det är redan nu svårt i vissa landsting att förklara för allmänheten vem man skall vända sig till vid sjukvårdsfall.

När det gäller pensionärernas sjukvårdsavgifter så föreslår regeringen att en enhetlig avgift skall gälla. När det däremot gäller unga handikappade föreslås att avgiften halveras under de 30 första dagarna vid varje vårdtillfälle. Tyvärr anser inte utskottmajoriteten detta, men man har inte något bättre förslag. Det är därför förvånande att man inte accepterar denna lösning fram till dess man finner bättre möjlighet till kostnadsminskningar för de ofta sjuka unga handikappade.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1 till betänkandet.

Den socialdemokratiska reservationen angående barntandvården uttrycker en oro för att barn- och ungdomstandvården ej skall utföras av privata entreprenörer. Redan i dag finns ju den möjligheten om landstingshuvudmännen anser detta. Det finns ju inget som talar för att utvecklingen skulle vara så lavinartad om denna möjlighet utökades. Denna fråga befinner sig under översyn av en särskild sakkunnig inom regeringskansliet. I det sammanhanget bedöms för- och nackdelar med olika ersättningssystem, och fram till dess kommer inga förändringar att inträffa.

Fru talman! Jag yrkar därför avslag på reservation nr 2 till betänkandet och bifall till utskottets hemställan.

Anf. 2 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! I det här betänkandet har vi en motion som till stora delar är besvarad genom att våra yrkanden finns med i de utredningar som nu pågår. Det finns emellertid ytterligare en fråga med en reservation.

Vänsterpartiet var emot att det fria sjukhusåret togs bort, och vi har i flera år motionerat om att det skall återinföras. Jag kom även med på slutet i arbetet med den statliga utredningen kallad Merkostnadskommittén. I utredningsuppdraget ingick det att försöka hitta former för att kompensera de människor som hade hel förtidspension eller sjukbidrag vid slopandet av det avgiftsfria sjukhusåret.

Den kompensation som nu ges är begränsad i vad gäller både ålder- och ersättningsnivå. Det är dock en kompensation som är väkommen, och som är till gagn för de yngre. Jag kan därför inte finna att det skulle finnas någon anledning till att avstyrka förslaget.

Vänsterpartiet kommer därför att yrka bifall till reservation 1 till betänkandet.

Reservation 2 upplever jag något som ett slag i luften eftersom det inte vare sig i propositionen eller i betänkandet ligger något förslag framlagt som kan tolkas som att barntandvården skulle vara hotad. Vad jag kan förstå finns förslaget inte heller medtaget i direktiven till den tandvårdsutredning som nu har tillsats.

Karin Israelsson nämnde något om husläkarsystemet. Jag är naturligtvis

redo att debattera den frågan när vi har ett betänkande med ett sådant förslag framlagt.

Fru talman! Vänsterpartiet kommer att yrka bifall till reservation 1.

Anf. 3 BÖRJE NILSSON (s):

Fru talman! Ersättningen från den allmänna försäkringen till sjukvården, dvs. Dagmarsystemet, följer i stort sett principerna från tidigare år. Vi ställer oss bakom den träffade överenskommelsen mellan staten och sjukvårdens huvudmän.

För att förbättra tillgängligheten och kapaciteten inom hälso- och sjukvården tillkom för två år sedan en särskild post för rehabiliterings- och behandlingsinsatser. På det sättet fick man till stånd en samverkan mellan försäkringskassorna och sjukvården när det gäller rehabiliteringen, som har visat sig vara mycket betydelsefull. Det skapas alltså på det sättet förutsättningar för att minska väntetiderna inom vården och för att uppfylla målet om en sänkning av ohälsotalet.

Enligt reglerna från staten sker nu en utvärdering av de här insatserna, och för detta ändamål har man satt upp ett oförändrat belopp på 485 miljoner för nästa år.

Enligt rapporter från fältet kan vi redan nu konstatera att detta är en mycket bra reform, som har fått goda effekter. Erfarenheterna är alltså mycket positiva. Därför är det angeläget att gå vidare med de särskilda medlen för rehabiliteringsinsatser. Jag vill gärna understryka det, för framtida förhandlingar mellan staten och sjukvården.

I betänkandet finns ett avsnitt om tandvården, i anledning av en motion av Charlotte Cederschiöld. Med hänsyn till majoritetens ställningstagande till motionen gör vi socialdemokrater i vår reservation en viktig markering till förmån för barn- och ungdomstandvården, som regeringspartierna står i begrepp att riva upp.

På s. 18 i betänkandet redovisas den förändring som är på gång. Jag tror att Karin Israelsson och Berith Eriksson har missuppfattat det hela. Vad jag förstår, kommer utredningsmannen inte att syssla så mycket med barn- och ungdomstandvården. Vid ett sammanträde i går framgick det mycket tydligt att han framför allt skall se på vuxentandvården. Vi fick det beskedet.

Förändringen sker på två plan. För det första skall utredningsmannen göra en översyn av tandvårdsförsäkringen. Det kan finnas anledning att göra det, efter att den har fungerat under ett stort antal år.

För det andra görs en ändring i 5 § i tandvårdslagen. Det är en uppföljning av regeringsförklaringen från oktober, där man uttalade att det skall vara fri konkurrens även inom barntandvården. Barntandvården skall alltså kunna läggas ut på entreprenad. Det är klart att det ytterst beror på hur landstingen hanterar frågan.

Vi tycker att den här utvecklingen är mycket olycklig. Vi menar att det är av stort värde att barn- och ungdomstandvården finns kvar i folktandvården.

En bra tandvård är viktig för alla medborgare, men särskilt för den unga generationen. Därför ser vi det som väsentligt att folktandvården har ett samlat ansvar för barn- och ungdomstandvården.

Folktandvårdens barntandvård har varit mycket framgångsrik och effek-

tiv – det är helt klart. Tandhälsan för de yngsta har förbättrats avsevärt. En viktig förutsättning för det goda resultatet har just varit att tandvården omfattar alla barn och att den är kostnadsfri. Vår organisation av barn- och ungdomstandvården har stimulerat till ett långsiktigt tänkande, som är oerhört viktigt. Det är inriktat just på att uppnå en så god hälsa som möjligt för barnen till en låg kostnad. Inslaget av förebyggande åtgärder har varit mycket stort – det är naturligtvis en viktig aspekt för samhällsekonomin.

Vi tycker att det här är en klok och riktig uppläggning, och detta markerar vi i vår reservation, nr 2. Där slår vi fast att barn- och ungdomstandvården också i fortsättningen bör vara en uppgift för folktandvården. Den allmänna försäkringen skall ge ersättning för vuxentandvård.

Jag vill kommentera en annan fråga, och det är avgifter för sjukhusvård, där de borgerliga regeringspartierna har en reservation. I propositionen föreslås att förtidspensionärer som är under 40 år skall ha halv avgift och att de som är över 40 år skall ha hel avgift.

Vi menar att införandet av en så stel åldersgräns inte är en lämplig metod för att kompensera unga förtidspensionärer.

Det är klart att vi bör uppfylla löftet till unga förtidspensionärer om sänkt avgift eller ersättning för borttagandet av det avgiftsfria året, men vi måste söka en annan väg för att kompensera dem. Detta förslag är inte vidare lämpligt.

Därför har vi alltså ändrat förslaget i propositionen i detta avseende, och jag yrkar avslag på reservation 1.

Jag vill med detta, fru talman, yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen och i övrigt till utskottets hemställan i dess helhet.

Anf. 4 KARIN ISRAELSSON (c):

Fru talman! Börje Nilssons inlägg i debatten visar på en mycket stor ambivalens. Han både vill och vill inte ha förslaget, men har ändå hamnat i den situationen att han säger nej till en sänkning av avgiften för unga handikappade under 40 år.

Den utredning som har sett över frågan har inte hittat någon bra lösning, och vi ansåg från regeringspartierna att det här förslaget i alla fall var ett sätt att i första hand ge en förmån till denna grupp. Vi anser att de bör kunna få en avgiftssänkning, eftersom de också skall ha möjligheter att leva ett så normalt liv som möjligt, oavsett att de hamnar inom sjukhusvården av och till. Det skulle ge dem möjlighet att få sänkt avgift under 30 dagar vid varje vårdtillfälle.

Det hade varit mera klokt av Socialdemokraterna att stödja vårt förslag och att försöka medverka till att hitta bättre former för att ge denna grupp ett bättre ekonomiskt skydd.

Vänsterpartiet har dragit konsekvenserna av det här och stöder förslaget. Jag tycker att Socialdemokraterna också kan stödja reservation 1.

När det gäller tandvården förstår jag att Socialdemokraterna har svårt att inse att det även för barn- och ungdomstandvården kan vara bra med konkurrens. Jag ser ingen fara i det. Jag har all respekt för de insatser som folktandvården har gjort för barns och ungdomars tandvård och för att den i stor utsträckning har bidragit till den goda tandstatusen i vårt land i dag.

Jag tror inte att ökad konkurrens, som Börje Nilsson är så rädd för, skulle innebära att möjligheterna försämras för barn och ungdomar att få en god tandvård och bra tänder under resten av livet. Med den fria konkurrensen kan huvudmännen se till att det finns ett bra underlag för att ge en god tandvård, och att det kan ske till lägre kostnader än i dag. Vi har sett inom sjukvårdssektorn att konkurrensen har gett lägre kostnader och en god sjukvård också fortsättningsvis – kanske t.o.m. bättre sjukvård. Börje Nilssons rädsla är därför överdriven.

Anf. 5 BÖRJE NILSSON (s):

Fru talman! Det är ändå så att barn- och ungdomstandvården i vårt land är mycket framgångsrik och effektiv. Det är helt klart. Barnen har fått en allt bättre tandhälsa, vilket är viktigt. Jag förstår inte varför man skall göra denna förändring när folktandvårdens arbete har gett så goda resultat. Det betyder oerhört mycket att folktandvården har det samlade ansvaret. Jag förstår framför allt inte varför Centerpartiet vill göra det här.

Vad jag förstår handlar det mer om experiment inom sjuk- och tandvården. Det som finns skall brytas upp. Jag tycker att det är olyckligt. Detta görs väl delvis för att tillfredsställa Moderaterna, som mycket hårt driver den här privatiseringstanken. Det ingår i systemskiftet. Jag tycker att det är beklämmande att Centerpartiet ställer upp på de här tokiga idéerna.

När det gäller sjukhusvårdsavgiften är det klart att de unga förtidspensionärerna bör ha en kompensation, men vi menar att den metod som Karin Israelsson vill ha inte är vidare lämplig. Den innebär en mycket tvär åldersgräns, som kommer att vålla diskussion och problem bland enskilda människor och inom administrationen. Man får väl tänka ett varv till för att finna en annan metod att kompensera dem. Det är helt klart. Karin Israelsson, som är en praktisk politiker, borde också inse att detta kan vålla bekymmer i hanteringen, i verkligheten.

Anf. 6 KARIN ISRAELSSON (c):

Fru talman! Om man överför ansvaret för barn- och ungdomstandvård till andra än folktandvården kommer också dessa huvudmän fortsättningsvis att ha ett ansvar för hur tandvården bedrivs i de olika lanstingsområdena. Redan i dag har vi denna möjlighet, och den har inte visat på att det skulle bli någon försämrad tandvård. Det finns möjlighet att kontrollera utvecklingen av det hela. Jag känner inte den oro som Börje Nilsson gör inför detta.

Jag kan också medge att en åldersgräns för en sänkt sjukhusvårdsavgift kan bli ett bekymmer. Det finns många sådana gränser inom socialförsäkringen som kan innebära bekymmer, men det här är ändå en väl avvägd gräns. Fram till dess att vi hittar ett bättre förslag tycker jag att detta är ett förslag som man bör kunna stödja. Det innebär dock en kostnadsersättning för en stor grupp av unga, som i dag har den allra sämsta situationen. Fram till dess att vi gemensamt kan hitta en lämpligare metod finns det anledning att stödja det här förslaget.

Anf. 7 BÖRJE NILSSON (s):

Fru talman! Jag tror tyvärr inte att vi kan övertyga varandra, men det ligger ett stort värde i att folktandvården har ansvaret för barn- och ungdomstandvården, med det goda resultat som det ger.

Jag hoppas naturligtvis att landstingspolitikerna är något klokare än regeringspartierna i riksdagen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 9 §.)

6 § Ändrat arbetsskadebegrepp

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande
1992/93:SfU8 Ändrat arbetsskadebegrepp (prop. 1992/93:30).

Anf. 8 NILS-OLOF GUSTAFSSON (s):

Fru talman! I proposition 1992/93:30 beskriver regeringen utvecklingen inom arbetsskadeförsäkringen. Regeringen konstaterar att såväl antalet arbetsskador som kostnaderna för arbetsskadeförsäkringen stigit kraftigt under 1980-talet. Det är en korrekt beskrivning.

Det mest tragiska i den här utvecklingen är naturligtvis att antalet inträffade olycksfall och arbetsskador har ökat så mycket. Bakom den här dystra statistiken döljer sig enskilda människor, mycket lidande och oro för framtiden. Det negativa i utvecklingen måste ju brytas främst av det skälet.

Men visst inger också kostnadsutvecklingen oro. Underskottet i Arbetsskadefonden var vid utgången av maj månad ca 23 miljarder kronor, och jag har fått uppgifter om att det för närvarande rör sig om närmare 25 miljarder kronor.

Mot denna bakgrund tillsatte den dåvarande socialdemokratiska regeringen en utredning, med syfte att göra en analys av hur rättspraxis utvecklas på det här området och utifrån denna analys bedöma om arbetsskadebegreppet fått en ändamålsenlig utformning. Denna analys och bedömning skulle göras i nära samråd med arbetsmarknadens parter. Något förslag om ändrade bevisregler skulle inte läggas fram.

Den här kommittén hann aldrig påbörja sitt arbete. Den nytillträdda borgerliga regeringen tillsatte i stället en särskild utredare, med direktiv att lägga fram förslag till ändring av grunderna för vad som skall anses som arbetsskada. Utredaren fick också i uppdrag att undersöka förutsättningarna för en obligatorisk arbetsskadeförsäkring, tecknad i privata försäkringsbolag.

Utredaren lade i april i år fram ett delbetänkande med förslag till ändrat arbetsskadebegrepp. Det innehöll ganska långtgående försämringar av bevisreglerna, sett ur den försäkrades synpunkt. Men i den här propositionen går regeringen ännu längre.

Det torde med de nu föreslagna bevisreglerna bli mycket svårt att få belastningsskador godkända som arbetsskador. Sådana skador drar man främst

Ändrat arbetsskadebegrepp

på sig i monotona och ensidiga arbeten. Eftersom den typen av arbetsplatser oftast har övervägande kvinnlig arbetskraft kommer de nya reglerna att i stor utsträckning drabba kvinnor.

Vi socialdemokrater är kritiska till regeringens förslag. Visserligen anser också vi att en viss uppstramning i arbetsskadeförsäkringen behövs, men en sådan förändring måste föregås av en djupgående analys av utvecklingen, av rättspraxis och av de konsekvenser som förändringarna skulle innebära. En sådan djupgående analys saknas i såväl utredningen som propositionen. Vi anser att de nu föreslagna reglerna innebär alldeles för långtgående försämringar för de försäkrade.

Som vi framhåller i vår motion måste problemet med det ökande antalet arbetsskador angripas genom att man ger sig på de bakomliggande faktorerna. Det gäller att med förbättrad arbetsmiljö få ned antalet inträffade arbetsskador, och det gäller att med förbättrad rehabiliteringsverksamhet få tillbaka de arbetsskadade till jobbet igen.

Det blir inte en enda inträffad arbetsskada mindre, eller färre sjukdomsfall, om försäkringen försämras. Det är bara den ekonomiska ersättningen till de drabbade som blir sämre.

Vi socialdemokrater yrkar avslag på regeringens förslag till ändrat arbetsskadebegrepp av främst tre skäl.

För det första: I den s.k. krisuppgörelsen kom regeringen och Socialdemokraterna överens om att tillsätta en beredning i syfte att genomföra en ny försäkringsmodell, som innebär att sjuk- och arbetsskadeförsäkringen flyttas ut ur statsbudgeten och att arbetsmarknadens parter får huvudansvaret för försäkringarna.

Jag tror att det blir ett svårt och grannlaga utredningsarbete. Det vore enligt min mening rimligt att i det beredningsarbete som nu förestår också diskutera försäkringarnas innehåll. En så stor förändring i försäkringsinnehållet som här föreslås och som skall beslutas om i anslutning till att direktiven till beredningen skall fastställas, borde självklart ingå i i beredningsarbetet. Detta är vår huvudinvändning mot propositionen.

För det andra: De föreslagna ändringarna i arbetsskadebegreppet kan stå i strid med ILO-konventionen 121 om förmåner vid arbetsskada. I den konventionen finns en förteckning över arbetssjukdomar. Där sägs att medlemsstater, då de stiftar lagar om ersättning vid arbetssjukdomar, bör se till att sjukdomar som har upptagits i förteckningen skall ha ansetts ha uppkommit i arbetet. Såvida inte motsatsen bevisas bör det föreligga presumtion för att arbetstagaren ådragit sig sådan sjukdom under arbetet om han har varit utsatt för skadlig inverkan under viss tid och att symtomen uppvisats inom viss tid. När det gäller andra sjukdomar än de som upptagits på ILO:s förteckning ställs inte lika starka beviskrav.

Arbetsskadeutredningen föreslog att två olika bevisregler skall gälla. De nuvarande beviskraven skulle gälla för de sjukdomar som återfanns på ILO:s förteckning. Beviskrav som är betydligt starkare än dagens, skulle tillämpas på övriga sjukdomar, t.ex. belastningsskador och psykiska sjukdomar, vilka inte upptas på ILO:s förteckning. Man kan tycka illa om utredningens förslag, men vi kunde inte finna att det på denna punkt stod i strid

med ILO-konventionen. Svenska ILO-kommittén hade inte heller några invändningar i den delen.

Det som nu föreslås är dock, att de starkare beviskraven skall gälla alla arbetsskador, alltså även de som finns med i ILO-konventionens förteckning. Vi anser att regeringen och utskottsmajoriteten inte har beaktat det här vid utformningen av förslaget och att det inte har utretts huruvida det nya förslaget står i strid med konventionen, vilket vi anser att det gör.

För det tredje: Övergångsbestämmelserna innebär en kostnadsövervältring. De övergångsbestämmelser som föreslås i propositionen innebär att skada som inträffat före den 1 januari 1993, men som inte anmälts till försäkringskassan före den 30 juni 1993, skall omfattas av de nya strängare bevisreglerna.

Av erfarenhet vet vi att många arbetsskador upptäcks först lång tid efter det att de först uppstod. Skador som har sitt ursprung under flera år före den 1 januari 1993 kommer att upptäckas under hela 1990-talet, och kanske ännu längre fram.

Att det nu föreslås att arbetsskadeförsäkringens ansvar för dessa skador inskränks, innebär dock inte att trygghetsförsäkringens ansvar minskar. De försäkringsbolag som fått parternas uppdrag att administrera försäkringen skall reglera dessa skador enligt de försäkringsvillkor som gällde då skadan uppstod. Eftersom dessa villkor regleras i enskilda anställningsavtal, kan inte parterna i efterhand ändra villkoren retroaktivt. Förslaget innebär att kostnaderna för de äldre arbetsskadorna övervältras på trygghetsförsäkringen. Det rör sig om stora belopp. Det finns beräkningar som säger att det rör sig om 10–15, eller kanske 20 miljarder kronor. För detta finns inga reserver avsatta, enligt uppgifter som vi fick från parterna när de var hos oss på utskottet.

Detta faktum har uppmärksammats av såväl regeringen som utskottsmajoriteten. I utskottsbetänkandet sägs: "De föreslagna reglerna kan därför komma att innebära en övervältring av kostnadsansvaret från arbetsskadeförsäkringen till trygghetsförsäkringen." Den enda kommentar utskottsmajoriteten har till detta är att förslaget inte strider mot grundlagen. Så lätt kan man alltså ta på allvarliga problem.

Fru talman! Jag har nu redovisat tre starka skäl att avslå propositionen.

I betänkandet finns också ett avsnitt om ekonomiska styrmedel, bl.a. differentierade arbetsgivaravgifter. Här upprepar utskottsmajoriteten vad som sagts i tidigare betänkande, nämligen att det är angeläget att ekonomiska styrmedel, exempelvis differentierade arbetsgivaravgifter, införs.

När den här frågan har behandlats tidigare har vi socialdemokrater sagt att det bör göras försök med differentierade arbetsgivaravgifter, men att ett sådant system inte får leda till ökad utslagning av arbetskraft. Frågan måste därför utredas och övervägas noga. Därvid bör man även beakta vilka administrativa konsekvenser ett sådant system skulle få. Vi vidhåller denna principiella uppfattning i en reservation.

Avslutningsvis skulle jag vilja ställa några frågor till utskottsmajoritetens företrädare Sigge Godin. Anser inte Sigge Godin att arbetsmarknadens parter, som nu skall överta huvudansvaret för försäkringen, i det kommande beredningsarbetet också borde få diskutera hur försäkringarna i sina huvud-

rag skulle kunna se ut? Anser Sigge Godin att det i propositionen och utskottsbetänkandet är klarlagt att de föreslagna bevisreglerna inte står i strid med ILO-konventionen? Vilket råd vill Sigge Godin ge till de parter som ansvarar för trygghetsförsäkringen? Varifrån skall de ta det stora antal miljarder som behövs för att täcka kostnaderna för den övervältring som de föreslagna övergångsbestämmelserna innebär?

Fru talman! Jag yrkar bifall till de socialdemokratiska reservationerna.

Anf. 9 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! Jag vill börja med att reagera på uttrycket "befintligt skick", som används både i propositionen och i betänkandet. Uttrycket används för att beskriva att en viss person kan få en arbetsskada, kanske på grund av en latent känslighet, medan andra i samma arbetssituation inte får det. Jag tycker att uttrycket befintligt skick kan användas om saker, men knappast när det gäller människor.

Vänsterpartiet har en motion med yrkande om avslag på propositionen. Eftersom motionen sammanfaller med en socialdemokratisk motion och därmed med reservation 1 i betänkande, ställer jag inget yrkande på vår motion. Vänsterpartiet kommer att rösta för reservation 1 och 2.

Det finns säkert många förändringar som kan göras på arbetsskadeområdet för att få till stånd en bättre och effektivare rehabilitering. De reella kostnaderna för sjukdomar och skador orsakade av dåliga arbetsmiljöer kan inte minskas genom att man ändrar arbetsskadebegreppet. Den enskilde och samhället kommer naturligtvis att drabbas i lika hög grad ändå. Vi är, som vi också säger i motionen, positiva till att delta i diskussioner om vad som kan göras i stället för att minska kostnader och mänskligt lidande. Vi är naturligtvis inte beredda att medverka till att man använder den här genvägen.

Man måste börja med att undanröja orsakerna. Man måste ge ökade resurser till forskning på arbetsskadeområdet och även ge Arbetarskyddsstyrelsen, fackföreningar och arbetsgivare möjlighet att initiera lokalt riktade utredningar, för att både upptäcka och åtgärda dåliga arbetsmiljöer. Det gäller att kunna åtgärda bristerna på ett tidigt stadium. Vi anser därför att Yrkesinspektionen behöver ökade möjligheter att ingripa.

Att företagshälsovården urholkas på grund av minskade statsbidrag, kommer naturligtvis att innebära att arbetet med rehabilitering och förebyggande åtgärder för att förhindra arbetsskador också försämras. Den vinst som nu eventuellt görs i arbetsskadeförsäkringen innebär ökade kostnader för bl.a. sjukvårdsförsäkringen och sjukpensioneringen.

De långa handläggningstiderna utgör en mycket otillfredsställande verklighet. Möjligheterna till rehabilitering kommer att försämras om väntetiden för rehabiliteringsinsatser blir lång. Vi anser att handläggningstiden skall få vara högst 90 dagar. Om vi uppnår det målet blir förslaget om ändrat livränteunderlag för retroaktiv livränta överflödigt.

Vi anser liksom socialdemokraterna att den föreslagna utredningen bör få ta sig an den här uppgiften.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 och 2.

Ändrat arbetsskadebegrepp

Anf. 10 SIGGE GODIN (fp):

Fru talman! Under en följd av år har det varit uppenbart för alla att arbetsskadeförsäkringen har stora brister – långa handläggningstider, svårigheter att avgöra vad som skall räknas som arbetsskada, och inte minst underskottet i arbetsskadefonden.

Utöver den ekonomiska kris som arbetsskadefonden är inne i har det blivit alltmer uppenbart att de som verkligen drabbas är de arbetsskadade, de som på grund av långa handläggningstider fått vänta på rehabilitering och i många fall aldrig kommit tillbaka till arbetsmarknaden.

Jag har i tidigare debatter hänvisat till flera som uttryckt stor oro över försäkringens utveckling. Dels har generaldirektören i Riksförsäkringsverket krävt en grundläggande omprövning av arbetsskadebegreppet, dels har riksdagens revisorer uttryckt allvarliga farhågor för att försäkringen är ett betydande rehabiliteringshinder på grund av de ekonomiska förmåner som är knutna till försäkringen, men också till följd av de långa handläggningstiderna. Revisorerna har även riktat kritik mot att arbetsskadeförsäkringen till stor del finansieras över statsbudgeten.

Fru talman! I propositionen som ligger till grund för dagens betänkande framhålls att antalet arbetsskador ökat kraftigt under 80-talet. Kostnaderna för arbetsskadeförsäkringen har ökat oroväckande. Ett exempel: År 1985 var kostnaderna för arbetsskadesjukpenningen 670 miljoner kronor och kostnaderna för livräntor 223 miljoner. Motsvarande kostnader 1991 var 6 744 miljoner resp. 3 312 miljoner. Det är en häpnadsväckande utveckling.

Arbetsskadefonden har sedan 1987 visat underskott. Vid utgången av maj 1992 var underskottet 23 miljarder. Det är främst arbetsskadesjukpenningen som orsakat de stora kostnaderna, men på sikt är det kostnaderna för livräntorna som inger den största oron.

Fru talman! Mot bakgrund av denna utveckling tillsatte, som Nils-Olof Gustafsson säger, den socialdemokratiska regeringen en kommitté för att göra en analys av arbetsskadeförsäkringen. Nuvarande regeringen överlät det uppdraget på en särskild utredare, som skulle överväga förslag till ändring av arbetsskadebegreppet samt i ett andra skede pröva om försäkringsbehovet kan tillgodoses på annat sätt, exempelvis genom en obligatorisk försäkring.

Dagens ärende behandlar frågan om arbetsskadebegreppet. Utskottet föreslår inte någon förändring av det generella arbetsskadebegreppet. Definitionen kommer även i fortsättningen att täcka samtliga yrkessjukdomar. Utskottsmajoriteten kan därför inte finna att förslaget strider mot ILO-konventionen, som anförs i reservation 1 av socialdemokraterna. Det ankommer ju på medlemsstaterna att själva specificera vad som skall förstås med yrkesskada, och när definitionen täcker samtliga yrkessjukdomar är behovet tillgodosett.

Utskottet delar regeringens uppfattning att vi skall behålla det generella arbetsskadebegreppet samt skärpa kravet på skadlighet från sannolikhet till hög grad av sannolikhet för att en faktor i miljön är skadlig – och att detta blir fallet först då det föreligger en väsentlig kunskap inom medicinsk eller annan vetenskap om att faktorn har en sådan skadebringande egenskap.

Bevisregeln utformas så att orsakssamband skall anses föreligga mellan en

Ändrat arbetsskadebegrepp

skada och ett olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet, om övervägande skäl talar för ett sådant samband.

Utskottet anser att de föreslagna förändringarna på relativt kort sikt kan komma att innebära nödvändiga kostnadsminskningar eller att kostnaderna för försäkringen inte ökar.

Utskottet anser också att de föreslagna, klarare reglerna innebär bättre möjligheter att upprätthålla gränsdragningen mellan arbetsrelaterade och icke arbetsrelaterade skador. Reglerna kommer därför att stärka det förebyggande arbetsmiljöarbetet.

Fru talman! Socialdemokraterna är sedan lång tid tillbaka mycket medvetna om de uppenbara problem som nuvarande arbetsskadeförsäkring innebär. Det har Nils-Olof Gustafsson också bekräftat här. I reservation 1 säger socialdemokraterna att det finns ett behov av en översyn av arbetsskadebegreppet samt att utvecklingen i rättspraxis har inneburit en allt generösare tillämpning av vad som skall anses vara arbetsskada.

Utifrån det synsättet är det märkligt att socialdemokraterna reserverar sig mot en förändring. Socialdemokraterna inser att en förändring av flera skäl är nödvändig, men inte nu. De vill vänta på den beredning som regeringen och socialdemokraterna skall genomföra för att överföra sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna till arbetsmarknadens parter. Det uppdraget är, precis som Nils-Olof Gustafsson säger, en grannlaga och svår uppgift, som kommer att ta mycket lång tid, uppskattningsvis tre till fem år med utredning och remisstid. I det rådande ekonomiska läget kan utskottet inte vänta på denna beredning. Under tiden skjuter Arbetsskadefondens underskott i höjden, och allt fler arbetsskadade slås ut från arbetsmarknaden. Den prognos riskerar att stämma som säger att bristen i Arbetsskadefonden kan uppgå till 75 miljarder år 1995, och det borde väl också oroa socialdemokraterna.

Fru talman! I reservationen tar socialdemokraterna även upp frågan om att skada som inträffat före lagens ikraftträdande skall anmälas före den 30 juni 1993, vilket innebär att man för skador som anmäls efter den 30 juni 1993 kan vända sig till AMF-försäkringar med ersättningsanspråk. Jag vill säga att regeringen kommer att följa den frågan med stor uppmärksamhet för att det inte skall ske betydande övervältring av kostnader på trygghetsförsäkringen.

Fru talman! Jag vill avsluta med att ta upp några synpunkter som framför allt Nils-Olof Gustafsson har anfört. Han anser att det är tragiskt att antalet arbetsskador ökar så mycket. Men trots detta vill han enbart utreda frågan vidare, inte göra några insatser.

Han säger också att det är svårt att få belastningsskador godkända. Ja, det blir svårare att få dem godkända. Men vad som är viktigt är ju faktiskt att ta tag i rehabiliteringen – se på de bakomliggande faktorerna, som man säger. Snabbare handläggning, som det blir när det är färre ärenden, och större satsning på rehabilitering är alltså mycket viktigt.

Jag kan dela Berith Erikssons uppfattning att det är viktigt att utreda dåliga arbetsmiljöer, att se till att Yrkesinspektionen fungerar bra. Och vi vet att företagshälsovården är lönsam i dag och inte behöver statsbidrag. Den verksamheten inbringar betydande förtjänster om man gör en bra insats.

Nils-Olof Gustafsson ställer ett par frågor till mig, bl.a. om inte parterna

som eventuellt skulle ta över den här försäkringen skall få vara med om att utforma arbetsskadebegreppet. Det är inte rimligt att i detta ekonomiska läge, när kostnaderna för försäkringen ökar med ungefär en halv miljard i månaden, vänta tre, fyra eller fem år. En så genomgripande ändring av sjuk- och arbetsskadeförsäkringen som kan komma till stånd kräver självfallet noggrann utredning, lång remisstid och att alla parter verkligen får säga sitt. Då är det faktiskt inte försvarbart att vänta och se.

Frågan om majoritetens förslag står i strid med ILO-konventionen har jag redan talat om. Jag tror att vår ståndpunkt håller väl i framtiden.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets betänkande i dess helhet samt avslag på samtliga reservationer.

Anf. 11 NILS-OLOF GUSTAFSSON (s) replik:

Fru talman! Det jag ansåg var tragiskt i denna utveckling var att antalet inträffade arbetsskador ökat så kraftigt, inte att försäkringen har ett ökat antal inträffade skador att arbeta med.

Inte ens om man tar bort hela arbetsskadeförsäkringen minskar ju antalet inträffade arbetsskador och arbetssjukdomar med ett enda fall. Man har bara försämrat försäkringen.

Jag tycker inte det är märkligt att Sigge Godin säger att vi går emot regeringens förslag om ändrade regler. Man går alldeles för långt. Det skulle vara intressant att ha en ingående diskussion med Sigge Godin om innehållet i arbetsskadebegreppet, förtidsregler och sådant. Han kan ju de här sakerna.

Men det är egentligen inte vår huvudinvändning, utan vår huvudinvändning är att propositionen över huvud taget läggs fram i ett läge när man tänker överlämna ansvaret för försäkringarna till arbetsmarknadens parter.

Vi har inte tid, säger Sigge Godin. Det måste genomföras nu.

Men utskottsmajoriteten tycker att det finns tid för en ytterligare uppstramning av arbetsskadebegreppet. Där tycker majoriteten att det skyndsamt bör prövas. Färdolycksfallen skall enligt utskottsmajoriteten behandlas med förtur av beredningen. Ersättningsnivåerna tycker utskottsmajoriteten att beredningen skall titta på. Rapporteringssystemet förutsätter utskottsmajoriteten att beredningen behandlar, och differentierade avgifter tycker utskottsmajoriteten att beredningen skall titta på.

Det är bara bevisreglerna, som är en stor del av arbetsskadeförsäkringen, som beredningen inte skall titta på. Jag tycker det är en mycket märklig inställning.

Anf. 12 SIGGE GODIN (fp) replik:

Fru talman! Nils-Olof Gustafsson säger att det bara är detta vi vill åtgärda, men jag vill påminna om att alla experter på den här försäkringen i vårt samhälle faktiskt är helt överens om att någonting måste göras.

Egentligen är vi väldigt sent ute. Den socialdemokratiska regeringen borde mycket snabbare ha tagit tag i dessa frågor. De är väsentliga inte bara av ekonomiska skäl.

Jag har försökt säga att människor behöver få ett snabbt besked. Ju fler anmälningar som kommer in om arbetsskador – vare sig de godkänns eller inte – desto större belastning på försäkringskassorna. Väntetiderna är jätte-

långa. Människor kan inte rehabiliteras och blir utslagna från arbetsmarknaden. Jag vill inte se den sortens samhälle, ett samhälle där vi slår ut människor på grund av att vi har ett administrativt system som inte fungerar i verkligheten.

Jag vet dessutom att Nils-Olof Gustafsson delar min uppfattning att rehabiliteringsdelen är viktig. Berith Eriksson har framfört samma synpunkter. Vi är helt överens. Men då får vi inte skapa eller behålla system som gör det omöjligt att komma till rätta med dessa frågor, samtidigt som vi belastar statsbudgeten med en halv miljard i månaden. Dessa pengar kunde mycket hellre användas till att rehabilitera människor, till att se till att arbetsmiljöer och andra viktiga faktorer blir bättre, så att fler människor kan stanna kvar i arbetslivet och inte bli utslagna, förtidspensionerade och hänvisade till en sämre social tillvaro än vad som är nödvändigt.

Anf. 13 NILS-OLOF GUSTAFSSON (s) replik:

Fru talman! Jag sade i min inledning att om man tittar på hela arbetsskadeförsäkringen ser man att den måste stramas upp, eftersom kostnaderna skenar i väg. Där är vi överens, Sigge Godin.

Men vi ställer inte upp på att man ger sig på bevisreglerna på detta mycket långtgående sätt. Det finns andra saker att göra. Framför allt är det, som jag sade, de bakomliggande orsakerna man främst måste ge sig på.

Sigge Godin talade om rehabilitering. Där var vi överens. Jag tror det var en enig riksdag som beslöt om de nya rehabiliteringsreglerna. Där blev t.ex. sagt att företagshälsovården skall spela en mycket viktig roll. Men det första en borgerlig regering gör är att dra in statsbidraget till företagshälsovården. Därför tror jag inte att viljan finns så där långt inne i ryggmärgen.

Bara ytterligare ett ord om konventionen. Inte bara vi, utan också de som jobbar med dessa försäkringar anser faktiskt att de nu föreslagna bevisreglerna står i strid med ILO-konventionen.

Enligt vad vi fått reda på när vi arbetat med denna fråga står man nu i begrepp att revidera konventionen. I det sammanhanget har man diskuterat att föra in belastningsskadorna på listan.

Under sådana förhållanden är det mycket märkligt att vi, som dels är initiativtagare till konventionen och dels brukar framstå som föredöme i dessa frågor, står i begrepp att i stort sett, menar jag, i praktiken avskaffa belastningsskadorna som arbetsskador. Det är anmärkningsvärt.

Anf. 14 SIGGE GODIN (fp) replik:

Fru talman! Jag kan inte göra annat än att ställa mig frågande till Nils-Olof Gustafsson. Han säger att arbetsskadebegreppet borde stramas upp, visst, men han har inga åsikter om hur och när det skall göras.

Ni vill bara skjuta saken på framtiden. På det sättet förvärrar man situationen för arbetsskadade människor. Jag kan inte dela uppfattningen att det är den vägen vi skall gå. Vi skall göra allt som står i vår makt att snarast möjligt förbättra förutsättningarna för dessa människor.

När det gäller ILO-konventionen har vi delade meningar. Jag tror inte det är meningsfullt att vi här försöker övertyga varandra om vad som gäller och inte gäller. Jag vill bara hänvisa till att varje stat själv får precisera hur arbets-

skadebegreppet skall se ut. Har man ett generellt arbetsskadebegrepp täcker man in samtliga yrkessjukdomar. Därför bör behovet vara gott och väl tillgodosett.

Fru talman! Jag vill ta upp ytterligare några saker som figurerat i debatten.

Till att börja med gäller det färdolycksfallen. Vi skall ställa alla möjliga krav på arbetsgivarna att ta sitt ansvar för arbetsmiljön. Men färdolycksfallen kan faktiskt ingen arbetsgivare påverka. Därför tycker vi att det är rimligt att man också snabbt ser över vad som kan göras i den frågan.

Där arbetsgivaren kan påverka miljö, arbetssituation och arbetsorganisation, där är det viktigt att insatserna görs. Men vi tycker inte man kan hävda att arbetsgivarna också skall klara färdolycksfallen, som har en annan försäkring att luta sig emot. Vi tycker att man bör undersöka den frågan närmare.

När det gäller ekonomiska styrmedel vill vi gärna avvakta den frågan, eftersom den är avhängig vilket system som beredningen kommer fram till. Det kan finnas olika modeller att diskutera. Därför är det viktigt att den frågan tas upp senare.

Fru talman! I reservation 2 säger socialdemokraterna att en arbetsskada som har uppstått innan vi fattar det här beslutet och som anmäls efter den 30 juni 1993 borde kunna bedömas enligt de gamla reglerna. På det sättet skulle det bli tre olika modeller. Trots att människor har samma skada, kan den då bedömas på tre olika sätt. Det är inte rimligt att ha en sådan regel, som löper långt in på 2000-talet.

Talmannen anmälde att Nils-Olof Gustafsson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 15 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! Antalet arbetsskador ökar. Den första reaktionen borde då vara att söka orsaken till detta och att angripa arbetsmiljön. Skadorna upphör ju inte bara för att man ändrar arbetsskadebegreppet.

Det blir en förändring av arbetsskadebegreppet, vilket gör att det blir svårare att bevisa arbetsskador. I mitt inledningsanförande talade jag om "befintligt skick", som leder tanken till besiktning. Skall arbetsköpare noga besiktiga arbetstagare för att undvika dyra reparationer i framtiden? Det låter cyniskt, men så kan man faktiskt uppfatta det hela.

Sigge Godin tog upp frågan om anmälningstiden för arbetsskador. Det kan ta väldigt lång tid innan en arbetsskada har utvecklats, vilket beror på oförmågan att upptäcka dåliga arbetsmiljöer och oviljan att erkänna dem. Som exempel kan nämnas detta med sjuka hus. Hur många människor är det som har fått bestående arbetsskador på grund av sjuka hus, innan dessa hus började åtgärdas?

Det föreslås nu att arbetsskadan skall ha upptäckts inom ett halvår och senare inom ett år. Det är ju helt befängt.

Anf. 16 SIGGE GODIN (fp):

Fru talman! Jag kan upprepa att jag delar Berith Erikssons uppfattning om att det är viktigt att använda sig av alla möjligheter för att öka forsk-

ningen om arbetsskador och för att se till att dåliga arbetsmiljöer utreds. Jag försökte i min debatt med Nils-Olof Gustafsson poängtera att det är där som resurserna skall sättas in. Det är viktigt att arbetsmiljöerna och arbetsorganisationen påverkas, så att det inte uppstår några arbetsskador. Där har Yrkesinspektionen en stor uppgift.

Om det kommer in massor av arbetsskadeanmälningar, förlänger detta utredningstiden, vilket förhindrar människor att komma tillbaka till arbetslivet. De blir passiva medan de går och väntar på beslut och vill inte ställa upp på rehabilitering. Ingen vet riktigt hur man skall förfara med dessa ärenden. Detta är en orimlig situation. Låt oss därför ändra reglerna så, att det blir snabbare beslut och rakare regler som gör att man kan skilja ut vad skadan beror på. Beror den på arbetet eller har den andra orsaker?

Det är helt orimligt med tre olika bedömningsgrunder för samma skada och att tiden kan löpa i väg till långt in på 2000-talet. Vad säger människorna om att vi skapar sådana regler, att skadorna inte skall bedömas på samma sätt? Det är en befängd tanke.

Berith Eriksson säger bara nej till allting. Låt ekonomin skena i väg och låt det bli sämre förutsättningar för rehabilitering, bara ni får säga nej i stället för att komma med några konkreta förslag om hur den här ytterst svåra frågan skall lösas, en fråga som är så viktig för de enskilda människorna.

Anf. 17 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! När försäkringskassorna blir befriade från sin roll att via arbetsskadeutredningar skydda fondpengar finns det förutsättningar att snabbt inleda en rehabilitering. När det har gjorts en omfördelning av arbetsuppgifterna mellan arbetsplats och försäkringskassa kommer köerna att kortas.

Men jag måste fråga: Vad händer med de övriga, de som skall utsorteras? Av det som Sigge Godin säger är det underförstått att merparten av dem som utreds för arbetsskada inte har någon sådan. Det är mycket märkligt.

Anf. 18 SIGGE GODIN (fp):

Fru talman! Jag kan lämna ett rakt och korrekt svar till Berith Eriksson.

Vad händer med de människor, vilkas sjukdomar inte blir klassade som arbetsskador? Jo, det skall bli snabbare rehabilitering. De skall slippa förtidspensionering och i stället kunna vara kvar i arbetslivet, i arbetsgemenskapen och känna att de är en betydelsefull länk i samhället. Det är vad vi skall använda de ekonomiska resurserna till, inte till att låta arbetsskadefondens budgetunderskott skena i väg till kanske 75 miljarder kronor 1995, för det tål inte ekonomin. Dessutom konstaterar alla experter inkl. alla försäkringskassor, Riksförsäkringsverket m.fl. som vet någonting om dessa frågor att det inte är rimligt att slå ut människor från arbetsmarknaden, samtidigt som det skapas ett underskott i budgeten som inte är försvarbart. Det är precis vad som kommer att ske.

Mera rehabilitering och större möjligheter att vara kvar i arbetslivet, det är en human och positiv politik.

Anf. 19 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! Det som Sigge Godin säger låter ju väldigt bra, men så kommer det ju inte att gå till. Att ändra arbetsskadebegreppet innebär inte att

de människor som inte kommer i fråga för utredning snabbare rehabiliteras för att komma ut i arbetslivet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 9 §.)

7 § Riksdagens val av vissa organ

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande
1992/93:KU16 Riksdagens val av vissa organ.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 9 §.)

8 § Ny konkurrenslagstiftning

Föredrogs
näringsutskottets betänkande
1992/93:NU17 Ny konkurrenslagstiftning (prop. 1992/93:56).

Anf. 20 AXEL ANDERSSON (s):

Fru talman! Ett enigt utskott står bakom detta betänkande om ett förslag till ny konkurrenslag. Det är till största delen ett mycket bra och nödvändigt förslag samt en mycket bra och nödvändig reformering, till nytta både för Sverige som nation och för den enskilde medborgaren, konsumenten. Med hänsyn till arbetssituationen i kammaren tänker jag gå direkt in på de avsnitt i lagförslaget, där åsikterna i näringsutskottet går isär.

Först vill jag kommentera det som vi socialdemokrater tycker borde vara självklart: behovet av att efter en tid utvärdera den nya konkurrenslagen. Av någon för mig outgrundlig anledning tycker inte utskottets majoritet att det är nödvändigt att riksdagen skall ställa krav på en sådan kontrollstation. Det förvånar mig storligen.

Många människor har uppvaktat utskottet under beredningen av förslaget till ny konkurrenslag och haft synpunkter – förhoppningar, men också farhågor – på hur den nya lagen kommer att verka. De har undrat hur det blir när den skall tillämpas. Med tanke på detta vore det enligt vår mening logiskt med ett uttalande från utskottets sida om uppföljning och utvärdering av lagen efter det att en lämplig tid förflutit.

Fru talman! När det sedan gäller frågan om vem som skall pröva ärenden om företagsförvärv är vi också skiljaktiga i utskottet. Majoriteten i utskottet tillstyrker regeringens förslag i propositionen om en instansordning som innebär en tvåstegsprövning. Ett mål om företagsförvärv skall enligt förslaget först prövas av Stockholms tingsrätt, vars beslut sedan skall kunna överklagas till Marknadsdomstolen.

Vi socialdemokrater avvisar detta förslag. Vi delar Konkurrenskommit-

téns uppfattning att den nuvarande ordningen fortsatt skall gälla. Talan om förvärvskontroll förs i dag i Marknadsdomstolen, med regeringen som fastställande organ. Det systemet fungerar både snabbt och enkelt. Vi anser därför att tillförandet av ytterligare ett steg i rättsprocessen allvarligt riskerar att fördröja och försvåra hanteringen, till men för inblandade parter.

I reservation nr 5 som är fogad till betänkandet föreslår vi att det i prisinformationslagen införs nya bestämmelser om marknadsföring i samband med prisnedsättningar. Förslaget grundar sig på det faktum att de nuvarande bestämmelserna uppvisar stora brister, med resultatet att efterlevnaden blir både si och så.

Till sist, fru talman, vill jag kommentera frågan om Marknadsdomstolens sammansättning. Regeringen vill, med stöd av näringsutskottets borgerliga majoritet, avskaffa de s.k. intresseledamöterna. Enligt förslaget skall domstolen i fortsättningen – om riksdagen bifaller förslaget – bara bestå av jurister och s.k. ekonomiska experter. Den sakkunskap och den verklighetsförankring som ledamöterna från näringsliv och samhälle representerar behövs enligt den borgerliga utskottsmajoriteten inte längre.

Vi tycker att det här är ett både dåligt och illa genomtänkt förslag. Det är dåligt därför att domstolens förankring i näringsliv och i samhällsliv går förlorad. Det är illa genomtänkt därför att förslaget innebär nedskärning av domstolens sammantagna sakkunskap. Det kan få betydande och allvarliga följder, såsom vi ser det.

Fru talman! Givetvis står jag bakom samtliga de s-reservationer som är fogade till det betänkande vi nu behandlar, men för att spara kammarens dyrbara tid skall jag här inskränka mig till att yrka bifall till reservationerna nr 1 och 7.

Anf. 21 BENGT DALSTRÖM (nyd):

Fru talman! Vi i Ny demokrati välkomnar också den nya konkurrenslagstiftning som förhoppningsvis träder i kraft den 1 juli 1993. Den är, som vi alla vet, utformad för anpassning till EG:s konkurrensregler och därmed även för EES-avtalet.

Det omfattande regelverket innebär i många stycken skärpta konkurrensvillkor för näringslivet och även för den statliga och kommunala verksamheten. Det är främst fråga om regler för samarbete mellan företag och för förhindrande av missbruk av dominerande ställning på marknaden.

Det är regler som i första hand kommer att påverka dagligvaru- och kapitalvarusektorn, men självfallet också många andra områden, inte minst upphandlingen inom den offentliga sektorn.

Redan under den allmänna motionstiden – i början av innevarande år – väckte Ny demokrati en rad motioner med anknytning till den nya konkurrenslagstiftningen. Vi ville förändra en rad för konsumenten fördyrande konkurrensförhållanden.

Varför skall Levi's jeans kosta 600 kr i Sverige men bara 250–300 kr. i USA? Varför skall CD-skivor vara 30 % dyrare i Sverige än inom EG och i USA?

För andra importerade märkesvaror är priserna i Sverige ibland upp till 100 % högre än i vår omvärld. Det gäller klockor, kosmetika, sportskor och

en rad andra artiklar. Leverantörerna styr sina återförsäljare, ofta med höga riktpriser som följd. Den som avviker från riktpriserna drabbas av leveransvägran eller andra påtryckningsmedel.

Ny demokrati motionerade även om förbud mot att en importör direkt eller indirekt stoppar import av en märkesvara som liknar hans egen, s.k. parallellimport. Vi motionerade också om ändrade regler inom distributionsledet för möjliggörande av en friare konkurrens mellan nya lågprisbutiker och den etablerade, grossiststyrda detaljhandeln. Kraftiga sanktionsmöjligheter i form av stora bötesbelopp för lagöverträdelser ingick också i våra tidigare motioner för en skärpt konkurrenslagstiftning.

Många av dessa påtalade förhållanden kommer säkert att kunna täckas in med tillämpningen av den nya konkurrenslagen.

Efter kontakter med näringslivet och ett antal remissinstanser har regeringen nu lagt fram det nya och omarbetade förslaget som vi nu skall ta ställning till. En av knäckfrågorna är tolkningen av reglerna när det gäller möjlighet till gruppundantag, som kan utnyttjas av exempelvis blocken inom dagligvaruhandeln – ICA, KF, Dagab och även ett stort antal fackhandelskedjor, t.ex. Intersport, Järnia och Samexpert. Vad det ytterst här är fråga om är om denna pris- och sortimentsamverkan mellan grossist och butik kan bedömas främja konsumentens intressen.

Enligt tidigare uttalanden av näringsministern kommer ICA, KF, m.fl. att erhålla ett gruppundantag för denna typ av samverkan. Vi utgår från att den förordning som departementet har under utformning för gruppundantag är villkorad med olika krav som säkrar konsumenternas intressen i olika avseenden.

Detta om de allmänna riktlinjerna för konkurrenspolitiken. Jag skall sedan övergå till några specifika frågor där vi i Ny demokrati har väckt några motioner och framställt yrkanden.

Det gäller t.ex. företagsförärv. Det föreslås i den nya lagen att en förvärvsprövning skall göras om företagets omsättning uppgår till minst 4 miljarder. Det är en beloppsgräns som vi anser vara felaktig. Enligt vår uppfattning skall det inte finnas någon angiven minimigräns. Det finns ju en mängd affärsetableringar som kan vara nog så konkurrenshämmande, även om de inte är av den storleksordningen att de ansvariga arbetar med så stor omsättning som 4 miljarder. Därför bör det inte finnas någon beloppsgräns angiven. Det är vår uppfattning.

Ägarkoncentrationen inom massmedia är något som vi i Ny demokrati ser mycket allvarligt på, och vi tar upp denna fråga med anknytning till konkurrenslagstiftningens tillämpning. Vi föreslår i en motion att regeringen snarast skall tillsätta en utredning med uppgift att lägga fram ett lagförslag inom konkurrenslagstiftningens ram som begränsar ägar- och företagskoncentrationer inom massmedia.

Angelägenheten i att underlätta och förändra konkurrenssituationen inom byggsektorn är i dagens arbetskraftssituation mycket uppenbar. I en motion föreslår vi en snabb och opartisk översyn av konkurrenssituationen inom byggbranschen, och vi föreslår ingripande med stöd av den nya konkurrenslagstiftningen, en form av prioriteringsanvisning från vår sida. Det är ett behov som också dokumenteras av en rapport från Konkurrensverket, där man

pekar på en rad konkurrenshinder när det gäller planering och markanskaffning, för att inte tala om upphandling och byggande.

Jag skall sedan säga något om en mer randbetonad motion, motion N285, om konkurrenshämmande stöd till nöjesparker. Den kommer eventuellt att kommenteras av Bert Karlsson, om inte, kommer jag att yrka bifall till den.

Avslutningsvis vill jag emellertid ta upp en stor och tung fråga inom konkurrenslagstiftningens ram. Den berör hela vår livsmedelshandel och det samarbete som är etablerat mellan leverantörer/tillverkare och blocken inom dagligvaruhandeln, främst exemplifierat genom ICA-företagen.

Jag har under 25 år arbetat med företag som har hamnat i den sits som jag nu gärna vill beskriva, och där jag hoppas på en tillämpning av konkurrenslagstiftningen.

Inom den svenska dagligvaruhandeln har främst ICA under många år utnyttjat sina leverantörer/tillverkare för en samordnad marknadsföring av produkterna i ICA-sortimentet. Detta gäller såväl vid introduktionen av nya produkter som vid kampanjaktiviteter av redan etablerade produkter. Leverantörerna har mer eller mindre fått köpa in sig hos ICA i s.k. SA-/VA-aktiviteter. Det innebär att leverantörernas kampanjprodukt och eventuella budskap presenteras i de olika ICA-tidningarna som distribueras varje vecka till en stor del av landets hushåll. Innehåll, layout, budskap och priserbjudande styrs helt av ICA. Dessutom ingår varierande butiksnära åtgärder, ofta med ICA-producerat skyltmaterial. Till detta kommer att leverantörernas produkt ingår i den ICA-producerade veckoannonseringen i dagspressen, vilket är den tunga delen, och nu eventuellt även i TV.

Omfattningen av leverantörernas deltagande med dessa SA-/VA-aktiviteter är betydande. Den görs upp samtidigt med att ICA lägger ut sina inköp hos leverantörerna. Leverantörerna erbjuds alltså att delta i en SA-/VA-aktivitet, kanske till en kostnad av 150 000–250 000 kr mot att ICA gör ett inköp av produkten på exempelvis 150 000 kartonger. Om leverantören anser att kostnaderna för detta SA-/VA-deltagande och för eventuell rabattöverenskommelse, som ofta knyts till denna upphandling, är för höga, lämnar grossisten erbjudandet vidare till en konkurrent. På det sättet spelar grossisten ut den ena leverantören mot den andra. Leverantörerna och deras branschorganisationer har i många år sökt lösningen ur detta konkurrensdilemma – utan resultat. Det finns alltid någon tillverkare eller leverantör som utnyttjar konkurrenssituationen för ett samarbete med ICA och andra jämförbara grossister för att få in en produkt.

Resultatet av SA-/VA-systemet har inneburit att främst livsmedelstillverkarna här i landet har tvingats disponera större delen av sin marknadsföringsbudget på dessa ICA- och grossistaktiviteter. Uppskattningsvis avsätter företagen minst 40–60 % av sin marknadsföringsbudget till dessa SA-/VA-aktiviteter. För några år sedan utgjorde dessa aktiviteter över 70 % av det totala marknadsföringsanslaget. Det gäller leverantörer som Ekströms, Felix, etc, ett förhållande som för många företag har omöjliggjort en egen och viktig märkesvaruprofilering på marknaden.

Att det beskrivna SA-/VA-systemet inom svensk detaljhandel negativt påverkar kokurrenssituationen, och framför allt möjligheterna för de mindre företagen att introducera sina nya produkter, förefaller uppenbart. Huru-

vida SA-/VA-systemet kan brytas upp eller ej genom den föreslagna konkurrenslagstiftningen förefaller något oklart för oss.

Enligt aktuella informationer som jag har fått kommer det nu etablerade SA-/VA-systemet emellertid inte att kunna inkluderas i något kommande gruppundantag. Jag utgår från det. Vi ser det emellertid som ytterst angeläget att Konkurrensverket genom ett riksdagsbeslut och via regeringen skulle kunna gå vidare och eliminera och begränsa hela SA-/VA-systemet.

Mot bakgrund av de framförda synpunkterna yrkar jag bifall till Ny demokratis reservationer 2, 3 och 6 och dessutom bifall till motionerna N9 yrkande 3, N272 yrkandena 1 och 2 och motion N285. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 22 ROLF L NILSON (v):

Fru talman! När Per Westerberg höll sitt första anförande som näringsminister sade han att det han egentligen helst av allt ville vara var konkurrensminister. Jag välkomnade honom som konkurrensminister och önskade honom lycka till.

Vidare vill jag säga att detta betänkande, som är resultatet av regeringens proposition om en ny konkurrenslag, i huvudsak är bra. Det visar på en skärpning av gällande konkurrenslag och en harmonisering av svensk lagstiftning med europeisk, så att svenska företag kan få ungefär samma spelregler i Sverige som de har på den europeiska marknaden. Det tycker jag är alldeles utmärkt, framför allt som det innebär en skärpning.

Men det finns ett par svagheter i lagstiftningen – en påtaglig och en som kanske är av mindre betydelse. Praxis, tillämpningen av lagstiftningen, får visa hur pass begränsande detta är.

Jag beklagar dock att det i den nya lagen saknas möjligheter att bryta upp existerande företagskoncentrationer som är konkurrensbegränsande. Det hade varit ytterligare ett stort steg framåt om en sådan möjlighet hade införts.

Det är självklart inte okomplicerat att ha en sådan lag. Jag tror dock att det skulle gå att lösa detta lagtekniskt. I andra länder finns ju sådana möjligheter.

Den andra skönhetsfläcken är begränsningen av en gemensam omsättning på 4 miljarder för att man skall kunna pröva ett företagsförvärvs konkurrensbegränsande inverkan. Jag tycker inte att beloppsgränsen här är motiverad. Det är rimligare att göra en bedömning av den konkurrenshämmande inverkan utifrån situationen på den aktuella marknaden i stället för att fixera sig vid en siffra. Men det är möjligt att nivån här är rimlig, att detta kommer att falla väl ut vid tillämpningen. Men att på förhand införa en sådan gräns är onödigt. Den borde alltså utgå.

Det finns bra förslag till förändringar i en del motioner. Socialdemokraterna tar upp frågan om vilseledande extrapriser. Det är vettiga synpunkter som förs fram. Man yrkar emellertid inte bifall till den aktuella reservationen och inte heller jag tänker göra det.

Ny demokrati har tagit upp ett gammalt och för Vänsterpartiet kärt ämne, nämligen bristen på konkurrens inom bygg- resp. byggmaterialsektorn. Vi

har för vår del tagit upp frågan om den bristande konkurrensen inom livsmedelssektorn, framför allt i grossistledet.

Dessa områden är viktiga och borde få speciell uppmärksamhet. Jag förutsätter att de får sådan uppmärksamhet och kommer inte att yrka bifall vare sig till någon reservation eller till meningsyttringen i de här delarna.

Vidare är jag nöjd med utskottets markering, dvs. att man håller det för självklart att regeringen kommer att följa tillämpningen av det nya lagkomplexet. Om det skulle visa sig slå galet på något område, återkommer man till riksdagen. Jag tycker inte att det behövs någon speciell markering här i form av ett uttalande från riksdagen i denna fråga.

Med detta begränsar jag mig till ett instämmande i Bengt Dalströms bifallsyrkande beträffande reservationerna 2 och 3. Detta yrkande sammanfaller alltså med motsvarande moment i Vänsterpartiets meningsyttring.

Anf. 23 Andre vice talman CHRISTER EIREFELT (fp):

Fru talman! En väl fungerande konkurrens är inte bara en viktig förutsättning för ekonomisk tillväxt och därmed för fortsatt välfärd utan också det bästa sättet att hävda konsumentens intresse.

Åtgärder för att förbättra konkurrensen spelar därför en mycket central roll i den nuvarande regeringens politik. Ett exempel på det är det förslag till ny konkurrenslagstiftning som vi nu har att ta ställning till.

Jag vill med det poängtera att konkurrenslagstiftningen är en av flera faktorer som kan medverka till en effektiv konkurrens.

Handelspolitiken är naturligtvis viktig – att våra gränser är öppna och att vi undviker tullar och andra importhinder.

Offentliga regleringar kan utgöra konkurrenshinder. Det gäller t.ex. etableringskontroll av olika slag. Varje företag – det må vara stort eller litet – skall veta att om man inte klarar kundernas krav, ja, då kan något annat företag dyka upp på arenan.

Subventioner påverkar konkurrensen. De innebär nästan alltid att den känsliga signalen mellan köpare och säljare störs.

Ett bra företagsklimat rent allmänt är naturligtvis en mycket viktig faktor för konkurrenssituationen. Har vi ett sådant, startas hela tiden nya företag som tvingar de redan etablerade att vara effektiva. Vi får en mångfald och ett nytänkande i näringslivet.

Det är, menar jag, i en sådan här uppräkning som *konkurrenslagstiftningen* hör hemma.

I Sverige har den fram till nu spelat en relativt liten roll – den har helt enkelt varit för svag.

Det förslag som nu har arbetats fram via Konkurrenskommittén och ett omfattande remissförfarande är sannerligen inte oomstritt. Det är möjligen naturligt – det innebär en ganska stor förändring, och skärpningarna är i flera fall betydande. Kritiken har huvudsakligen kommit från näringslivshåll. Det är heller i och för sig inte så märkvärdigt – det är där man direkt berörs, och där finns naturligtvis mycket kunskap och erfarenhet på området.

Men jag skall, fru talman, gärna erkänna att det inte alltid har varit särskilt upplyftande att ta del av invändningarna från företag och från näringslivets olika organisationer. Talet om att det är betydligt enklare för direktörerna

att hålla konkurrensens och frihandelns fana högt vid middagstalen än när man direkt berörs i sin egen verksamhet är inte helt gripet ur luften – för att nu uttrycka mig försiktigt.

Det har alltså kommit synpunkter under resans gång, inte bara från näringslivet utan också från bl.a. den juridiska sakkunskapen. Eftersom det handlar om en komplicerad lagstiftning har remissomgångarna satt sina spår i slutprodukten, framför allt kanske av mer formellt slag. De försök som har gjorts att "slipa ner tänderna" på den nya lagen har däremot inte varit framgångsrika! Detta framgår av slutprodukten.

Lagförslaget är i allt väsentligt en anpassning till lagstiftningen ute i Europa. Så bör det vara, eftersom framför allt EG:s konkurrensregler redan i dag har stor betydelse för svenska företag. Med EES-lagen får vi dessutom regler som i princip är identiska med EG:s.

Lagen innebär i princip ett förbud mot allt samarbete mellan företag som har till syfte att begränsa konkurrensen eller som ger det resultatet. Dessutom får vi ett direkt förbud mot missbruk av dominerande ställning, och vi får nya regler för kontroll av företagsförvärv.

Från förbudet mot samarbete kommer man att kunna få undantag, om bestämda villkor uppfylls. Samarbete mellan mindre företag, som har en liten andel av den relevanta marknaden och därför inte påverkar konkurrensen på ett märkbart sätt, faller utanför lagens tillämpningsområde.

Det är glädjande att kunna konstatera att det egentligen finns få – om ens några – invändningar mot det här lagförslagets *centrala* delar. Detta har vitsordats av Axel Andersson, Bengt Dalström och Rolf L Nilson, som talat här före mig. Därmed inte sagt att de synpunkter som förs fram i reservationerna eller i meningsyttringen är ointressanta eller oviktiga – möjligen med följande lilla undantag:

Socialdemokraterna vill att den nya lagen skall utvärderas och att riksdagen skall få en redovisning av den utvärderingen. För detta har man reserverat sig. Utskottsmajoriteten förutsätter att regeringen på vanligt vis följer utvecklingen och vid behov återkommer till riksdagen. Det är egentligen vad Axel Andersson sade, dvs. att det här var självklart.

Vi kan kanske, Axel Andersson, bli överens om att det har funnits reservationer under det gångna året, där skillnaden har varit lättare att uppfatta än vad som här är fallet.

Ny demokrati och Vänsterpartiet vill ta bort beloppsgränsen vid prövning av företagsförvärv.

I praktiken innebär inte heller det här någon stor skillnad. Rolf L Nilsson var också inne på detta. Det faktum att ungefär 100 företagsförvärv om året skulle komma att omfattas av anmälningsplikten, också med den föreslagna begränsningsregeln, tyder på att man ändå kommer att ingripa mot alla förvärv som kan sätta konkurrensen ur spel. I alla fall finns möjligheten att göra det.

Bengt Dalström och Rolf L Nilsson har ytterligare en gemensam invändning. Man vill ha en möjlighet att också bryta upp befintliga företagskoncentrationer.

Inte heller på den här punkten innebär reservationen i praktiken någon större skillnad gentemot förslaget. En så ingripande åtgärd skulle aldrig

kunna bli mer än en form av "yttersta hot". När behovet av att skapa ett sådant "hot" har vägts mot svårigheterna av framför allt rättslig natur har man stannat för att inte införa möjligheten i den nya lagen.

Såväl den här punkten som den förra om beloppsgränsen kommer naturligtvis att ingå i den uppföljning som regeringen kommer att göra.

Socialdemokraterna vill att den nuvarande instansordningen vid förvärvskontroll skall fortsätta att gälla. Det innebär att talan förs hos Marknadsdomstolen med regeringen som fastställande organ, om domstolen har förbjudit ett förvärv.

Utskottsmajoriteten anser att det finns starka principiella skäl för en ändring i enlighet med lagförslaget. Vi är överens med Socialdemokraterna om att det bör finnas en möjlighet att få till stånd en prövning i mer än en instans. Men eftersom vi inte vill ha en regeringsprövning, samtidigt som Marknadsdomstolen skall behålla sin centrala roll, bör det finnas en underinstans. Enligt vår uppfattning skall det vara Stockholms tingsrätt.

Socialdemokraterna tycker inte om extrapriser, och Bengt Dalström är kritisk mot SA/VA-systemet. Mellan de här två företeelserna finns det, som bekant, ett klart samband. Extrapriset är den del av SA/VA-aktiviteten som syns ute i butikerna.

Utskottsmajoriteten avvisar motionerna på såväl praktiska som principiella grunder.

De här aktiviteterna i detaljhandeln förändras nu mycket påtagligt. Jag undrar om inte den verklighet som Bengt Dalström brukar tala om har sprungit ifrån honom på det här området. Flera köpmän och butikskedjor har med stor framgång gått ifrån systemet. Andra anser fortfarande att det är ett bra konkurrensmedel.

Enligt min uppfattning kan man lugnt överlämna åt konsumenten att genom sitt köpval avgöra extraprisernas framtid. Jag har alltså betydligt större tilltro till konsumentens förmåga att bedöma t.ex. ett priserbjudande än vad Socialdemokraterna och Ny demokrati tydligen har.

Ett viktigt skäl till utskottets ställningstagande är naturligtvis också det arbete med riktlinjer som sker på Konsumentverket, när det gäller extrapriserna, och beträffande SA/VA-systemet det faktum att det nu – som Bengt Dalström själv sade – kommer att prövas i samband med att undantagen skall fastställas. Bedöms det som skadligt för konkurrensen, kommer det att vara möjligt att ingripa. Undantag kommer då inte att beviljas.

Slutligen, fru talman, förordar Socialdemokraterna att Marknadsdomstolen skall ha kvar intresseledamöterna.

Utskottet tycker att det är principiellt olämpligt. Dessutom är det så, att det med den nya lagen mer kommer att handla om rättsskipning än om förhandlingsverksamhet. Det talar också emot behovet av intresseledamöter.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till hemställan i utskottets betänkande.

Anf. 24 AXEL ANDERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag delar Christer Eirefelts bedömning att skillnaderna mellan partierna i den här frågan glädjande nog är få. Men jag delar inte Christer Eirefelts uppfattning att vår reservation nr 1 näst intill skulle ligga i linje med

majoritetens skrivning i utskottsbetänkandet. Skillnaden ligger i att vi anser att det är riksdagen som skall bestämma om vi vill göra en uppföljning. Vi vill alltså inte att regeringen skall få avgöra om behov föreligger. Det tycker jag är en ganska viktig och principiell skillnad. Därför vidhåller jag yrkandet om bifall till vår reservation nr 1.

Christer Eirefelt nämnde inte med ett ord de risker när det gäller hanteringen som föreligger vid en tvåstegslösning, vilket också framkom vid utskottsbehandlingen av ärendet. Jag tror t.o.m. att det står några rader i majoritetsskrivningen i betänkandet att det inte får leda till eftersatt snabbhet. Men blandar man in en instans till leder det enligt vår uppfattning ofrånkomligt till en fördröjning. Vi kan inte heller se några andra särskilt vägande motiv för detta.

Som Christer Eirefelt sade med anledning av prisregleringslagen håller Konsumentverket på med en omarbetning. Resultatet kommer väl så småningom. Vi tycker att det är viktigt att saker och ting blir gjorda. Därför har vi valt att inte stå på den mer passiva linjen, utan vi begär handling nu. Därav vår reservation nr 5.

Frågan om intresseledamöterna i Marknadsdomstolen är ett led i den borgerliga regeringens mer strategiska ambition att göra förändringar på det här området. Häromdagen fattade riksdagens majoritet ett liknande beslut om bankväsendet. Vi socialdemokrater anser att det är av stort värde för vårt demokratiska samhälle och hur det fungerar att näringsliv och samhälle är med i församlingar som har att fatta viktiga beslut.

Anf. 25 Andre vice talman CHRISTER EIREFELT (fp) replik:

Fru talman! För att börja med det sista tycker jag egentligen att huvudinvändningen mot intresseledamöterna i Marknadsdomstolen är att det kommer att ställas ett annat krav på domstolen i det nya systemet, där förhandlingarna försvinner och man i större utsträckning får den vanliga rättskipningen. Ett annat viktigt skäl är att systemet med intresseledamöter har varit svårt att förklara internationellt. Det bekräftas bl.a. av Konkurrensverket. Det finns ingen motsvarighet ute i Europa, därför riskerar man att bygga in ett misstroende när kontakterna med Europa utvecklas vidare.

Egentligen tycker jag att socialdemokraternas motstånd mot extrapriserna är ganska märkvärdigt. Det är fråga om tillfälliga prisnedsättningar. Jag förstår inte varför inte de skall kunna genomföras som vanlig konkurrens mellan företag. Extrapriserna är dels en rabatt på priset från leverantör till affär, dels en marginalnedsättning ute i butiken. Detta kommer kunderna till del.

Nu förutsätter jag, liksom Axel Andersson, att de riktlinjer och bestämmelser som finns följs. De kommer också att skärpas. Jag tror inte heller på talet i motionen om att konsumenterna vilseförs. Dagens konsumenter är så vana vid "pangpriser", "chockpriser" och olika former av lågpriser att man tittar på priset, varan och kvaliteten och gör en bedömning om man skall handla där eller någon annanstans. Varför inte, Axel Andersson, låta detta vara en affär mellan kunden och handlaren? Jag tror att de klarar av detta bra.

Beträffande instansprövningen, slutligen, är vår viktigaste invändning egentligen att regeringen skulle ha kvar en roll i samband med förvärvspröv-

ningen. Vi tycker inte att det är förenligt med ett marknadsekonomiskt system. Det går möjligen att hitta argument för det när man har en politik där regeringen mer direkt lägger sig i strukturutvecklingen. Även här finns det en internationell aspekt. När det är aktuellt att pröva utländska företags förvärv av svenska får det inte ens misstänkas att det görs en politisk bedömning.

Anf. 26 AXEL ANDERSSON (s) replik:

Fru talman! När det gäller intresseledamöterna i Marknadsdomstolen anför Christer Eirefelt som ett motiv för majoritetens ställningstagande att det systemet inte stämmer med anpassningen till Europa. Men, Christer Eirefelt, det får inte vara så att vi ändrar våra regler, som är bra, till sämre regler bara för att vi skall likna Europa. Om de har färre demokratiska inslag i beslutsprocesserna i andra länder skall inte vi behöva anpassa oss nedåt.

Jag tror, Christer Eirefelt, att även ni som representerar utskottsmajoriteten delar vår uppfattning att det finns brister i den nuvarande lagen som borde förbättras. Det är egentligen det vi avser med reservation nr 5.

Åter till frågan om Stockholms tingsrätt. Vi tycker att det är litet av ett val av en främmande fågel. Varför just Stockholms tingsrätt av alla tingsrätter? Jag måste upprepa riskerna för fördröjning och ökat krångel. Det är väl avsikten att den här tingsrätten också skall fungera som tingsrätt i ordets nuvarande mening. Det här blir ett slags tilläggsuppdrag för Stockholms tingsrätt. Det stärker enligt min mening inte Christer Eirefelts argument för att detta kommer att bli en bra lösning.

Om man tittar på hur många gånger ingrepp från regeringen har behövt ske finner man att det är vid maximalt ett tillfälle under de senaste åren. Men det säger inte att det inte behövs en överprövningsinstans. Vi måste ha en sådan om och när den skulle behövas.

Anf. 27 Andre vice talman CHRISTER EIREFELT (fp) replik:

Fru talman! När det gäller Marknadsdomstolens sammansättning har jag inga indikationer på att den inte har fungerat väl. Jag tror att det ofta har fungerat så att dessa personer inte främst har varit intresseledamöter. Det tycker jag inte är något argument emot.

Däremot vet jag inte om det systemet skulle vara mer demokratiskt än det vi nu får. Det tycker jag inte. Men de viktigaste invändningarna är alltså att det med den nya lagstiftningen kommer att ställas andra krav på domstolen. Det kommer inte att röra sig lika mycket om förhandlingar som tidigare.

Det finns naturligtvis brister i systemet med extrapriser. De hanteras med de regler som vi redan till viss del har, men som nu kommer att förändras och skärpas för att anpassas till dagens situation. Även här menar jag att man kan ha tillförsikt till konsumenterna. Konsumenterna accepterar inte missbruk.

Ytterligare ett argument är att systemet med extrapriser är på väg att mycket påtagligt luckras upp. Flera framgångsrika kedjor har helt slopat extrapriserna. Den kanske mest framgångsrika har gjort det helt och hållet. Det gör att konsumenterna kommer att få valmöjlighet framöver. Om man är missnöjd med systemet, kommer man inte att handla i en affär. Om man

är missnöjd med prisinformationen, kommer man att gå någon annanstans. Jag känner tillförsikt därvidlag, och det gör att jag tycker att det är onödigt med byråkratiska ingrepp på det här området.

Talmannen anmälde att Axel Andersson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 28 BENGT DALSTRÖM (nyd) replik:

Fru talman! Nej, Christer Eirefelt, jag står inte utanför verkligheten när jag talar om SA/VA-systemet. Det systemet är inte helt på väg ut ur marknaden. Det utgör fortfarande ett stort problem för många leverantörer. Om man var observant på vad jag sade kunde man notera att jag nämnde att budgeten för exempelvis ett företag som Ekströms, som gör bl.a. blåbärsoppa, för ett antal år sedan kunde upptas till 74 % av SA/VA-aktiviteter, uppknutna till grossisterna. Nu är den nere på kanske på 40 eller 30 %. Så trenden kan sägas vara positiv.

Sedan något om extrapriserna. Där gjorde jag en liten notering som Christer Eirefelt följde upp. Extrapriserna är faktiskt på väg ut. Både ICA och Hemköp, det kanske mest framgångsrika företaget, har eliminerat dessa och har låga priser i stället. Däremot är det fel att koppla ihop extrapriserna med SA/VA-aktiviteterna. Det är två olika saker.

Anf. 29 Andre vice talman CHRISTER EIREFELT (fp) replik:

Fru talman! Nej, två olika saker är det definitivt inte, eftersom extrapriserna i väldigt många fall är resultatet av SA/VA-aktiviteterna. Visst är sådana på väg ut, i alla fall kommer de att minimeras tillräckligt för att alla kunder skall ha möjlighet att välja mellan kedjor och butiker som använder sig av sådant och sådana som inte gör det. Hemköp, det kanske mest framgångsrika företaget under det gångna året, har helt slopat dem. KF och Åhléns har klart uttalat att man är på väg bort från dem. Det kommer alltså inom kort att finnas valfrihet på det här området både för butikerna och för deras kunder.

Det finns en viktig faktor som det skulle vara intressant att få Bengt Dalströms syn på, nämligen de samstämmiga uppgifter som visar att lågpriskedjorna har kunnat utnyttja systemet i sin marknadsföring. Skickliga entreprenörer i lågprisbutikerna har använt extraprissystemet genom att i sin reklam jämföra t.ex. Konsums och ICA:s ordinarie priser med priser på sådana varor som egentligen alltid säljs till extrapris. Det har man utnyttjat i sin marknadsföring på ett skickligt sätt.

Jag läste att KF:s detaljhandelschef Lars Hjorth vill gå ifrån SA/VA-systemet och extrapriserna, därför att de har gynnat uppkomsten av lågprisbutiker.

Jag tycker alltså inte, fru talman, att det finns anledning för riksdagen att göra något särskilt uttalande på just denna punkt, i fråga om just denna bransch och de här aktiviteterna. Visar det sig att det här innebär konkurrensbegränsning, kommer det inte att vara tillåtet, som jag sade tidigare.

Anf. 30 BENGT DALSTRÖM (nyd) replik:

Fru talman! Eftersom Christer Eirefelt vände sig till mig med en fråga om lågprisbutiker, skall jag kort framföra en synpunkt. Jag upplevde det väldigt positivt att riksdagen förra året beslutade om upphävande av PBL-lagen. Därigenom har vi öppnat marknaden för lågprisbutiker på ett helt annat sätt än vad som tidigare hade varit möjligt. Man har eliminerat den tidigare hårda styrningen från ICA:s och KF:s sida när det gäller nyetablering på många orter. Jag tror att konkurrensen är stimulerande, och den kommer vi att få se betydligt mer av.

Anf. 31 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Sverige är ett litet välutvecklat industriland, mycket beroende av internationell handel och frihandel. Vi har sedan lång tid tillbaka ett stort antal stora multinationella företag, som verkar under hård internationell konkurrens över hela världen.

Sveriges hela industristruktur är sådan att vi har lika många stora konkurrensutsatta internationella, multinationella företag som Spanien och Italien har tillsammans. Dessa företag har nästan genomgående vuxit fram genom mycket hård nationell konkurrens, innan de gått ut på exportmarknaderna. Det har funnits fall där företaget har hunnit växa en bit på hemmamarknaden och sedan gått ut på exportmarknaden ganska tidigt och blivit framgångsrikt i en mycket hård internationell konkurrens.

OECD gjorde 1990 en jämförelse mellan olika länder och olika konkurrensmarknader och prisnivåerna. Man fann att de svenska priserna gällande de varor som var utsatta för internationell konkurrens var mycket konkurrenskraftiga. Man fann samtidigt att de varor och företag som bara var utsatta för nationell inhemsk konkurrens hade högre priser än i jämförbara västerländska länder. Man fann ytterligare en sak: på de varor som inte var utsatta för särskilt mycket konkurrens – kanske var det regleringar eller nästan monopolliknande förhållanden – var priserna i Sverige väsentligt högre än i jämförbara västeuropeiska länder.

Detta pekar, fru talman, väldigt tydligt på behovet av en ny svensk konkurrenslagstiftning, som öppnar fler marknader med konkurrens och även skapar förutsättningar för att komma åt olika typer av missbruk av marknadsdominerande ställning eller former av skadliga konkurrensbegränsningar.

Jag är mycket glad över att vi i riksdagen fått en väldigt stor samstämmighet, trots omfattande debatt under beredningsarbetet, för införande av den nya konkurrenslagen. Jag vill dock mycket klart säga att konkurrenslagen inte är det allena saliggörande, utan den är en del i att skapa en bättre fungerande konkurrens. De andra delarna bygger väldigt mycket på avreglering och standardisering av produkter – samma standard – över nationsgränserna. De bygger väldigt mycket på att minska barriärerna för nytillträdande företag. De kompletterar en konkurrenslagstiftning i syfte att få en fungerande bra konkurrens, till gagn för konsumenterna.

Vi har valt, i förhållande till den ursprungliga Konkurrenskommittén, att formera konkurrenslagen något annorlunda. I stället för att göra den mer nationell har vi försökt anpassa den till och ge den ungefär samma innehåll

som i EG:s lagregelverk. Vi har då sett det för oss som en liten nation, arbetande på många internationella marknader, speciellt viktigt att den svenska lagen blir så likartad som den som gäller för den gränsöverskridande handeln i Europa, med tanke på EES-avtalet och så småningom ett EG-medlemskap.

I synnerhet de mindre och medelstora företagen får betydande svårigheter. Det finns en konkurrenslag för handeln inom Sverige, men så fort man bryter över t.ex. de nordiska gränserna blir det en helt annan form av regelverk att rätta sig efter. Det är av den anledningen vi har valt att anpassa formen och strukturen i den nya konkurrenslagen till EG:s konkurrensrätt. Vi vet att ett antal länder inom EG är på väg att göra likaledes, för att på det sättet skapa ett enklare och mer lättgenomskådligt system – lättare att tillämpa och förstå för de enskilda företagen.

Den nya konkurrenslagen innehåller två huvudsakliga moment. Vi vill komma åt missbruket av en marknadsdominerande ställning och de skadliga konkurrensbegränsningarna.

En av de punkter som den nya konkurrenslagen har kritiserats för är att den skulle vara något slags förbudslagstiftning. Ja, det är en förbudslagstiftning, men endast om man vill försvara missbruk av marknadsdominerande ställning eller skadliga konkurrensbegränsningar. Det är just missbruket och det skadliga som angrips. Här skapas mycket klara och starka möjligheter till sanktioner för lagstiftaren och domstolsväsendet för att komma åt den typen av begränsningar.

I de fall man anser att det är nödvändigt med konkurrensbegränsning krävs en omvänd bevisbörda. Man måste kunna visa att det är bra för konsumenten, dvs. inte skadligt. Jag tycker att det är utomordentligt naturligt att det krävs en omvänd bevisbörda om man vill frångå de normala betingelserna för konkurrens.

Vi ser nu att Belgien och Irland är på väg att skapa likartade regelverk på nationell nivå. Jag tror att det kommer att underlätta både konkurrens och internationellt handelsutbyte. Vi ser också att de länderna, liksom vi i Sverige, försöker anpassa vissa delar av konkurrenslagstiftningen. För vår del kan det gälla saker och företeelser som är specifikt svenska och som inte bör ingå i lagstiftningen. Det är därför vi talar om vissa grundläggande gruppundantag. Svenska företag skall inte behöva tvingas göra stora organisatoriska förändringar för att anpassa sig efter konkurrenslagen – på grund av att de har formerat sig annorlunda än vad som är normalt i Europa – och som i sak inte utgör några förändringar utan enbart kostar pengar.

Det har varit diskussioner om hur hård och långtgående en konkurrenslag skall vara. Vi har fört en omfattande diskussion om huruvida det skall vara beloppsgränser vid kontroll av fusioner och förvärv och i så fall på vilken nivå de skall vara.

När man ser över beloppsgränserna måste man ändå vara klar över att vi är på väg emot ett EES-avtal och en avsevärt friare handel i Europa och i Sverige. Det här innebär att kravet på begränsningar i byråkratin och kontrollen vid förvärv av små företag inte behöver vara lika stort som tidigare när den svenska marknaden var mer sluten.

Vi har i det här lagarbetet att lägga oss på en förhållandevis hög nivå. Det gör att vi kan ändra på beloppet om vi finner att det sker ett missbruk i sam-

band med förvärv av mindre företag. Vi gör samtidigt bedömningen att det måste göras en avvägning i byråkratin vid fusioner av små företag och även för kostnaderna vid kontrollen av konkurrensbegränsningen. Vi gör därför bedömningen att med de friare flödena av varor över gränserna att 4 miljarder kronor är en rimlig summa. Sedan får man självklart följa upp i det fortsatta arbetet om den beloppsgränsen är korrekt.

Vi har även diskuterat om det skall finnas lagparagrafer för att i extrema fall kunna bryta upp existerande företagskombinationer. Vi gör dock bedömningen att med hjälp av sanktionssystemet och huvudregeln med förbud mot missbruk av marknadsdominerande ställning finns det redan där en utomordentligt stark position i den nya konkurrenslagen. Om det visar sig att den delen av konkurrenslagen inte är erforderlig, får vi gå vidare och se om något ytterligare behöver göras. Vi gör dock bedömningen att de kraftiga möjligheter som finns att införa sanktioner i kombination med det uttalade och entydiga förbudet mot missbruk av marknadsdominerande ställning bör vara erforderligt.

Regeringen sysslar fortlöpande med att utvärdera lagar. Det ligger inom regeringens normala arbetsområde. Självfallet sker det en övervakning även från riksdagens sida. Vi tycker att det är naturligt. Det sker hela tiden en uppföljning i motionerna. Vi gör dock bedömningen, att övervakningsarbetet och uppföljningen av den nya konkurrrenslagen blir obyråkratisk om man skapar betydande frihet för Konkurrensverket att visa framfötterna vid en smidig tillämpning av konkurrenslagen. Det gäller också att lagen skall utgöra ett erforderligt "bett" ur konsumenternas synvinkel.

Vi kommer att fortlöpande utvärdera lagen, och vi kommer att följa upp tillämpningen.

Anf. 32 AXEL ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Näringsministern inledde sitt anförande med att jämföra svenska storföretag kontra företag i Spanien och Italien. Det är riktigt att det i Sverige har utvecklats framgångsrika storföretag som har varit tillräckligt starka att klara en etablering utomlands. Det är bra gjort. Det finns naturligtvis många saker som har bidragit till detta.

Jag har några frågor som hänger samman med förslaget om ny, bättre och mera skärpt konkurrenslagstiftning, som riksdagen snart skall ta ställning till. Om vi hade haft den typ av konkurrenslag som vi snart skall ta ställning till under de svenska storföretagens uppväxt i Sverige, hade företagens utveckling till den position de innehar i dag haft någon betydelse för Sverige och även internationellt? Hade det gått fortare och bättre? Har den miljö dessa företag har vuxit upp i utgjort en förutsättning för deras utveckling?

Anf. 33 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag bedömer att det hade gått alldeles utmärkt för företagen att växa och bli framgångsrika på utlandsmarknaden med den konkurrenslag som nu föreslås. Man skall också notera att flera av de största och mest framgångsrika svenska multinationella företagen har vuxit upp under mycket hård inhemsk konkurrens. Det finns vissa bolag, t.ex. Ericsson, som har

vuxit upp mer i symbios med stora inhemska beställningar – fortfarande dock i konkurrens.

Den här lagen innebär icke att man inte får ha en marknadsdominerande ställning. Men då måste man kunna visa att den marknadsdominerande ställningen är till gagn för konsumenterna. Konkurrenslagen skall komma åt missbruket av den marknadsdominerande ställningen.

Svaret på Axel Anderssons frågor är således: Ja, de hade klarat det alldeles utmärkt med den nya konkurrenslagen. Problemet har snarast varit att en för liten andel av svenskt näringsliv har varit utsatt för full konkurrens och därmed etablerat delvis för höga prisnivåer.

Anf. 34 ROLF L NILSON (v) replik:

Herr talman! Per Westerberg gjorde i sitt anförande bra markeringar när det gäller beloppsgränser och möjligheten att bryta upp existerande företagskoncentrationer. Jag vill understryka vad Per Westerberg sade, nämligen att det inte råder någon skillnad i grundsynen mellan regeringen och reservanterna. Det är i stället en bedömnings- och lämplighetsfråga.

Vi i Vänsterpartiet har för vår del gjort den bedömningen att en beloppsgräns inte är lämplig. Vi anser att det borde finnas en möjlighet att bryta upp existerande företagskoncentrationer.

Jag kan med glädje konstatera att Per Westerberg kommer att följa frågan. Skulle det visa sig att vi har rätt och han har fel, är han inte sämre karl än att han kan återkomma med andra förslag, och det tycker jag är bra.

Det finns en fråga som har blivit litet dåligt belyst men som är viktig. En svaghet med förslaget till gällande lag är inte bara lagens bokstav utan också dess tillämpning. För att det nya lagkomplexet skall få önskad effekt krävs det att övervakande myndigheter får de resurser som de behöver för att klara av sin uppgift. Jag vill gärna ha Per Westerbergs kommentar till detta.

Anf. 35 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag är mycket glad över den stora samstämmighet som finns om konkurrenslagstiftningen. Det vi har skrivit i konkurrenslagen är erforderligt för att uppnå resultat. Uppnår vi inte resultat med det förslag till lag som nu ligger på riksdagens bord, får vi självfallet se vad som behöver göras för att uppnå syftet med lagen.

När det gäller frågan om tillämpningen, har vi slagit samman myndigheterna Näringsfrihetsombudsmannen och Statens pris- och konkurrensverk till Konkurrensverket. Därmed har den övervakande myndigheten fått ganska väsentligt ökade resurser. I och med sammanslagningen får den helt andra övervakningsmöjligheter än vad som tidigare funnits.

Självfallet skall även den frågan följas. Jag hoppas att ytterligare resurser inte skall behövas. Det skulle kunna vara ett tecken på att det sker en alltför byråkratisk tillämpning, något vi måste vara mycket vaksamma på, som kan skada konsumenterna bakvägen genom att konkurrensregelverket inte fungerar som det är avsett.

Anf. 36 STEN SÖDERBERG (-):

Herr talman! Regeringen har vid ett otal tillfällen uttalat sitt stöd för de små och mellanstora företagen. Dessa uttalanden har emellertid inte avsatt

några som helst spår i den nya konkurrenslagen. Den stöttar ensidigt de stora företagen, och de små kommer återigen på undantag.

Vi kan konstatera, att oavsett alla muntliga garantier kommer lagtexten att gynna just storföretagen. Det är ju den tryckta lagtexten som gäller i alla fortsatta sammanhang. Lagen måste därför återremitteras för översyn, och landets småföretagare, som vet hur det fungerar i verkligheten, skall samtidigt få en reell chans att vara med och påverka lagens utformning.

EG-anpassning är uppenbarligen den enda ledstjärna regeringen arbetar under. Claus Dieter Ehlerman, chef för EG:s konkurrensdirektorat, är naturligtvis nöjd med den nya svenska konkurrenslagstiftningen, men säger också att det finns en storlekströskel för att EG över huvud taget skall vara intresserat av företagen. Tröskeln är hög, 1,5 miljarder kronor. 1 500 miljoner kronor är alltså minsta nämnare. Hur många företag i Sverige är så stora? 99,99 % av företagen skall alltså anpassas till att leva under samma villkor som dessa kanske 30–40 jätteföretag. Det kommer naturligtvis inte att fungera.

Carl Bildt skrev i ett brev till Expressen: "lovar att göra allt jag kan. Och jag lovar att regeringen skall ta hand om alla idéer och uppslag som finns för att få fart på arbete, sparande och företagande."

Varför då stifta en lag som är så ensidigt storföretagsanpassad? Alla vet att det inte är de stora företagen som skapar nya arbetstillfällen i dag, tvärtom. De minskar antalet jobb. Skall vi få upp farten i Sverige, måste det ske genom småföretagen; de som har mindre än 10 anställda, de som kan vända på en tioöring och som ständigt håller utkik efter nya produkter, nya metoder och nya affärer.

Det är småföretagen det skall bli fart på för att antalet anställda skall öka. Det är småföretagen som skall kasta sig in i den konkurrens som existerar. Och då skall den nya konkurrenslagen vara utformad så att den ger möjlighet till och inte hindrar tillväxt.

Jurister har granskat den nya lagen, och de anser att den inte på något sätt kommer att förbättra situationen för de små företagarna. Claes Högström, en skicklig advokat, säger: Min uppfattning är att den nya lagen inte på något sätt skapar större säkerhet eller disktinktion än den konkurrenslag som nu tillämpas. Jag vill påstå att det förslag som föreligger kommer att skapa större osäkerhet för svenskt näringsliv, eftersom förslaget kommer att underordna sig EG:s konkurrensregler och Romfördragets bestämmelser. Det anges i Näringsdepartementets promemoria och framkommer också i propositionen att det icke föreligger något krav på harmonisering mellan nationell konkurrenslagstiftning och EG-reglerna – för närvarande. Uppenbart är emellertid att den nya lagen blir så anpassad till EG-regler och Romfördraget att mindre och medelstora svenska företag kommer att få ett sämre skydd än vad som föreligger med den nu gällande lagen.

Småföretagare har ställt en del frågor till advokater om leveransvägran. Advokaterna svarar på grundval av det nya konkurrenslagförslaget. Ett exempel på en sådan småföretagare är Bengt Hedberg i Dalsjöfors. När det gäller småföretagarnas frågor om leveransvägran och om huruvida den nya lagen kommer att göra det lättare för bolaget att få rätt mot nu krånglande

leveransvägrare, tror jag tyvärr inte att den nya lagen skapar sådana lättnader.

Redan första stycket i 13 § skapar osäkerhet och oklarhet då hanterande myndighet ur olika synvinklar skall tolka begreppet "dominerande ställning på den svenska marknaden". Därefter skall prövas frågor om begränsning av konkurrens till nackdel för konsumenterna. Prövning skall utföras av Konkurrensverket, men för händelse Konkurrensverket beslutar att icke meddela åläggande skall Marknadsdomstolen ta upp frågan på begäran av sökande. Det kan alltså bli ett antal olika frågor som skall bedömas av ett eller två organ.

Advokaterna säger också att det förslag som nu föreligger inte kommer att göra det lättare att hantera tillverkare, leverantörskedjor eller grossister som leveransvägrar.

Jag begär därför att lagförslaget skall gå på återrremiss för översyn. Lagen kan mycket väl vara EG-anpassad för våra jätteföretag och samtidigt genom en del tillägg fungera för alla de andra 99,99 % av företagen.

Saklig information från småföretagen måste beaktas när riksdagen skall fatta beslut om denna mycket viktiga lag. Fri konkurrens kommer att sänka konsumentpriserna kraftigt. Beräkningar från SPK visar att varje person i Sverige får ca 1 000 kronor mer i handen varje månad genom att konsumentpriserna sjunker. Detta ger människor möjlighet att både spara och konsumera. Det blir en kraftig efterfrågestimulans, och företagen kommer då att behöva medarbetare i riktiga jobb, eftersom det finns efterfrågan på deras varor och tjänster.

Kära riksdagsledamöter! Vårt förslag kostar ingenting att genomföra.

En ny struktur i svenskt näringsliv är ett måste. Skall vårt näringsliv blomstra behöver vi vidta åtgärder och skapa lagar som främjar tillväxten av små och medelstora företag. Enligt advokater i Bryssel och i Sverige är den nya lagen skriven på ett sätt som gör det möjligt att manipulera i syfte att förhala ett ärende.

Det bör skrivas in i lagen att t.ex. en leveransvägran skall behandlas och beslutas inom två veckor från den dag anmälan har inkommit till Konkurrensverket. Förhandlingen skall ske muntligt. Där kan parternas synpunkter och bevis presenteras. Konkurrensverket skall inom dessa två veckor fatta beslut om leverans eller inte vid vite. Under den tid som ett eventuellt överklagande behandlas gäller Konkurrensverkets beslut interimistiskt.

Varför är det viktigt att lagen stipulerar maximalt två veckors handläggningstid? Ett företag som vill växa, och i den processen väljer att konkurrera med sänkta komsumentpriser, måste kunna räkna med att ha varor att sälja. Om företaget blir utsatt för leveransvägran, har det ingen möjlighet att överleva någon längre tid. Om det går att manipulera handläggningstiden, är risken stor att små företag går i konkurs, i stället för att växa och bli större. De måste få ett snabbt besked.

Som lagen nu är skriven skyddar den de stora företagen från konkurrens. I slutändan blir det konsumenten som drabbas av högre priser, vilket i sin tur påverkar köpkraften negativt.

Om man inte vet att man får ett snabbt avgörande hos Konkurrensverket vågar man kanske inte riskera sitt livsverk och allt vad man äger och har.

Tvåveckorsgränsen hos Konkurrensverket är avgörande för om lagen skall fungera både för stora och små företag.

I dag fungerar selektiv marknadsföring i praktiken som bruttoprisföreläggande. Selektiv marknadsföring, dvs. när leverantören bestämmer vilka återförsäljare som får sälja hans varor, innebär naturligtvis en konkurrensbegränsning som ofta skapar onödigt höga konsumentpriser.

Vi kan ta Volvo som ett exempel. När återförsäljaren har misslyckats med att sälja Volvobilar kan inte ens stora Volvo göra något utan att minska personalen. Ingen annan återförsäljare får sälja. Det får inte finnas någon konkurrens. Detta är selektiv marknadsföring. Ett annat exempel är de tidigare nämnda Levisjeansen.

Detta går att åtgärda genom att lagen görs enklare att tolka. Då först kan lagen komma att stödja att selektiv marknadsföring används som den är tänkt, och inte för att konservera ett gammalt återförsäljarsystem med prisstyrning och konkurrensen satt ur spel.

Skriv in i lagförslaget att selektiv marknadsföring bara får användas när leverantören kan bevisa för Konkurrensverket att det är bra för konsumenten! Här måste Konkurrensverket ge svar inom två veckor, vid vite för Konkurrensverket.

Rättssäkerheten är viktig även för småföretagare. Det är viktigt att värna om rättssäkerheten. Den skriftliga handläggningen behövs naturligtvis, men den får inte ske på bekostnad av rättssäkerheten för småföretagare. Även utomlands har man uppmärksammat detta problem. Där diskuterar man nu att införa muntliga förhandlingar för att snabbt få ett interimistiskt beslut.

Redan i dag skyddar lagen den svagare parten. Det gäller t.ex. tolkningsföreträde för facket i tvist med företag och att statlig myndighet kan begära kvarstad och lägga beslag på dokument o.d. för att skydda statens intresse.

Skriv in i lagförslaget att muntlig förhandling med dokument och eventuell advokat skall ske hos Konkurrensverket inom två veckor från anmälan, vid vite för Konkurrensverket om så inte sker!

Otydliga lagtexter gynnar storföretagen. Ordet marknadsdominans måste definieras. När vi har ringt till Näringsdepartementet för att få ett klarläggande av vad marknadsdominans är, har man på departementet ej kunnat ge något svar. En av de jurister som varit med om att skriva lagförslaget svarade att praxis kommer att utvisa det. På en rak fråga om t.ex. Levisjeans har marknadsdominans, fick vi svaret att det kan inte den nya konkurrenslagen, som den är skriven i dag, ge svar på.

Många småföretag har inte råd att anlita affärsjurister. De är däremot en självklar del av storföretagens resurser. Det kan leda till förhalningar och tolkningstvister där den lille kommer till skada.

Skriv in i lagförslaget vad marknadsdominans innebär och ge mängder av exempel. Det får inte finnas minsta tolkningsbehov. Det skall alltså framgå glasklart vad marknadsdominans är.

Konkurrenslagen i nuvarande skick är ett allvarligt hot mot småföretagens konkurrensmöjligheter på lika villkor. Det är avgörande för vårt lands konkurrensförmåga att vi rättar till den skeva strukturen, där de mellanstora företagen, som är så viktiga för sysselsättningen, till stor del saknas.

Herr talman! Med tanke på vad som anförts blir det nu synnerligen intres-

sant att se vilka av Sveriges riksdagsledamöter som värnar om de små företagen. Glöm inte bort att om varje småföretag anställde en person var, skulle vi inte ha någon arbetslöshet i dag!

Herr talman! EG-anpassningen – som ju är så viktig för många av våra riksdagsledamöter i dag – sker ju fortfarande, även om man lägger till de viktiga ändringar som har anförts här. Det gäller två veckors behandlingstid, muntlig förhandling, selektiv marknadsföring om det är bra för konsumenten och att man definierar vad marknadsdominans är.

Med dessa ändringar kan vi alltså få en ny konkurrenslag som är EG-anpassad och anpassad för alla Sveriges småföretag.

Det kommer således att bli oerhört intressant att se hur ni här i riksdagen röstar, om ni bryr er om småföretagen och den sysselsättning som de skapar eller om ni bara satsar på EG-anpassning utan hänsyn till att vi kan få både och i detta fall.

Till yttermera visso föreligger ingen brådska. Det finns inget skäl att driva igenom lagen nu i de sista skälvande minuterna före julhelgen. Den skall ändå inte träda i kraft förrän den 1 juli 1993. Då har riksdagen god tid på sig att under vårriksdagen se över lagen och göra dessa viktiga tillägg. Då kan vi låta småföretagsrepresentanter vara med och se över lagen. Riksdagen kan i alla fall fatta beslut i god tid.

Herr talman! Jag hemställer att riksdagen återförvisar ärendet till utskottet för ny beredning.

Anf. 37 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag blir litet besviken på Sten Söderbergs inlägg. Han säger att konkurrenslagen skulle vara skriven för de stora företagen. De stora företagen behöver nog ingen konkurrenslag över huvud taget.

Hela detta konkurrenslagsarbete har kommit till för att se till att vi får en fungerande konkurrens både för nya företag och för de många små och medelstora företagen.

Lagen är inte skriven som en EG-lag. Vi i konkurrenskommittén ställde upp kraven på en ny konkurrenslag. Vi valde att formera kraven på EG-vis för att göra lagen lättöverskådlig och lätt jämförbar med vad som gäller för den gränsöverskridande handelns konkurrensregler. Därmed gör vi den lättare att förstå för resp. företag utan alltför mycket advokathjälp.

Vi anser också att konkurrensfrågan inte bara är lagreglering och reglering ner till detaljer, utan det är lika mycket avreglering för att släppa in nya företag och minska inträdeströskelns höjd för att på det sättet få nytillkommande konkurrens. Vi skall se till att vi håller byråkratin nere.

Det innebär mycket tydligt att man i lagtext icke kan reglera ner till detaljer. Då binder man de tillämpande myndigheterna till händer och fötter och får en utomordentligt illa fungerande konkurrenslag. Det är totalt omöjligt att förutse varje enskilt fall eller varje detalj som kommer.

Sedan kommer Sten Söderberg in på de reella kraven på lagen. Då gäller klagomålet egentligen ett begrepp, vad jag kan förstå. Det går tillbaka till det för näringsutskottet gamla välkända fallet om Hedbergs Guld utanför Borås. Det gäller begreppet leveransvägran.

De advokater som har konsulterats borde se litet närmare på det arbete

som bedrivs i fråga om konkurrenslagstiftningen. Hänsyn tas till denna typ av leveransvägran. Vad det är fråga om är missbruk av marknadsdominerande ställning. Om ett företag har mer än 35 % av den lokala marknaden finns det anledning att gå till aktion, däremot inte om ett företag har en liten andel av t.ex. jeansmarknaden i Borås. Då måste det vara fritt för en distributör att välja att sälja ett visst märke till en viss agent. Det finns ju mängder av andra märken att välja på.

Det skulle vara fullständigt orimligt om exempelvis Volvo inte fick välja sina återförsäljare. Då kunde återförsäljarna vansköta eftermarknaden och kunderna och därmed förstöra märkets rykte. Jag har tidigare erfarenheter från bilindustrin. Jag är övertygad om att det enbart skulle leda till att de små företag som Sten Söderberg talar om skulle tappa hela sin marknad. I det fallet skulle Volvo förmodligen välja att ha egna bolag för försäljning av bilarna för att ha kontroll över distributionen. Dessutom finns det ju många andra bilmärken att välja på.

Vi har försökt skapa en konkurrenslag som tar hänsyn till det man bör ta hänsyn till. Det som Sten Söderberg egentligen syftar på är missbruket av marknadsdominerande ställning, särskilt när det gäller marknaden för matsilver. Det kommer man delvis åt i och med att det blir fråga om stora marknadsandelar, dvs. marknadsdominans. Om priserna då hålls uppe på ett osunt sätt blir det en form av missbruk. Bedömningen skall göras av de tillämpande myndigheterna. Vi kan inte skriva in varje detalj i en lag. Då blir den oöverskådlig för alla utom de verkliga experterna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 9 §.)

9 § Kapital för nya företag, m.m.

Föredrogs
näringsutskottets betänkande
1992/93:NU19 Kapital för nya företag, m.m. (prop. 1992/93:82).

Anf. 38 MATS LINDBERG (s):

Herr talman! Den gångna hösten har präglats av samarbete och samverkan för att lösa kriserna i landet. Stora ansträngningar har gjorts både från regeringspartierna och Socialdemokraterna för att åstadkomma samsyn i för landet viktiga frågor. Inte minst i detta ärende har det i debatten ute på fältet funnits en klar vilja att lösa problemen i samförstånd. Det gäller att klara finansieringen för de små och medelstora företagen.

Tyvärr måste jag konstatera att regeringspartierna med hjälp av Ny demokrati ännu en gång har gått emot en samlad småföretagarvilja. Men man går också emot Industriförbundet, NUTEK, Industrifonden och utvecklingsfonderna. Det är mycket anmärkningsvärt, då regeringen i regeringsförklaringen mycket klart deklarerade att det var de små och medelstora företagen som man ville slå vakt om.

Vi socialdemokrater inser att bristen på riskvilligt kapital är ett av de

största problemen för svenska små och medelstora företag. Konjunkturläget, den höga räntan och krisen i bankväsendet bidrar i hög grad till att förvärra situationen. Antalet konkurser bland små och unga företag ökar lavinartat och har i dag nått en av de högsta nivåerna under hela efterkrigstiden.

Därför anser vi att åtgärder måste sättas in, så att både nya och befintliga företag kan erhålla finansiering. Det är väl motiverat att samhället medverkar vid denna finansiering.

Vi socialdemokrater inser betydelsen av att det finns medel för finansiering av små och medelstora företag. Enligt vår mening är det rimligt att en del av AP-fondens medel placeras i aktier i mindre företag. Men – och det är avgörande – dessa bolag bör i så fall kvarstanna i AP-fondens ägo och även i framtiden bidra till att stärka pensionssystemet.

Herr talman! Vi anser att det måste finnas kompetenta statliga aktörer i form av näringspolitiska stödorganisationer. Man kan inte fortsätta att nedmontera myndighetsstrukturen. De statliga infrastrukturverken måste bibehålla sin strategiska kompetens.

NUTEK måste t.ex. utvecklas och förstärka sin profil som kunskapsorganisation. Även utvecklingsfonderna bör förstärkas och ges ett tydligt huvudmannaskap, så att den resurs de innebär kan utnyttjas till fullo.

Herr talman! Jag skall nu ta upp sakinnehållet i utskottets förslag, men först bara konstatera att utskottets majoritet inte på något sätt visat någon generös attityd mot näringslivets önskemål. Dessutom undrar jag om inte utskottsmajoritetens talesman Kjell Ericsson på många punkter skulle önska sig ett annat beslut. Det som han nu företräder stämmer inte med Centerpartiets tidigare politik.

Herr talman! Vi ansluter oss till inrättandet av nyföretagarlånen, men avvisar den ensidiga inriktningen mot nyföretagandet. Vi anser också att även befintliga företag bör få ta del av lånen.

Dessutom menar vi att det är en diskriminering mot alla kooperativa företag och ekonomiska föreningar som inte kan få del av lånen. Vart har då den fria konkurrensen tagit vägen?

Vi ställer inte heller upp på förslaget att ta bort Industrifondens lån till större företag. Vår uppfattning är att Industrifonden har hanterat detta mycket professionellt och bidragit till flera mycket lyckade etableringar av produkter. Detta vill man nu ta bort, i en tid då svensk industri saknar både kapital och satsningar på nya produkter. Vid de uppvaktningar som förevarit i utskottet har detta också bekräftats av alla företrädare för industrin. Trots den massiva kritiken från dessa organisationer följer majoriteten i utskottet propositionen. Det kallar jag för undfallenhet.

Herr talman! Man upptäcker hur liten kännedom Näringsdepartementet har om hur verkligheten ser ut när det gäller att praktiskt organisera den nyinrättade Industri- och nyföretagarfonden för att den skall klara av att hantera nyföretagarlånen. I förslaget i propositionen sägs att ett eller flera filialkontor med egna beslutsramar skall kunna inrättas och att mångfalden därmed skulle ökas. Jag tror inte ett dugg på att det är en ökad mångfald som behövs. Det är i stället en effektiv organisation med goda utredningsresurser som kan ge råd och tillgodose lånebehoven. Vi socialdemokrater an-

ser att utvecklingsfonderna är en sådan organisation, och de borde därför vara självskrivna för att utföra detta arbete.

Jag vill också markera att vi motsätter oss förslaget om utförsäljning av Stiftelsen Institutet för företagsutveckling. Vi kan däremot tänka oss att stiftelsen förs över i aktiebolagsform, om detta skulle passa bättre för verksamheten.

Herr talman! Givetvis står jag bakom samtliga s-reservationer som är fogade till betänkandet. För att spara kammarens tid skall jag inskränka mig till att yrka bifall till reservationerna 1 och 5.

Anf. 39 ROLF L NILSON (v):

Herr talman! Jag tänkte inleda med att ge litet bakgrund genom att beskriva utvecklingen av kreditstödet till små och medelstora företag.

Förändringarna i tillgången på riskvilligt kapital inleddes redan under den socialdemokratiska regeringens tid, då regeringen lade fram förslag om och riksdagen sedan beslöt att dra in likvida medel från utvecklingsfonderna.

Bakgrunden var vad jag förstår att en del av fonderna var överlikvida. Det gällde framför allt de nordligt belägna utvecklingsfonderna, som hade konkurrens från betydligt mer attraktiva bidragsmedel. Det var nog fel då att ta en sådan lokal svaghet i systemet som intäkt för att driva in pengar från hela systemet. Vänsterpartiet motsatte sig det när det var aktuellt, och det gjorde Centerpartiet också. Jag vill påminna Kjell Ericsson om detta.

De pengar som drogs in skulle sedan kanaliseras vidare till regionala riskkapitalbolag. Det är dessa bolag som nu ingår i regeringens och Ny demokratis förslag till nya riskkapitalbolag.

Ett andra felgrepp var när den socialdemokratiska regeringen i en bristsituation minskade Industrifondens stiftelsekapital med 300 miljoner kronor. Det var fel signaler, när man samtidigt sade att man ville satsa på utveckling av små och medelstora företag. Vänsterpartiet motsatte sig den indragningen när den genomfördes.

Nu har den nya regeringen och Per Westerberg lagt ett lapptäcke av förslag för att stimulera nyföretagande och små och medelstora företags utveckling. Det är ett förslag som av affärsvärlden betraktas som kejsarens nya kläder. Vad jag förstår, tillförs systemet egentligen inga nya pengar, utan pengarna i systemet flyttas runt. En del pengar skänks till storföretag och banker, en del till mindre företag, och det har skapats en oreda och en oro både bland företagare och hos de institutioner som har haft att hantera utlåningen av medel. Jag tänker då på utvecklingsfonderna.

Det förslag som vi har framför oss nu är det sista plagget av kejsarens nya kläder. Förslaget går ut på att man slår samman Småföretagsfonden och Industrifonden och inför en ny låneform som vi inte har haft tidigare.

Den låneformen är inte ny i debatten om riskkapital. Det fanns i näringsutskottet under förra perioden en positiv inställning till den här formen av lån – hos alla partier, tror jag. Systemet hade använts med framgång i Tyskland, och det diskuterades i utskottet. Oavsett vilken regering som skulle tillträda efter valet, hade det kommit ett sådant förslag.

Jag tycker att det är bra att man utökar repertoaren av lån med nyföretagarlån, att det finns ett stöd som direkt utgår till nyetablerade företag och till

företagare. Men det finns ett problem med att man skall låna ut pengar till företagarna direkt, för det innebär att man väver samman privatekonomin och företagets ekonomi. Det kan få negativa konsekvenser på det sättet att företagare som går i personlig konkurs får svårt att komma tillbaka.

I Vänsterpartiets motion med anledning av propositionen har vi tagit upp att man bör finna sådana former att det blir möjligt för en företagare som misslyckats med en god affärsidé att komma igen.

Vi motsätter oss den nya ordningen att skapa en ny Industri- och nyföretagarfond av Industrifonden och Småföretagsfonden. Vi anser inte att det är nödvändigt med en sådan ny konstruktion.

Först och främst fungerar Industrifonden bra. Det är väl känt att den bedriver en sedan länge uppskattad och framgångsrik verksamhet. Industrifonden bör enligt vår mening fortsätta på det sätt den har arbetat hittills, med att ge lån till mindre och större företag mot royalty. Den typen av stöd behövs även i fortsättningen.

De medel som finns i Småföretagsfonden och som skall användas till nyföretagarlånen och till stöd för små och medelstora företags produktutveckling kan, menar vi, förläggas ut till de regionala utvecklingsfonderna. Det finns i regeringens förslag och i utskottsmajoritetens förslag en byråkratisering av hanteringen som vi tycker är onödig.

Där finns också en insnävning av stödet. Ursprungligen föreslogs att stöd bara skulle utgå till nystartade eller helt nya företag. Utskottsmajoriteten har mjukat upp den skrivningen och säger att även befintliga företag bör kunna komma i fråga och att i undantagsfall skall stöd kunna lämnas till större företag, när man tror att sådana satsningar skall kunna gynna underleverantörer.

Jag tycker att det är preciseringar som innebär onödig byråkratisering och som gör att man ställer krav som kan få svåröverblickbara konsekvenser. Ett projekt skall inte bedömas i första hand efter de effekter det kan få på underleverantörer, utan det skall bedömas efter sitt eget värde. Avgörande måste vara om det är en framtidsprodukt, om det är en idé som kan ge ett bra utfall på lång sikt.

Herr talman! Med detta inlägg skall jag nöja mig med att yrka bifall till min meningsyttring i utskottet vad avser mom. 2, som innebär att vi vill ha kvar Industrifonden. I övrigt står jag bakom de synpunkter som förs fram i meningsyttringen som helhet.

Anf. 40 KJELL ERICSSON (c):

Herr talman! Under gårdagen debatterade vi i denna kammare om en rad åtgärder som var föranledda av uppgörelsen mellan regeringen och Socialdemokraterna i de s.k. krispaketen. Orsaken till dessa pakets tillkomst är den svåra ekonomiska situation som vårt land befinner sig i med bl.a. utslagning av företag och arbetslöshet som följd.

1980-talets spekulations- och inflationspolitik har skapat stora problem i våra finanser och i vårt finansiella system. Finanskriser och bankkriser har också skapat stora problem för vårt näringsliv att erhålla nödvändigt kapital.

Därför är det nu väsentligt att vända denna ekonomiska stagnation till utveckling och tillväxt. Detta gör vi bäst genom att ge vårt näringsliv goda möj-

ligheter och betingelser. Därför är det viktigt med en offensiv och framåtsyftande näringspolitik.

Det är nu ett år sedan vi beslutade om en ny småföretagspolitik, som vilar på ett antal byggstenar:

en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet,
sänkt skattetryck för bl.a. småföretagen,
att en effektiv riskkapitalmarknad skapas,
att nyetablering och Europakontakter underlättas.

Regeringen har genomfört många av de här åtgärderna, och en del är under beredning. Fast många av dessa åtgärder är långsiktiga, och resultaten får vi avläsa först senare. I dag är det dags att besluta om en ny konkurrenslag, som också är en mycket viktig byggsten i näringspolitiken, och om riskkapitalförsörjningen, det ärende som vi nu debatterar.

Redan för ett år sedan slogs det fast i betänkandet om småföretagspolitiken att regeringen avsåg att lämna ett förslag om en bättre riskkapitalförsörjning. Nu har vi förslaget här i riksdagen, och det är bra. Inte minst för de små och medelstora företag som är i behov av riskkapital är det mycket bra.

Förvisso är det bara några veckor sedan vi beslutade om att överföra 6,5 miljarder kronor av löntagarfondsmedel till riskkapitalbolag. Dessa bolag kommer dock att vara en finansieringskälla främst för de mera mogna företagen. Riskkapitalbolagens benägenhet att satsa på de små företagen kommer därför kanske inte att vara så stor. Däremot kommer riskkapitalbolagen att bli en bra tillgång för de redan etablerade små och medelstora företagen med tillväxtmöjligheter.

Dagens ekonomiska situtión är besvärlig för alla företag. Det är viktigt att ge näring för att utveckla produkter, och det är viktigt att ge näring för att starta nya företag, men det är också viktigt att se till att befintliga företag kan överleva, och det kommer därför att finnas behov av kapital till alla företagsgrupperingar.

Dagens betänkande om kapital till nya företag är därför en betydelsefull del i strävandena att förse små och medelstora företag med medel, dels för nystartande, dels för utveckling av projekt. Utskottet har i sin behandling av propositionen gjort vissa förändringar och förtydliganden av texten. Jag vill påpeka att även befintliga företag är berättigade till stödet.

Den nya fonden kommer att benämnas Industri- och nyföretagarfonden och kommer att bedrivas i stiftelseform. Medlen till verksamheten kommer dels från nuvarande Industrifonden, dels från Småföretagsfonden. Fonden kommer totalt att förfoga över ungefär 2,4 miljarder.

Det finns i dag ett allmänt och även ett uppdämt behov av riskkapital. Bristen på riskkapital och även vanligt rörelsekapital och i vissa fall rent överlevnadskapital är ett problem, inte minst beroende på bankernas finansiella situation. Och det är just för att kunna tillgodose en del av detta behov som regeringen lagt fram förslaget om kapital för nya företag. Detta är, som jag tidigare sade, ett viktigt led i regeringens småföretagspolitik.

Jag vill nu litet grand kommentera innehållet i detta betänkande.

Det finns ett ganska utbrett behov av statliga insatser för att främja både små och medelstora företag liksom nya och unga företag. Detta framgår ju även av utskottsmajoritetens skrivning. Jag har därför litet svårt att förstå

reservation nr 1. Den har ungefär samma innebörd som det som anförs i propositionen och i utskottstexten. Jag tycker därför att Socialdemokraterna slår in öppna dörrar. Jag har när jag läser texterna över huvud taget svårt att förstå Mats Lindbergs indignation över att vi skulle vara så oeniga. Det är svårt att se några skillnader mellan dem.

I direktiven för Industri- och nyföretagarfonden anges två huvudinriktningar, nämligen dels att stödja utveckling av nya produkter och marknadssatsningar, dels en verksamhet med nyföretagarlån.

Utskottet anser att stödet till produktutveckling och marknadssatsningar i första hand bör inriktas på innovativa små och medelstora företag med tillväxtmöjligheter. Finansieringsformerna bör främst ha formen av villkorslån och kapital mot royalty. Även befintliga företag bör komma i fråga för stöd. Stödet skall i vissa fall även kunna utgå till stora företag.

Detta är, som jag sade tidigare, ett förtydligande i förhållande till skrivningarna i propositionen. Med dessa förändringar i texten är det även på denna punkt bara nyansskillnader mellan utskottsmajoritetens text och s-reservationen.

Nyföretagarlånen blir en viktig stimulans för nystartade företag, och de påminner om EKH-lånen. De ger en mjuk start med amorteringsfrihet och lägre ränta under de första åren.

De beloppsgränser för nyföretagarlånen som anges i propositionen – den övre gränsen är 1 miljon och den nedre 100 000 kr – har satts av praktiska skäl. Utskottsmajoriteten har bl.a. med tanke på behovet av att starta nya företag, t.ex. för förnyelse av den offentliga sektorn, förordat en mer flexibel nedre gräns. Detta innebär att belopp på mindre än 100 000 kr kan lånas ut, t.ex. till en kvinnlig företagare som vill starta eget.

Industri- och nyföretagarfondens organisation bör enligt regeringen bygga på befintliga strukturer. Utskottsmajoriteten delar denna uppfattning. Vi anser det dock väsentligt att fondens medel utnyttjas på ett effektivt sätt. Därför bör fondens organisation vara rationell, effektiv och obyråkratisk.

Den typ av kreditärenden som det här avser kräver närhet till både projekt och företag. Fonden bör därför samarbeta med regionala organ som har kompetens på området. Detta kan vara utvecklingsfonder och banker, men även handelskamrar. Både beredning och uppföljning bör kunna delegeras till dessa organ. Vi menar därför från utskottsmajoritetens sida att fondens behov av att inrätta filialkontor måste vara mycket litet.

Herr talman! Jag vill också beröra utvecklingsfondernas verksamhet. I propositionen informeras riksdagen om att det kommer att tillsättas en parlamentarisk utredning för att överväga utvecklingsfondernas roll som statens stödorgan för små och medelstora företag i hela landet. Därvid skall prövas vilka verksamhetsuppgifter som fonderna skall ha liksom frågan om lämpliga huvudmän.

Jag vill i det avseendet betona den stora kompetens som många fonder har på detta område. De kan fungera som ett stort nätverk, dit olika företag kan söka sig för att få hjälp med etablering, projekt och marknadsföring. Det har också varit bra att man haft möjlighet till viss finansiering. Fonderna kommer nu också att ha kvar sitt kapital.

Det har under dessa tider varit bra att utvecklingsfonderna haft kvar sitt

kapital. Utskottet förordade så sent som i våras att inbetalningarna från de fonder som hade lägre likviditet än 50 % skulle uppskjutas, vilket har varit till stor nytta.

Jag har ett exempel på detta från Värmland. Vi har under de senaste veckorna hållit på med en företagsrekonstruktion där det inte på något sätt gick att få fram erforderligt kapital på annat håll. Bankerna kan ställa upp till en viss gräns, men inte fullt ut. Utvecklingsfonden gick in med nödvändigt kapital och medverkade därmed till att ett företag med uppåt 100 anställda kunde rekonstrueras och nu har goda möjligheter att överleva. Utvecklingsfonden blev här något av en räddningsplanka för både företaget och bygden. Jag menar att utvecklingsfonderna kommer att ha en stor betydelse även i framtiden.

Herr talman! Det behövs många ingredienser i en offensiv näringspolitik. Det som nu har redovisats är bara en del. Men det förtjänar ändå att påpekas att många beslut har fattats under det senaste året. Det gäller bl.a. borttagande av hämmande skatter för företagen, det gäller inrättandet av riskkapitalbolagen och det gäller dagens ärende. Det kommer nu att finnas en arsenal av möjligheter för företagen, men det kommer också att behövas mer härav. Vi får inte ligga stilla i detta sammanhang, utan olika åtgärder måste sättas in.

En av de viktigaste åtgärderna är inrättandet av bankgarantin. Får vi mera normala relationer mellan företag och banker kommer mycket att underlättas, för det är ju trots allt där som de stora resurserna finns.

En av de angelägnaste uppgifterna är att föra en sådan ekonomisk politik att vi får en lägre ränta. Räntorna har i dagens läge knäckt många företag.

Herr talman! Jag vill avsluta som jag började, med att betona att detta är ett mycket viktigt ärende, som kommer att verka stimulerande både för nyföretagande och för innovativa små och medelstora företag.

Det är viktigt att vi nu kan vidta åtgärder som stimulerar både nyföretagandet och befintliga företag. Vi måste återskapa framtidstro i svenskt näringsliv, så att det finns en vilja att investera och att våga satsa på framtiden.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationerna.

Anf. 41 ROLF L NILSON (v) replik:

Herr talman! Man har i flera sammanhang kommenterat regeringens upplägggning av riskkapitalförsörjningen. När det gäller riskkapitalbolagen har jag svårt att frigöra mig från uppfattningen att det här mera har varit fråga om att ge bort löntagarfondsmedel än att skapa ett system för att klara behovet av riskvilligt kapital.

Dels har regeringen och majoritetspartierna tonat ned betydelsen av risksatsningar, dels har samstämmiga bedömare i press och på andra håll sagt att det är ytterligt tveksamt om detta över huvud taget kommer att leda till stimulans av långsiktiga, riskfyllda satsningar. Det är mogna företag som kommer att prioriteras, och erfarenheten säger att det här blir fråga om vanliga investmentbolag. Nyföretagarlånen är nya och oprövade i detta sammanhang, och det bra att de införs.

Något som oroar mig, och som borde oroa Kjell Ericsson, är att det är

väldigt svårt att se var i det här systemet, som nu skall vara komplett, stödet till riktigt långsiktiga osäkra satsningar finns. Svårigheten att få fram riskvilligt kapital för det som i genuin mening är osäkert och långsiktigt har från väldigt många håll betonats såväl vid besök i forskarbyn Ideon som i den här debatten. Jag skulle gärna vill få Kjell Ericssons kommentar till frågan: Var finns möjligheterna till stöd?

Anf. 42 KJELL ERICSSON (c) replik:

Herr talman! Det är ganska mycket medel som har tillförts riskkapitalbolagen, nämligen 6,5 miljarder kronor. Det är nog riktigt precis som Rolf L Nilson säger att dessa pengar främst kommer att gå till de mer mogna företagen. Det kan komma att gå till de mogna, små och medelstora företagen med tillväxtkraft. Samtidigt som man tillför systemet 6,5 miljarder kronor frigörs resurser på annat håll, vilket innebär att det blir lättare för småföretagen att låna pengar från bankerna, från Industri- och nyföretagarfonden, osv. Det finns alltså ett samband.

Man måste se till de samlade resurserna och vad som egentligen finns. Det finns ganska mycket på marknaden. Vi har de här riskkapitalbolagen, vi har den nya Industri- och nyföretagarfonden, vi har fortfarande medel i Utvecklingsfonderna och vi har Norrlandsfonden. Vi har också en rad med stöd på regionalpolitikens område. Det finns också pengar i NUTEK i det här fallet. Om man sammantaget ser vad som finns finner man en stor arsenal med resurser.

Det stora problemet är emellertid att bankerna inte har fungerat. Jag tror att bankgarantin kommer att få stor betydelse. Jag tror att bankerna därigenom kan komma att fungera på ett mer normalt sätt gentemot sina kunder än tidigare.

Det pågår ett arbete inom regeringen när det gäller medel avseende innovation m.m. Det gäller bl.a. medel till tillämpad forskning där det behövs mer medel, vilket vi är överens om. Förslag om detta kommer så småningom. Det finns alltså en stor arsenal, men problemen är stora. Det vet vi på grund av den stora kris som vi haft i bl.a. bankerna. Nu gäller det att sätta till alla möjligheter för att få fram de resurser som behövs. De 2,4 miljarder kronor som vi i dag talar om utgör en del, det behövs mycket mer än så.

Anf. 43 ROLF L NILSON (v) replik:

Herr talman! Det är väl riktigt precis som Kjell Ericsson säger att löntagarfondsmedlen finns i aktier, som kommer att säljas till privatpersoner och institutioner, och medel kommer att frigöras som riskkapitalbolagen kan använda till att i sin tur köpa nya aktier. Detta kommer möjligtvis att stimulera till investeringar.

Så till de svåra problemen när det gäller långsiktighet och risker vid finansiering. Det är bra att Kjell Ericsson tar upp NUTEK, vilket även Mats Lindberg gjorde. Kan man förvänta sig att regeringspartierna ytterligare satsar på NUTEK? Vid utfrågningarna som näringsutskottet hade fick vi höra att NUTEK:s medel till prioriterade områden, såsom bioteknik, är slut. Regeringen har fört en underlig politik. Samtidigt som man har sagt sig vilja stimulera nyföretagande och utveckling och etablering av nya idéer i produk-

tion har man dragit ned på NUTEK:s medel. Vore det inte lämpligt att göra en stor satsning även där? Inom NUTEK finns det stor kompetens, goda kontakter och en överblick över forskningsvärlden och forskningsbilden.

Anf. 44 KJELL ERICSSON (c) replik:

Herr talman! När det gäller den långsiktiga finansieringen finns det, med den stora arsenal som jag har nämnt, nämligen nyföretagarlånen, projektlånen och Utvecklingsfondens pengar, möjlighet till kapital.

Detsamma gäller för forskningen. Det kommer ganska mycket pengar från löntagarfondsmedlen till forskningsändamål, vilket vi också var överens om. Det gäller också att få innovationer och tillämpad forskning att gå hand i hand. Det är en svår kedja, och den måste man jobba med. Jag vet också att man i regeringskansliet jobbar med problemet.

Anf. 45 MATS LINDBERG (s) replik:

Herr talman! Kjell Ericsson kommer ju från ett län med ganska stora problem. Kjell Ericsson har också själv ganska stor erfarenhet av riskfinansiering. Under den tid som vi haft riskkapitalbolagen har både Kjell Ericsson och näringsministern ofta sagt att det inte är någon brist på riskkapital. Jag skulle vilja be Kjell Ericsson redovisa hur han ser på möjligheterna för riskfinansiering när det gäller de små och medelstora företagen i Värmland.

När Kjell Ericsson säger att vi har en ganska likartad uppfattning i de här frågorna kan vi bara konstatera att jag inte litar på Näringsdepartementet i samma utsträckning som Kjell Ericsson. Det skulle vara bra om även Kjell Ericsson vore litet mer försiktig med det. Det gäller hur skrivningarna och frågorna hanteras.

Anf. 46 KJELL ERICSSON (c) replik:

Herr talman! Det är riktigt att jag kommer från Värmland. Att jag har sagt att det inte är problem med riskkapitalförsörjningen är emellertid inte riktigt. Jag har gång på gång sagt att det är problem med den och att vi måste jobba med problemet. Det är en av orsakerna till att vi i dag har lagt fram det här förslaget om att det skall finnas riskkapital för små och medelstora företags projekt och för nyföretagaranden. Även i vårt län Värmland får vi jobba väldigt mycket med detta.

Tidigare hade riskkapitalbolagen väldigt litet pengar, ungefär 125 miljoner kronor per bolag. Genom att de här 6,5 miljarderna tillförs blir summan pengar mycket större och kan i varje fall användas för de mogna företagen som har tillväxtkraft. Därigenom frigörs även resurser på annat håll.

Utvecklingsfondens pengar har också stor betydelse. Jag tog i mitt inledningsanförande upp ett exempel som visar att ett företag i vår bygd hjälps med rekonstruktion.

Jag tror att den samlade resursen under lång tid framöver blir viktig. Det viktigaste är ändå att få bankerna att fungera på ett vanligt sätt, så att de kan lämna de krediter som behövs. Det är det stora problemet, och det måste vi jobba med. Därtill behövs också alla de olika ingredienser som jag nämnt, med olika former av riskkapital. De finns ju också på olika sätt.

Anf. 47 MATS LINDBERG (s) replik:

Herr talman! Det är bra att jag och Kjell Ericsson är överens om att det här är ett stort problem. Under det här året har man också haft relativt mycket pengar. För mig är 125 miljoner kronor också rätt mycket pengar. Det är mycket litet av dessa medel som har gått till riskfinansiering. Det påvisar något problemet. Problemet löses inte genom att ytterligare 6,5 miljarder kronor tillförs. Tillgången på pengar blir större, men utlåningsdelen blir för den skull inte med säkerhet större.

Jag skulle vilja fråga Kjell Ericsson om Industrifonden, som dokumenterat har varit mycket framgångsrik. Fonden har arbetat mycket professionellt. Varför tar man då bort möjligheten till att finansiera de större företagen? Kjell Ericsson vet mycket väl att många av dessa projekt har varit till stor gagn både för de stora och för de små företagen.

Anf. 48 KJELL ERICSSON (c) replik:

Herr talman! Än en gång till detta med riskkapitalbolagen. Jag vet att de inte har varit särskilt benägna att gå in i riskprojekt. Det kan man konstatera.

När man nu ändå tillför marknaden 6,5 miljarder kronor måste pengarna användas på något sätt, vilket kan frigöra andra resurser. Det är i det här sammanhanget viktigt både när det gäller riskkapitalbolagen och när det gäller andra verksamheter.

När det gäller Industrifondens verksamhet instämmer jag i att den har fungerat bra. Det blir ju inte heller någon större förändring. Studerar man skrivningarna finner man att det gäller både små och medelstora innovativa företag. Det finns även möjlighet för de större företagen att söka projektpengar. Det är alltså inget stopp. Som jag sade i mitt inledningsanförande försökte Mats Lindberg få det att framstå som att oenigheten var större än den är. Egentligen är det bara en strid om farfars skägg, som det många gånger handlar om. I det stora hela är skrivningarna i utskottsmajoritetens text ganska likartade reservanternas text.

Förste vice talmannen anmälde att Mats Lindberg anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 49 BENGT DALSTRÖM (nyd):

Herr talman! Även om vi i Ny demokrati står bakom det framlagda utskottsbetänkandet, må det vara okej att framföra vissa kritiska synpunkter kring det aktuella betänkandet och det område där det hör hemma, dvs. näringspolitiken.

Två av nyckelorden då det gäller näringspolitiken – och debatten här i kammaren – är småföretag och riskkapital. Redan när regeringen presenterade förra årets budget basunerades det ut att det är landets 400 000 småföretagare i synnerhet och företagsamheten i allmänhet som skall föra oss ut ur krisen och säkra den fortsatta välfärden.

Vad har hänt med alla de åtgärder regeringen aviserade i småföretagarpaketet, med löften om skattelättnader, bättre finansieringsmöjligheter, förändrade konkursbestämmelser, EKH-lån etc.? Det mesta har inte hänt – ty-

värr har det mesta flyttats fram i tiden. Och resultatet är bl.a. en katastrofal utveckling av antalet konkurser bland småföretagare, med åtföljande stigande arbetslöshet.

Vad regeringen lyckats med i en offensiv satsning på företagsamheten är bildandet av ett riskkapitalbolag baserat på löntagarfondspengar – tack vare initiativ av bl.a. oss i Ny demokrati. Det är bara att hoppas att denna satsning med 6,5 miljarder kronor i potten inte skall malas ner i en byråkratisk långbänk, utan att de små och medelstora företagen snarast får tillgång till det finansiella stöd de behöver för sin expansion. Det är självfallet särskilt angeläget i tider då bankerna visat sig mycket kallsinniga.

Som komplement till detta mer omfattande riskkapital, som lånas ut med krav på viss vinståterbäring till ägarna, dvs. företag med f.d. fondmedel, föreslår regeringen med stöd av Ny demokrati en industri- och nyföretagarfond i form av en stiftelse. Denna kommer att förfoga över ca 2,5 miljarder kronor, som såvitt jag förstår kan lånas ut med en större riskbenägenhet än vad som gäller för de större riskkapitalbolagens verksamhet.

Verksamheten i den nya fonden skall inriktas dels på ett stöd till utveckling av nya produkter och marknadssatsningar – en form av projektkapital – dels nyföretagarlån. I motsats till vad regeringen föreslår i propositionen, är utskottet enigt i fråga om att stödet även skall kunna lämnas till expansiva, redan etablerade mindre och medelstora företag. Observera att även större företag skall undantagsvis kunna erhålla finansieringsbidrag.

Jag tyckte mig höra av socialdemokraten här i talarstolen tidigare att det var en av de stora bristerna. Men om man läser betänkandet framgår det klart att också större företag undantagsvis skall kunna få stöd.

Inom utskottet har formen för organisationen och de ekonomiska besluten varit föremål för en intensiv debatt. Den i propositionen framförda möjligheten, att fonden skulle inrätta ett antal filialkontor, anses nu av utskottet som en mindre lämplig åtgärd. Beredningen och den löpande uppföljningen bör kunna delegeras till de regionala utvecklingsfonderna, och i vissa fall till handelskamrarna och bankerna. Det viktiga är att det är de som anses ha erforderlig kompetens att hantera problemet som bör få den uppgiften.

Detta uttalar en majoritet av utskottet som sin åsikt. De ekonomiska besluten skulle emellertid fortfarande fattas på central nivå, troligen här i Stockholm.

Socialdemokraterna föreslår i en reservation att beslutsfunktionen beträffande nyföretagarlånen skulle delegeras till utvecklingsfonderna. Jag tror att det kanske är något som regeringen kan överväga att tillmötesgå.

I Ny demokratis särskilda yttrande föreslår vi en mer kundnära och marknadsanpassad organisationslösning, där vi flyttar ut av fonden tillsatta kompetensfunktioner för bedömning av projekt och företag, med placering i lämpliga utvecklingsfonder. Detta skulle säkerställa att enhetliga kriterier – det är det som är viktigt – för bedömning av främst tekniska projekt kommer att kunna tillämpas. En sådan kompetensfunktion skulle, enligt min mening, kunna placeras på fyra, fem eller sex platser i landet, som då skulle kunna täcka in samtliga utvecklingsfonders verksamhetsområden.

Jag tycker inte att mitt förslag till en organisatorisk lösning är någon detaljstyrning av fondens verksamhet. Det är beklagligt att jag inte lyckats

övertyga utskottet om en sådan skrivning, utan fått nöja mig med ett särskilt yttrande i frågan. Jag kan bara hoppas att departement och styrelse för den nya Industri- och nyföretagarfonden överväger och tar med mitt förslag i sin fortsatta behandling av ärendet.

I samband med behandlingen av regeringens proposition gjorde näringsutskottets kansli en utomordentlig genomlysning av den totala finansierings- och riskkapitalmarknaden. Och, herr talman, jag beklagar att vi här i kammaren inte har tillgång till de mest elementära visuella hjälpmedel, som på ett överskådligt sätt kunde visa hur detta fungerar eller icke fungerar, över de instanser och myndigheter som, med olika behovsinriktning, har att tillhandahålla marknaden finansierings- och riskkapital.

Vilka institutioner är det då i dag som kommer att tillhandahålla olika möjligheter för småföretagen? Det vet vi:

Riskkapitalbolagen, med 6,5 miljarder kronor, Atle och Bure, som är portföljbolag, samt sex direkta riskkapitalbolag;
Industri- och nyetableringsfonden, som vi i dag fattar beslut om;
NUTEK, med sina lokala produktråd, och som är beroende av utvecklingscentra;
Utvecklingsfonderna;
Norrlandsfonden;
De regionalpolitiska stöden;
Bankerna – som vi hoppas börjar fungera bättre.
Dessutom finns Småföretagsfonden och Företagskapital AB, etc.

Vi som sysslar med den politiska styrningen och besluten om de här aktuella institutionernas verksamheter har en större eller mindre kunskap om vilka möjligheter som erbjuds till finansiering av olika projekt och företagsverksamheter. Men hur skall småföretagen hitta rätt i denna riskkapitallabyrint, som vi håller på att bygga upp, så länge som den ser ut som den gör i dagens marknad?

Här borde regeringen se till att det snabbt kommer fram en enkel sammanställning och presentation av de olika finansierings- och riskkapitalmöjligheter som finns för de små och medelstora företagen. Samtidigt kan ifrågasättas om inte regeringen snarast borde tillsätta en utredning för en bättre samordning av de i dag splittrade resurserna när det gäller tillgången på riskkapital.

Det jag avslutningsvis vill nämna något om har tidigare diskuterats. Trots floran av möjligheter, kan vi konstatera att kapitaltillgången just för innovatörer och uppfinnare är synnerligen begränsad och svårtillgänglig. Därför måste, enligt min uppfattning, regeringen snarast få fram ytterligare pengar till "seed capital", eller s.k. såddkapital, som kan fördelas ut i systemet – främst då till NUTEK. Där har man innevarande budgetår fått minskat anslag till teknisk forskning och utveckling med 75 miljoner.

Det står i strid med vad vi här vill åstadkomma med vårt resonemang och förslag i dag. Här måste nya, friska, riskbenägna pengar tas fram till denna kategori människor, enkla innovatörer och uppfinnare.

Herr talman! Vi ansluter oss till majoritetens förslag enligt betänkandet NU19, med våra särskilda yttranden om Industri- och nyföretagarfondens

organisation och avyttringen av Stiftelsen Institutet för företagsutveckling, SIFU.

Anf. 50 MATS LINDBERG (s) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Bengt Dalström för hans inlägg. Vi är helt överens när det gäller utvecklingsfonderna. Om ni stödjer vår reservation nr 5 i betänkandet, så får vi båda som vi vill. Bengt Dalströms inlägg var klargörande.

Låt mig bara kommentera vår syn på Industrifonden. Regeringens förslag har förändrats. Även i det fallet kommer byråkratin att hindra att företag går in för det här. Jag tycker att det här med undantagsfall är felaktigt. Därför har vi reserverat oss mot det här förslaget.

Anf. 51 BENGT DALSTRÖM (nyd) replik:

Herr talman! Jag är rädd att jag kommer att göra Mats Lindberg besviken. Vi står bakom propositionen, så som den är framlagd. Men som Mats Lindberg hörde hoppas vi att regeringen skall kunna ta intryck av den debatt vi för här i kammaren och t.ex. göra de justeringar som er reservation tar upp.

Anf. 52 MATS LINDBERG (s) replik:

Herr talman! Mitt tack till Bengt Dalström kvarstår. Han har nämligen mycket klart konstaterat att vi har samma uppfattning. Därför är det synd om han inte röstar för den uppfattning som han har.

Anf. 53 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Mats Lindberg nämnde i sitt anförande att ett antal organisationer på marknaden hade instämt i hans åsikter, samtidigt som han konstaterade bristen på statliga aktörer, bristen på inflytande från utvecklingsfonderna och att löntagarfonderna borde samordnas med AP-fonderna. Jag skall inte uttala mig på andra organisationers vägnar. Jag tycker att den samhörighet man ville åstadkomma mellan dessa exempel och deras eventuella åsikter snarast är chikanerande för de berörda parterna.

Vi har i Sverige sett en utomordentligt snabb ekonomisk utveckling under mycket lång tid, från ett Fattigsverige i mitten på 1800-talet till ett välutvecklat och välindustrialiserat land med hög levnadsstandard i mitten på 1960-talet. Detta är en period i svensk historia som var utomordenligt framgångsrik. Det var en period som präglades av förhållandevis låg inflation, låg räntenivå och en utomordentligt väl fungerande marknadsekonomi.

Den här utvecklingen avbröts i mitten på 1960-talet. Med en viss samstämmighet kan vi konstatera att de senaste 20 åren i Sverige har medfört stigande ekonomiska problem, ökande skattetryck, minskande relativ tillväxt i den svenska ekonomin år för år. Man ser också tydligt att näringsklimatet trendmässigt har försämrats år från år sedan mitten av 1960-talet. Bruttomarginalerna har stegvis gått ned över konjunkturcyklerna. Därmed har lönsamheten sjunkit i svenskt näringsliv. Man kan bara beklaga de termer som övervinstdebatten på 1970-talet fördes med, då den skadade det svenska näringslivets expansionskraft högst påtagligt. Det fanns de facto ingen övervinst om man jämförde med övriga konkurrenter runt om i världen.

Den nedåtgående trenden för näringsklimatet i Sverige gav efter avregleringarna under 1980-talet utomordentligt starka bevis på att något var fundamentalt fel i vårt land. Investeringsströmmarna rasade ur landet. Investeringskapitalet gick ur landet i relationen 10 till 1. Vi håller stegvis på att förändra detta.

Jag skall villigt erkänna att redan under föregående mandatperiod togs de första stapplande stegen för att genomföra en förändring. Bolagsskattereformen var ett sådant mycket positivt steg. Därmed skapades ett av världens mest konkurrenskraftiga bolagsskattesystem, åtminstone bland OECD-länderna. Vi måste se till att åstadkomma en situation med mycket strama budgetar. Det gäller att skapa ett utrymme för att kunna få ner räntenivåerna. Det råder inget tvivel om att vi aldrig kan få en ekonomisk förbättring om inte räntan går ner och stimulerar näringslivets utveckling och investeringar och därmed konkurrenskraften.

Däremot är jag delvis besviken på en del talare här i kammaren som talar mycket väl om småföretagen, men som nästan alltid i varje enskilt fall röstar emot småföretagens intressen. Vi har sett att vid alla de förslag på skattesänkningar som har lagts fram och delvis genomdrivits under året, har socialdemokraterna nästan genomgående röstat nej. Vi kan konstatera att Vänsterpartiet har varit mer småföretagarvänligt. Vid mina kontakter med industrifacken visar de mer av småföretagarvänlighet än vad jag ser hos socialdemokraterna i kammaren.

Vi har fått bort förmögenhetsskatten på arbetande kapital i småföretagen. Det har aldrig varit en förmögenhetsskatt utan de facto en straffskatt på riskkapitalet i småföretag.

Vi har sagt oss att när endast 17 % av svenska folket är sysselsatta i företag med mindre än 100 anställda och motsvarande siffor utomlands är två tre gånger så stora, är det något som är felt.

Återupprättandet av drivkrafterna är centralt. Att ha entreprenörer och företagare som driver är viktigt. Det går inte att ha företag utan företagare – kapitalism utan kapitalister. Det visas gång på gång att människorna, drivkrafterna, är avgörande för om ett företag lyckas eller ej. Därför är det viktigt att man sänker arbetsgivaravgiften. Det är också viktigt med de valutaförändringar, som nu gjordes i stället för ytterligare sänkningar av arbetsgivaravgiften. Vi måste tillåta lönsamheten att öka.

Ett av skälen till att så många små företag i dag har det mycket jobbigt är att svenska småföretag har oerhört litet eget kapital jämfört med konkurrenterna. Den s.k. soliditeten är försumbar i svenska småföretag. Det skapar en mycket stor oro och en betydande skakighet.

Min farmors far var repslagarmästare i Nyköping. Han var mycket framgångsrik som företagare. Han hade en dogm – låna aldrig pengar. Investeringar skulle bäras av den lönsamhet han fick i företaget. Denna dogm har funnits i släkten under århundradena och haft mycket god framgång. Jag tror att min farmors far var mycket representativ för småföretagare i Sverige. Man vill ha egna pengar och stå på säker grund. Man vill inte riskera hus och hem när man satsar på ett företag. Företagaren, drivkraften, är viktig. Lönsamheten måste återupprättas.

Vi har gått in för att garantera banksystemet. Det gör vi inte för att vi

älskar banker eller bankdirektörer. Det gäller i stället, som jag brukar säga, moster Elsa på Östermalm. Vi vill få henne att sätta in pengarna på banken i stället för att förvara dem i madrassen. På så sätt kommer pengarna ut i företagen och arbetar. Vi måste därför garantera bankinlåningen, oavsett varifrån den kommer. Därmed kan vi få i gång den lånemarknad som utgör basen för småföretagen och som står för ungefär 1 000 miljarder. Detta är en oerhört stor summa jämfört med de pengar vi i övrigt kan få fram till näringslivet.

Enligt vårt sätt att se gäller det att se till att det inte enbart finns lånekapital utan också genuint riskkapital, som inte kräver säkerhet eller panter i företagarnas villor. Därför vill vi inte ha nya lån från AP-fonderna, vilket vissa vill ha. Det kan bankerna stå för. Vi vill ha ett genuint riskkapital. Därför har vi konstruerat ett system med portfölj- och riskkapitalbolag. Vi har tagit till oss erfarenheterna. Vi har gjort dem privata och sett till att de får arbetsvillkor som är positiva.

Det finns många som säger att de inte kommer att generera 6,5 miljarder i kapital till företagen, utan att de tar toppriskerna. Därmed kommer kapital i form av t.ex. lån att ligga under. Det kan snarare tillföra ett tio gånger så stort belopp – 65 miljarder. Detta är den centrala skillnaden jämfört med nya lån från AP-fonden.

Det räcker emellertid inte med lönsamhet och en fungerande låne- och riskkapitalmarknad. Det är därför vi går in på Industri- och nyföretagarfonden. Vi river upp ett gammalt beslut i riksdagen om indragningar från Industrifonden, vilket kanske bör påpekas, på 200 miljoner som kvarstannade. Sedan drar vi in hela Småföretagarfonden, som inte har haft sitt kapital ute i arbete i småföretagen. Vi för in kapitalet i Industri- och nyföretagarfonden. Syftet är att stimulera utvecklingen av produkter, främst i små och medelstora företag men även i större. Det står skrivet i betänkandet, och jag tycker att det är en bra precisering utskottet har gjort av propositionens något otydliga skrivning.

Vi behöver tillväxande företag, och vi kan då se efter var man har lyckats runt om i världen. Det är av den anledningen som vi nu importerar det tyska Eigenkapitalhilfe – eller nyföretagarlån – som vi tror kan få betydande effekt på nyföretagande och på tillväxt av företag i Sverige.

Den här fonden har dessutom ett lägre avkastningskrav än annat kapital i och med att vi inte har något reellt avkastningskrav och räntesatserna därmed blir ett antal procentenheter lägre. En annan effekt, som vi eftersträvar, är att man samlar den tekniska kompetensen centralt för beslutsfattande, men mentorer i form av rådgivare till företag skall självfallet finnas ute i länen.

Vi vill emellertid inte sätta monopol på Utvecklingsfonderna. Vi behåller Utvecklingsfonderna och deras lånekapital, men vi tycker inte om att halva deras lånekapital finns i banker och inte jobbar i företagen. I vissa fonder står mycket mycket mer än halva kapitalet på bankinlåning.

Så får det inte gå med Industri- och nyföretagarfonden. Därför behöver vi ett beslutsfattande som verkligen ser till att pengarna går ut i företagen och jobbar där i stället för att finnas på bankernas inlåningsavdelningar.

Det är därför vi vill att Utvecklingsfonder, handelskammare, nyföretagar-

centra eller vad det vara månde – det får gärna vara uppfinnarföreningar – skall konkurrera om att få fram projekt eller företag till den här fonden. Sedan får man välja de bästa projekten och verkligen se till att pengarna arbetar.

Vi kompletterar detta med NUTEK, genom ytterligare åtgärder som kommer att redovisas i den forskningsproposition som läggs fram den 23 februari. Jag tror att detta kommer att ha en mycket positiv inverkan på de här områdena. Jag kan tyvärr inte i dag gå in på propositionens innehåll, i och med att arbetet med den nu befinner sig i sin intensivfas.

Vi avser gå vidare med skattesänkningar för småföretagen, och vi går vidare med villkorslånen, det som Industriförbundet kallar någon form av projektkapitalfonder och som via en skattekredit sänker avkastningskravet med mellan 3 och 5 procentenheter. Därmed drivs litet mer riskfyllda och litet mer långsiktiga projekt fram. Sådana villkorslån har haft en väldigt god effekt i de länder där de införts.

Vi har på drygt ett år fyrdubblat försörjningen av riskkapital, av statliga medel som nu förs över till den här typen av företag. Dessa medel kommer att få en mångdubblingseffekt i och med att de tar toppriskerna. Det blir alltså fråga om en i förhållande till de faktiska beloppen mycket mycket stor effekt.

Jag är helt övertygad om att det är viktigt att satsa på den här delen av näringslivet, på förnyelsen och på föryngringen men även på de befintliga delarna, som skapar tillväxt och förändringar. Jag hoppas därför att det politiska stödet för den här typen av åtgärder ytterligare skall öka. Vi skall inte ha fler statliga institutioner, utan vi måste i stället vässa de som finns. Pengarna skall ut i arbete i stället för att stå på bankinlåning, och i högsta möjliga grad skall det råda verklig konkurrens om pengarna.

Min farmors far skulle aldrig ha gått till en instans som styrdes av politiker. Han ville helst inte heller låna pengar. Däremot var han mycket öppen för kompanjoner, och det tror jag att också många svenska företagare i dag är.

Anf. 54 MATS LINDBERG (s) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att jag och Per Westerberg inte har samma förutsättningar när det gäller arvet.

Jag tror inte att någon vill gå ut och låna pengar om man inte behöver, men det är faktiskt så att en del behöver det.

Jag konstaterade bara, näringsministern, vad de i mitt inledningsanförande uppräknade myndigheterna sade vid utfrågningarna i utskottet. Det är alltså inget större bekymmer för mig, men jag tar åt mig av den kritik som dessa myndigheter och institutioner kom med. Jag tycker att också näringsministern skulle ta åt sig av kritiken. Kritiken är nämligen inte riktad mot den socialdemokratiska gruppen, utan den är riktad mot utskottsmajoriteten.

Jag har sedan en fråga att ställa till näringsministern. Jag tycker att det är riktigt att se över företagens skattesituation. Men många av de etablerade företag som finns i Sverige i dag har ju ett stort bekymmer, och det är att få tag på det riskvilliga kapitalet. Under det år som riskkapitalbolagen har funnits är det väldigt få av de företag som sökt sig till riskkapitalbolagen som

verkligen har fått hjälp. Vad vill näringsministern säga till de företagen? Är det så att de inte är utvecklingsbara och därför skall läggas ner? Det är i så fall ett konkret besked, och jag accepterar det beskedet. Men jag tycker ändå att vi skall fundera litet grand över konsekvenserna.

Anf. 55 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag förstår att många företagare behöver låna, i synnerhet med tanke på det skatteklimat som har rått och delvis fortfarande råder för de mindre företagen i Sverige. Soliditeten, andelen eget kapital, i företagen är en bråkdel av den i övriga, omgivande konkurrerande länder. I dessa länder ligger soliditeten många gånger på 50–60 %, ofta ännu högre. Det har här skapats ett låneberoende som är oerhört negativt och oerhört hämmande för viljan till nyinvesteringar och nya satsningar.

Vi måste förändra, vi måste reformera beskattningen och göra den minst lika konkurrenskraftig som den i våra viktigaste konkurrentländer.

Min farmors far, repslagarmästaren, hade av förklarliga skäl inga stora pengar i början på 1800-talet när han körde i gång. Men han jobbade, och han sparade. Han kanske kan anklagas för att ha varit snål, men han ville satsa på framtiden, göra reella investeringar i stället för att konsumera. Jag tycker att det är hedersamt hos en företagare. Jag vill peka på att företagaren är oerhört viktig. Det är svårt att få fram nya, växande företag utan företagare.

Vi är medvetna om att det har rått en hel del missuppfattningar kring Industrifonden. Vår avsikt har varit att Industrifonden även skall kunna satsa på befintliga företag. Vi har varit otydliga i skrivningarna i propositionen, men utskottet har nu rättat till det. Vi har emellertid väldigt liten känsla för de andra åtgärder som Mats Lindberg antydde – möjligen uttryckte han sig oklart i sitt inledningsanförande.

De riskkapitalbolag som finns och nu reformeras är de gamla statliga, som Mats Lindberg var med och drev igenom i riksdagen, med ett totalt statligt ägande. Det är detta som nu ändras. De blir privata, de får mer pengar, och de får en annan inriktning. De startar nu, efter riksdagsbesluten under hösten. Det är nu de skall upp till bevis att de kan lyckas, och de skall även ges de instrument de behöver i form av villkorslån, som hittills bara har kunnat lämnas av staten och statliga organisationer, inte av privata företag. De kommer då att få helt andra förutsättningar att visa framfötterna.

Mats Lindbergs riskkapitalbolag har inte varit så lyckosamma. De har kanske inte heller riktigt fått chansen, i och med att de har fått jobba under ganska kort tid – de kom i gång på försommaren.

Anf. 56 MATS LINDBERG (s) replik:

Herr talman! Skatterna är inte problemet för företagen i dag. Jag delar Per Westerbergs uppfattning att skatterna tidigare har varit ett problem, men i dag är det inte skatterna som är problemet. Det är väldigt få företag som tar fram skatterna som ett problem när man träffar dem. Däremot är finansieringen, det riskvilliga kapitalet, ett problem.

Per Westerberg svarade egentligen inte på min fråga. Vad det handlar om är att dessa företag inte kommer att få det lättare hos riskkapitalbolagen.

Kravet på avkastning i de tidigare riskkapitalbolagen – om man nu får kalla dem riskkapitalbolag – har inte varit högre; tvärtom har det varit lägre än vad det kommer att bli i de nya bolagen, som alltså skall behandlas strikt kommersiellt. Då kan man fråga sig: Hur ser Per Westerberg på det strikt kommersiella? Vad innebär det? I tidningsuttalanden har både ordförandena och de verkställande direktörerna i resp. bolag mycket klart deklarerat att detta icke är till för de medelstora och små företagen utan att det är för de nya företagarna med stort expansionsbehov.

Frågan kvarstår alltså: Vilket svar skall man ge till de små och medelstora företag som i dag inte ser någon expansion?

Anf. 57 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Det vanliga sättet att smita undan skattefrågan är att säga att den inte är aktuell just nu. Jag tycker att det är något beklämmande.

Under den gamla regimen har vi ju haft västvärldens förmodligen hårdast beskattade småföretag. Det har blivit bättre nu, och det skall under kommande år bli ännu bättre. Då kommer ytterligare, väl genomarbetade förslag att läggas fram i riksdagen.

Företagen i Sverige har inte kunnat bygga upp det egna kapitalet, så som man har gjort i nästan alla andra länder, och detta gör att de är sårbara och behöver låna mer – många gånger för att över huvud taget överleva. Sedan hamnar de, om det går illa, i stora konkurser.

Skattefrågan är viktig, och den måste lösas. Jag är ledsen över att vi i de här frågorna får ett mycket mycket bättre stöd från industrifacken i våra interna diskussioner än vad vi får från socialdemokratin. Jag är ändå mycket glad över att Vänsterpartiet i de här frågorna har visat större förståelse än socialdemokratin.

Sedan till frågan om lån och ägarkapital till befintliga företag. Jag konstaterar bara att den gamla formen av riskkapitalbolag misslyckades. Jag tycker möjligen att Mats Lindberg är litet ogin mot Socialdemokraternas egen konstruktion av riskkapitalbolag. De kom i gång huvudsakligen på försommaren och har inte haft värst många veckor på sig att jobba. Dessa företag har sina mål fastslagna via bolagsordningarna, som är svåra att ändra under de kommande åren. De skall jobba mot små och medelstora företag. Helt självklart kommer de att i första hand välja de bästa och lönsammaste företagen, de som har störst förmåga att expandera eller överleva, och sedan tar de de mer riskfyllda företagen vartefter. Det är logiskt, och det är bra ur nationens synvinkel.

Jag är helt övertygad om att de, i det läge där vi nu befinner oss, kommer att få många propåer. Vi har på departementet fått en oerhörd anstormning av företagare som frågar hur man skall komma i kontakt med riskkapitalbolagen. Detta tangerar naturligtvis Bengt Dalströms fråga. Vi går ut till samtliga företag med ytterligare information om detta någon gång under januari månad. Vi håller nu på att jobba med det.

Vi tror alltså att dessa riskkapitalbolag har alla förutsättningar att lyckas, men det är viktigt att företagen framöver också får konsolidera sig, och vi måste därför ändra på skatterna.

Förste vice talmannen anmälde att Mats Lindberg anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 58 ROLF L NILSON (v) replik:

Herr talman! Jag vill först konstatera att det nu, efter en halv riksdagsperiod, har skett en påtaglig förändring i regeringens inställning till statligt engagemang i riskkapitalförsörjningen. Det sägs i det här betänkandet klart och tydligt att behovet av statligt engagemang är stort. Det var något som starkt ifrågasattes i början av perioden.

Det helt nya i det här förslaget är nyföretagarlånen. Jag förstår inte, efter Per Westerbergs inlägg, varför man över huvud taget skall dra in Industrifonden i den här konstruktionen. Nyföretagarlånen kan finansieras med medel ur Småföretagarfonden. De kan läggas ut på de nu existerande Utvecklingsfonderna. Industrifonden kan arbeta enligt den modell som har varit så framgångsrik hittills, och sedan kan man utreda Utvecklingsfondernas framtid, varför vissa fungerar bra och andra fungerar dåligt, varför vissa har halva sitt kapital på bank och andra har det mesta av sitt kapital utlånat. Det är viktiga frågor. Det är sådant som måste rättas till. Men varför man vill röra om i hela systemet, med risk för att konstruera parallella byråkratier, det förstår jag inte.

Det krävs en del kommentarer kring riskkapitalbolagen. De nu existerande riskkapitalbolagen, de som inrättades under förra mandatperioden, var förvisso statliga, men den uttalade målsättningen var att fler ägare skulle tas in efter hand. De riskkapitalbolag som nu inrättas ägs av storföretag och banker, staten och småföretag. Man kan säga att man gått ett steg längre på den väg som inleddes med de gamla riskkapitalbolagen. Någonting helt nytt och annorlunda kan jag inte se att detta är. Det är snarare ett fullföljande av en socialdemokratisk näringspolitik som Per Westerberg bedriver.

Till slut en liten fråga: Hur ser näringsministern på de anställdas möjlighet att ta över SIFU?

Anf. 59 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Låt mig ta det senaste först. Är de anställda intresserade har vi ingenting emot det, tvärt om. Det gäller att hitta en metod som gör det möjligt för SIFU att leva på det ena eller det andra sättet.

Det besvärliga med SIFU är att man tidigare fått stora statsmedel, vilket medfört en osund konkurrens om utbildning på området. Vi tycker det skall vara likvärdigt för resp. institution eller företag.

När det gäller riskkapitalbolagen vill jag bara notera att vi gör en breddning av dem, inte bara ägarmässigt, så att de ägs av rätt företag. I de direkta skall ägandet domineras av småföretag, och nu blir det bara småföretag som kommer att äga dem. Man vet ju att banker och storföretag inte är bra ägare i riskkapitalbolag direkt. De fattar ofta nog fel beslut eller skrämmer småföretagare att tro att de skall plocka dem på deras goda idéer.

Jag har därför lagt dem i portföljföretag som gör indirekta investeringar i andra riskkapitalbolag och därmed hamnar på rätt nivå.

Dessutom breddar vi de instrument man kan arbeta med, allt från royalty-

lån till villkorslån och ett antal andra saker. Inte minst villkorslånen ökar bredden och förutsättningarna för dessa bolag att lyckas.

Den sista s.k. statliga andelen i portföljbolagen försvinner under de första månaderna nästa år. Vi menar att detta tillhör löntagarfondssystemet och skall kunna gå till forskning och utveckling och kanske hamna i någon av forskningsstiftelserna. Därmed blir det helt privata bolag.

Jag vill även notera att det finns väldigt många småföretagare som inte sätter sig i statens eller löntagarfondernas knä. Jag tror man måste vara medveten om detta.

En fungerande marknad är någonting centralt för riskkapitalförsörjningen för de minsta företagen. Vi menar att det har varit en marknad där det har varit svårt att få riskkapital, delvis beroende på skattereglerna.

Varför gör vi som vi gör med nyföretagarlånen? Vi lägger dem ju i Industrifonden. Jo, vi vill inte bygga upp en ny central struktur. Industrifonden har betydande kompetens som vi vill ta vara på. Det är framför allt tillväxtföretag som kommer att få nyföretagarlån. Därmed tar vi till vara det kunnande och den kompetens som finns och den mycket starka respons vi även fått från Industrifonden att ta hand om detta kapital.

Varför binder vi det inte till utvecklingsfonderna? Jag har tidigare förklarat att vi vill att pengarna skall ut i arbete. Erfarenheterna från utvecklingsfonderna över åren har varit att ungefär halva kapitalet står på bankinlåning i stället. Det tycker vi är fel.

Dessutom: Skall man utvärdera tekniska produkter och annat är det bra att man gör det på ett ställe, där man verkligen får en korsbefruktning, och inte sprider det på alltför många ställen.

Sedan tycker jag att de skall lägga ut en hel del av hanteringen, mentorskapen, uppbackningen av dessa nyföretagarlån på fungerande utvecklingsfonder, handelskammare, banker eller nyföretagarcentra, vad som är bäst i varje enskilt fall.

Anf. 60 ROLF L NILSON (v) replik:

Herr talman! SIFU har oförskyllt hamnat i en komplicerad situation genom dubbellokalisering till både Stockholm och Borås. Jag tycker att det är riksdagens skyldighet att hålla nya ägare och de anställda skadeslösa för detta.

När det gäller nyföretagarlånen talar Per Westerberg med självklarhet om att det gäller företag som kommer att växa till och som utgör det svenska näringslivets framtid. Jag tror att det är farligt att ha den där litet blåögda inställningen.

Utan att dra jämförelserna alltför långt kan man konstatera att erfarenheterna från t.ex. England visar att det är oerhört vanskliga satsningar och att många av dem slutar i fiaskon.

Slutligen har jag svårt att frigöra mig från intrycket att det Per Westerberg beskriver är en rätt komplicerad ny byråkrati som man skapar.

Anf. 61 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Vi har försökt att i så stor utsträckning som möjligt använda oss av det som finns. Det är därför vi inte skapar någonting nytt i förhållande

till Industrifonden. Det blir en Industri- och nyföretagarfond. Där finns redan en smidig organisation, väl på plats för att snabbt kunna komma i arbete efter årsskiftet i stället för att börja en rekryteringsprocess, som ofta tar ett halvår innan man är i gång.

När det gäller nyföretagarlånen har vi tittat på den tyska varianten. Där har man framför allt sysslat med och satsat på företag som har förutsättningar att växa. Det är inte nya sybehörsaffärer man framför allt finansierar, utan företag som har förutsättningar att växa och därmed har kapitalbehov.

En av de viktigaste funktionerna är att ställa upp med mentorer, rådgivning, hjälp för nätverken, information om hur man kan nå ut på marknaderna snabbt. Där tror jag de olika lokala institutionerna har mycket bra förmåga och möjlighet att bidra positivt för att det skall kunna bli en framgång.

Erfarenheterna i Tyskland är att detta stimulerade nyföretagandet högst påtagligt. Erfarenheten var också att de företag som fick lån växte väldigt snabbt.

Detta ersätter inte på något sätt befintliga företag. Det handlar om den gamla teorin att man inte bara skall ha den vanliga potatisskörden, utan att man också måste ha sättpotatis för framtiden. Detta är en del av framtiden som vi också måste ha. Det handlar om både–och.

Jag är medveten om SIFU:s problem och riksdagens och regeringens ansvar från tidigare tid. Vi tittar på det konstruktivt för att försöka hitta den bästa lösningen för att kunna ta till vara det positiva i SIFU.

Anf. 62 BENGT DALSTRÖM (nyd) replik:

Herr talman! Jag tackar näringsministern för de övergripande synpunkterna kring frågorna om riskkapitalet och småföretagsamheten. Jag gläder mig kanske speciellt över att den begreppsförvirring, okunskap och osäkerhet som finns ute inom företagsamheten över vilka lånemöjligheter man har, vilka alternativ som finns, vilka myndigheter som finns nu leder till en samlande information redan under januari. Det är ett löfte som jag tar fasta på.

Vi vet också alla att behoven av lösningar är enorma. Näringsministern bekräftade att ni är belägrade av företagare som frågar hur man kommer i åtnjutande av olika former av hjälp.

Min fråga är: Hur ser tidtabellen ut för den första utbetalningen från riskkapitalbolaget resp. Industri- och nyföretagarfonden när det gäller EKH-lånen?

Anf. 63 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Angående EKH-lånen: Först måste klubban falla i denna kammare, förhoppningsvis om en liten stund, och sedan kan vi ta nästa steg, att tillsätta styrelsen som skall fatta besluten.

Sedan måste vi få in ansökningarna från dem som är motiverade och bereda dem. Det kan ta viss tid, men jag hoppas det skall gå fort.

Intresset för att göra något har på kansliet för Industrifonden varit utomordentligt stort och entusiastiskt, det vågar jag säga.

Vi hoppas alltså att det skall gå fort. Vi har ju även blivit KU-anmälda för att vi har haft för snabb beredning och varit för snabbfotade i departementet

i förhållande till riksdagen. Den kritiken tar jag kanske inte alltför allvarligt på, i varje fall inte själva snabbfotandet.

Vi har försökt vara noggranna ändå. Vi kommer naturligtvis att få ett eller annat problem när vi sjösätter resp. förslag, men jag är övertygad om att de kommer i sjön vid rätt tidpunkt. Det är ett besvärligt läge nu, och de blir privata.

Vi håller på med broschyrerna för närvarande. Det kommer att jobbas en del under helgerna. Vi hoppas få ut dem under januari månad.

Om vi får ett beslut i dag, vilket jag hoppas, tillsätter vi också en utredning om utvecklingsfondernas framtid. De har jobbat i ett antal år, och det finns behov av att se över allting.

Jag tror att de har en funktion, bland många andra, som det är väldigt viktigt att fylla och det är att ha mycket god kontroll på vart man kan vända sig: NUTEK, industrifond, nyföretagarfond och andra instanser. De får en förmedlingsroll, litet av en coaching-roll för många företagare på väg att starta.

Anf. 64 BENGT DALSTRÖM (nyd) replik:

Herr talman! En fråga vi varit inne på är också just riskkapitalförsörjningen i begynnelseskedet med "seed capital" till uppfinnare, innovatörer, osv. Vad finns det för kompletterande åtgärder planerade i detta avseende? Vilka resurser kan man räkna med? Hur ligger det i tiden?

Anf. 65 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! "Seed capital" är ju det som kallas såddföretag eller groddföretag. Det har olika namn som kärt barn ofta har. Det handlar om företag i tidiga utvecklingsskeden där det tar ganska lång tid innan det kommer fram produkter.

Industrifonden har en del av det arbetet att göra. Men vi ser gärna att det ges möjlighet för alla upptänkliga företag, inkl. riskkapitalbolagen, att lämna pengar till detta. Det är detta vi menar med villkorslånen. Det ligger i praktiken en nästan färdig promemoria på skattefinansen. Förslaget innebär en skattekredit för de pengar som investeras i denna typ av "seed capital". Med den skattekrediten drar man ned avkastningskraven och kan arbeta mera långsiktigt. Det är vad man gjort kring Silicon Valley och andra utvecklingscentra runt om i världen. Engelsmännen har haft likartade varianter. Vi vill ha detta. Det har funnits för statliga institutioner, men vi vill öppna möjligheten för alla företag och alla privatpersoner. Vi tror att inte minst gamla företagare kan vara utomordentligt duktiga "seed capital"-investerare och dessutom kan tillföra en hel del kunnande.

Anf. 66 LARS STJERNKVIST (s):

Herr talman! Först en liten kommentar utanför själva ärendet. Jag konstaterar att vi måste ha underskattat näringsministerns ålder. Med tanke på att hans farmors far bedrev näringsverksamhet i början på 1800-talet inser jag att hans utseende på intet sätt speglar hans verkliga erfarenhet.

Men det var mera skämtsamt sagt.

Debatten hittills har visat att det på en rad punkter finns delade meningar

mellan majoriteten och oppositionen. På en punkt är dock alla rörande överens. Det gäller avslag på motion N17, som jag m.fl. har undertecknat.

Den handlar om behovet av att decentralisera den nyinrättade fondens verksamhet. Så långt är alla överens, har jag förstått, att alla vill ha ett lokalt, regionalt ansvarstagande. Däremot går meningarna isär om hur detta skall gå till.

Vi som skrev motionen utgick ifrån den situation som råder i vår hemkommun Norrköping. Där finns 5 000 arbetslösa, nästan 7 %. I den kommunen har dessutom staten ett betydande ansvar för den negativa utvecklingen. Nu börjar avvecklingen för flygflottiljen F13, vilket kommer att medföra att ytterligare 1 000 arbeten försvinner från kommunen och dess omland.

Det är inte så att jag här gråter över en sjuk moster. Jag inser att alla i den här kammaren har sjuka mostrar man skulle kunna gråta över. Problemen är likartade över hela landet. Vi har försökt att i den här motionen i stället beskriva ett sätt att komma ur dessa problem, som skulle passa vår kommun och som vi också tror skulle passa många andra.

Man kan egentligen se två intressanta utvecklingar som delvis är motstridiga. När kommunerna försöker lösa problemen och komma ur sina svårigheter blickar de ut i Europa och ser dess betydelse. Den andra utvecklingen, som är till synes motstridig, är att man i allt större utsträckning funderar över hur man i det lokala samhället kan finna nya sätt att utveckla verksamheten på och hur man skall göra för att bli mindre sårbar. Vidare frågar man sig hur man skall knyta närmare kontakt med varandra och utnyttja sina lokala resurser på ett effektivare sätt.

Inte minst mot bakgrund av flygflottiljens avveckling har det förts resonemang av den här typen. Det har fötts många spännande idéer. Bland de anställda har det fötts en rad idéer om nya verksamheter som man skulle vilja utveckla. Problemet är – som alla har nämnt i den här debatten – att det saknas möjligheter att skaffa fram kapital under rimliga villkor för att man skall kunna förverkliga sina idéer.

I Norrköpings kommun har man tillsammans med småföretagarna utvecklat ett samarbete. Man har bildat en stiftelse, där kommunen står som ensam huvudman, vars uppgift är att utveckla småföretagsamheten, underlätta kontakterna mellan små och stora företag samt hjälpa småföretag med rådgivning och kontakter med myndigheter och andra. Vi såg en möjlighet att knyta fondens verksamhet – som för övrigt bedrivs i ett mycket nära samarbete med ett uppfinnarcentrum, som är ett privat initiativ – till den verksamhet som har utvecklats i Norrköping.

Jag är överens med näringsministern om att det är oerhört viktigt att inte inbilla sig att det finns någon modell eller mall som är tillämplig för hela landet. Man måste ta hänsyn till de förutsättningar och de villkor som finns i varje region. Även om ett enigt utskott har avstyrkt just vår modell, ser jag ändå i utskottets skrivningar och i näringsministerns uttalanden en möjlighet att fortsätta en dialog om att utveckla det embryo till småföretagarcentrum i Norrköping till någonting som kan få stor betydelse i framtiden.

Med det anförda har jag argumenterat för motion N17. Samtidigt är jag medveten om den förkrossande majoritet som vi har emot oss. Därför kom-

mer jag inte att yrka bifall till motionen, utan under berört moment, mom. 8, kommer jag och mina medmotionärer avstå från att begära omröstning.

Anf. 67 LENNART FRIDÉN (m):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka näringsministern för ett antal mycket goda klarlägganden. Det har i den här diskussionen kring den proposition som nu behandlas förekommit ganska många frågetecken. En hel del av dem har nu blivit uträtade, vilket också den fortsatta diskussionen tjänar på.

Det svenska näringslivet har alltför länge befunnit sig i en svart nedåtsluttande tunnel. Vi ser ännu inte ljuset vid dess slut. Dess värre tycks inte heller någon riktningsändring vara direkt förestående. I går kunde vi höra att antalet anställda i den svenska verkstadsindustrin under 1992 har minskat med 9 %, och att branschens samlade förluster under innevarande år uppgår till 4,5 miljarder. Bara inom denna sektor arbetar var femte anställd i ett förlustföretag.

En del av den utslagning som nu sker och har skett är i och för sig naturliga inslag i en marknadsekonomi. Skall ett träd växa och ge bästa skörd, så måste de dåliga grenarna kapas. Men det behövs för utvecklingen både nyplantering och ympning. Därvidlag är företagandet av samma karaktär. Både för nystartande av företag och för förnyelse av redan befintliga finns nu ett oerhört stort kapitalbehov, samtidigt som detta är den konjunkturmässigt bästa tiden att göra satsningar.

Nu skulle våra kreditinstitut verkligen kunna göra den stora insatsen för att utveckla främst den svenska industrin. Och just då står den svenska kapitalmarknaden med bankerna i spetsen på svajiga ben som efter en längre febersjukdom. I stället för att tänka som de gör i Gnosjö verkar det som om man har specialiserat sig på dåliga fastighetsaffärer och förlagt resten av sin verksamhet och huvudkontoret till Ebberöd.

Mer än 60 % av den svenska industriproduktionen kommer från småföretag med ca 20–30 anställda, och det är också hos småföretagen som den stora tillväxtpotentialen finns. Företagen drivs oftast av företagare av en speciell entreprenörtyp med ägarglöd. De satsar på att klara sig själva och vill inte ha in andra ägare i bolagen, vare sig statliga eller privata – precis som näringsminisiterns farmors far, som han nyss skildrade. Det finns fortfarande många företagare och entreprenörer av denna karaktär.

Om dessa företag är unga, har ägarna trots nya och originella produkter ofta vad som kallas 2K-problemet, dvs. de saknar kunskaper om hur man driver ett företag och de saknar kapital, och det beror ofta på att staten har krånglat till företagsmiljön. Dessutom är de föremål för överbeskattning. Just genom att företagen från starten har varit underkapitaliserade – och med nuvarande konjunkturläge – har många i dagsläget ett akut behov av tillskott. Det är när dessa friska skott på företagsamhetens träd vissnar som den största och oftast oreparabla skadan uppstår.

Sverige är fortfarande en av världens främsta idéexportörer, men samtidigt står vi långt ner på listan över patentutvecklare. Visst blir man stolt över vårt lands förmågor, när man hittar svenska uppfinningar som produceras i Japan – jag har själv sett det med egna ögon i år –, men varför produceras

de inte här? Exemplen på detta är många. Ett redovisades så sent som i måndags i tidningen Expressen.

Det viktigaste nu är att vårt bank- och kreditsystem byggs upp igen, så att institut och banker stabiliseras och – sist men inte minst – skaffar sig den kompetens som behövs för att kunna ge krediter till de företag som bäst kan utvecklas och därmed även på sikt ger den bästa avkastningen. Vi behöver bara åka till Tyskland för att se hur bankerna där bland sina medarbetare har högt utbildade tekniker, gärna med produktionserfarenhet. De kan bedöma en uppfinning, en produktidé. Det är bl.a. därför som Tyskland har lyckats så bra efter kriget. Visst är det riskfyllt att satsa på nyföretagande, men det är trots allt mera givande än att hålla sig med oerfarna fastighetsmäklare, och – om än duktiga – valutaskyfflare på arbitrageavdelningarna.

Fru talman! Det som nu föreslås i den aktuella propositionen, liksom tidigare i prop. 1992/93:41, är – för att travestera Churchill – inte lösningen på riskkapitalförsörjningen för nyföretag, inte ens början till slutet på problemen, men förhoppningsvis något som kan bli slutet på början till en sådan utveckling. Det går att göra ytterligare förbättringar i förslaget. Utskottet har självt gjort sådana, bl.a. i den riktning som anges i motionen av Anders G Högmark och Jan Olof Franzén. Det är viktigt att arbetet med dessa frågor kommer i gång snabbt, och det är främst därför som hemställan i utskottets betänkande bör bifallas.

Det är också viktigt att arbetet i de organ som nu föreslås få ansvaret för såväl nyföretagens som de något mera mogna företagens kapitalförsörjning inte drar upp rigida gränser mellan företag som ligger i startgroparna och de företag som just har tagit sina första steg. Det kan inte heller vara meningen att vara så försiktig som antyddes i ett nummer av Dagens industri tidigare i veckan från en av de ansvariga. De aktuella satsningarna måste i första hand vara för att kapitalet skall kunna arbeta – gärna med rivstart – inte bara förvaltas. Därvidlag är det viktigt att man kan använda sig av de kanaler som finns nära högskolornas utvecklingscentra, såsom t.ex. Chalmers innovation.

Det är också mycket viktigt, vilket till en del också framskymtar i betänkandet, att man under resans gång ser över utvecklingsfondernas roll. Det måste göras utifrån hur de under den senaste tiden har lyckats, just i den roll som deras namn anger. En del har varit mycket framgångsrika i utvecklingsarbetet, medan man helst skulle vilja glömma en del andra.

Med nu framtaget kapital, med en kompetenshöjning hos våra kreditinstitut och inte minst med en vilja att våga, kanske vi snart kan börja att skymta ett – om än svagt – ljus i tunneln. Då kan vi också våga hävda att Sveriges framtid är dess småföretag. Men fru talman, det brådskar!

Anf. 68 BO G JENEVALL (nyd):

Fru talman! Det är trevligt att se att näringsministern är här, inte bara under en del av debatten utan faktiskt under hela. Jag tycker att han skall skicka med ett budskap till sina kolleger om att vi gärna ser statsråden här litet mer frekvent.

Den senaste talaren talade om ljuset i tunneln. Det är nästan symboliskt

att ljuset skiner in så vackert i salen när vi nu snart skall fatta detta mycket viktiga beslut.

Det här är slutpunkten för den riskkapitalsatsning som vi har arbetat med under ett tag – en ganska kort period för att vara i politiska sammanhang. Vi är glada över att tillsammans med regeringen kunna genomföra denna mycket viktiga satsning.

Vi sade redan under den tidiga behandlingen och när vi fattade det ursprungliga beslutet den 3 juni att 1992 års problem måste lösas 1992. Vi hade som önskemål att det skulle vara klart under 1992. Det har vi ju faktiskt gemensamt kunnat åstadkomma, eftersom vi kommer att klubba beslutet om en stund.

Riskkapitalsatsningen är kanske den allra viktigaste i sammanhanget. Med det menar jag att det kommersiella kapitalet, dvs. t.ex. bankkapital eller riskkapital i dess olika former, aldrig söker sig till den här sektorn. Det finns tyvärr inget kapital för nystarter eller för projektverksamhet. Det måste därför åligga staten att satsa på sådan verksamhet. Även om vi i andra avseenden har synpunkter på det tycker vi att det i detta fall är riktigt och nödvändigt att staten gör det.

Det är bara staten som kan satsa på sådant som ger positiva samhällseffekter. Det är bara staten som kan ta hänsyn till alla samhällseffekter; det gör man inte inom den kommersiella sektorn.

Något väldigt viktigt med hela denna satsning, som inbegriper det befintliga NUTEK, den något omstrukturerade Industrifonden, riskkapitalet osv., är att åtgärderna utgör en kedja. Vi kanske t.o.m. skulle döpa det kommande informationsprogrammet till Kedjan. Det handlar ju om att upplysa folk om att vi nu äntligen har format någonting som rimligen inte skall innehålla några fallgropar och stup. Det skall finnas möjligheter från första idé till – om det går riktigt bra – en eventuell framtida börsintroduktion.

Egentligen tycker jag att det låter som om vi är ganska eniga. Det är nyanser som har diskuterats i kammaren i dag. Det är t.o.m. så att det som uttrycks i reservationerna ligger väldigt nära skrivningen i betänkandet. Det är bra. Det vore konstigt om det inte var så. Vi lever ju i en gemensam värld, och vi är väl alla i dag överens om att det bara är företagen som kan föra oss fram mot bättre tider.

Jag skulle vilja uppehålla mig litet vid frågan om Industrifondens styrelse och dess betydelse särskilt i ett sådant här företag. Styrelsen är alltid viktig i alla företag. Jag hoppas att departementet, när man utfärdar föreskrifterna för Industrifondens förändring, inte bygger in låsningar för styrelsen. Man måste först och främst naturligtvis tillsätta en kompetent styrelse, men sedan också ge denna styrelse det fulla styrelseansvaret så att den kan lösa dessa problem på bästa sätt.

Jag tror inte att vi här i kammaren är särskilt väl skickade att diskutera detaljer när det gäller hur den skall arbeta. Jag har all respekt för departementet, men jag tror inte att man heller där har en sådan sakkunskap att man kan tränga in i alla detaljer. I stället skall man där lägga ned arbete på att skapa en kompetent styrelse och låta den styrelsen mot bakgrund av de fattade besluten arbeta med frågorna på ett sådant sätt att vi får det bästa resultatet.

Det indikeras av namnet och även av betänkandet att en betydande del av insatserna gäller nyföretagande i form av detta nyföretagarlån. Det är bra och nödvändigt. Det har prövats i Tyskland. Det kommer säkert att få sin marknad och fungera bra.

I fråga om detta har en sak gått litet snett, så till vida att detta skulle innebära att man samtidigt tillförde 1,2 miljarder till de 2,4 miljarderna. Min förhoppning och tro är att det också kommer att ske framöver, efter det att den utredning som har indikerats har slutfört sitt arbete.

Samtidigt vill jag säga att de 1,2 miljarderna egentligen redan finns där. I detta sammanhang talas det om ett intimt samarbete med utvecklingsfonderna. Det är rätt och riktigt. Och där finns redan de 1,2 miljarder som man har talat om att tillföra denna omstrukturerade fond. Eftersom pengarna redan finns där, är detta litet grand en diskussion om påvens skägg. Jag tycker personligen att det är mycket riktigt att centralisera dessa 1,2 miljarder. Skälet till detta har näringsministern och andra varit inne på, nämligen att en del av de medel som i dag finns tillgängliga tyvärr står overksamma som insatta medel på banker.

Jag vill påstå att alla utvecklingsfonderna faktiskt skulle tjäna på om detta kapital centraliserades. Hur kan jag påstå det? Jo, då får egentligen alla fonder tillgång till ett mycket större kapital som de kan arbeta med när det gäller de större projekten. Det skall ju vara projektens bärighet som skall avgöra om pengar skall satsas på dem. Jag tror därför att en förnuftig utredning kommer att finna de rätta formerna och att en sådan säkert också kommer att överyga de eventuella tvivlarna om verksamhetens sammansättning för utvecklingsfonderna.

Jag skall säga något om filialer. Jag tillhör dem som anser att det med tanke på den tillväxt som nu kommer att ske i den nygamla fonden vore förnuftigt att några avdelningskontor bildades, i stället för att ytterligare människor samlas i den centrala förvaltningen. Det finns tre – fyra platser i landet som kan vara aktuella. Det rimmar ganska bra med min partibroders tankar, även om han vill lokalisera dem till någon utvecklingsfond, men det är ju en fråga om var kontoret skall ligga. Jag tror att det vore bra för fonden att växa på det sättet. Annars blir det i många avseenden kanske litet onödigt resande till huvudstaden, och det kanske inte alla är lika trakterade av.

Något som jag däremot i det närmaste saknar helt och hållet i betänkandet är uppfinnarna. Det enda som jag har kunnat hitta är att man nämner att man har haft möte med Uppfinnarföreningen. Jag antar däremot att det är självklart att man kommer att ta hänsyn även till uppfinningar och liknande ting i verksamheten. Det tror jag säkert att fonden kommer att göra.

Det är viktigt att fonden har så att säga hela verktygslådan, och med andra ord kan använda de ekonomiska verktyg som behövs i detta sammanhang.

Vi har talat mycket om utvecklingsfonderna, men vi har talat mycket litet om Nyföretagarcentrum. Det finns en mycket enkel och bra organisation uppbyggd i landet. Den är uppbyggd på ganska frivillig basis – åtminstone är det fråga om satsningar från företagens sida. Jag vill varmt rekommendera att man utnyttjar denna resurs lika väl som man utnyttjar utvecklingsfonderna. Det finns ett femtiotal nyföretagarcentrum, och de kan bidra med många intressanta projekt.

Det finns även rådgivare hos uppfinnarföreningarna, vilka också är duktiga på att gallra ut de viktiga sakerna som de får ta del av.

Jag tycker att vi skall titta på möjligheter i stället för problem. Vi har alltid en tendens att rada upp alla problem. Låt oss börja med möjligheterna och sedan lösa problemen.

Beträffande namnet Industri- och nyföretagarfonden, tycker jag att det är litet onödigt med tillägget nyföretagarfonden. Det kan man nog få in på annat sätt. Detta namn blir så tungt. Den kommer därför kanske att även fortsättningsvis att kallas för Industrifonden.

Det har talats om projektkapitalfonder. Vi tycker att det är bra, och vi välkomnar ett kommande förslag.

Jag skall också säga något som ligger litet vid sidan av detta ämne, nämligen om egenföretagarnas skatteproblem. Det bör snarast lösas. Det är faktiskt något av en skamfläck.

Med det anförda yrkar jag bifall till hemställan i utskottets betänkande.

Anf. 69 ANDERS G HÖGMARK (m):

Fru talman! Industriministern påminde i sitt inledningsanförande om att småföretagen har många vänner, åtminstone verbalt. Men det finns en del som inte kombinerar den verbala elegansen med den praktiska handlingen.

För ett par veckor sedan besökte jag några företag i Markaryd. Utanför ett av bygdens industriella stoltheter, om man får säga så, ett av de verkligt genuina familjeföretagen, pågick en avflyttning. Man gjorde den sista nedmonteringen av maskinell utrustning till Polen.

Felet med detta företag – ett investmentbolag som hade krisat och kraschat i hägnet av fastighetsbranschens fallissemang – och de företagare som en gång drev det och gjorde det till ett genuint välkonsoliderat företag, var att de gjorde företaget lönsamt och samlade på sig ett stort eget kapital. De hade, liksom de flesta andra människor, med ålderns rätt försökt att klara generationsskiftet. Men den typen av beskattning som Socialdemokraterna under flera årtionden hade drivit, lyckades de inte att klara det. De tvingades att sälja för att över huvud taget klara sin likviditet.

Det som en gång var ortens industriella storhet och som gav över 150 man jobb försvann under några år på grund av en totalt felaktig socialdemokratisk politik när det gäller skatten på arbetande kapital, möjligheten att föra över välkonsoliderade företag till en ny generation. Jag tycker att det finns anledning att påminna om detta. Och detta är inte det enda exemplet. Bara på denna ort fanns det fyra–fem företag som rönt samma öde. Och på ort efter ort i Sverige har hundratals och kanske tusentals företag rönt detta öde.

I dag kan man konstatera att det finns få saker, om ens någon, som är viktigare än att se till att stoppa utslagningen av företag i Sverige. Det handlar inte om dåliga och misskötta företag – sådana bör försvinna – utan om väl fungerande företag, företag som borde ha en klar framtid, men som av olika skäl inte klarar framför allt det höga ränteläget.

En bra och fungerande riskkapitalmarknad är en sådan åtgärd, som vi nu resonerar om och som framför allt behandlas i näringsutskottets betänkande.

Med anledning av den proposition som regeringen har lagt fram, har jag

väckt en motion där jag tar upp två frågor. Den ena gäller vilken målgrupp, vilka företag, som skall omfattas av denna kapitalförsörjning. Den andra gäller hanteringen av krediterna.

På den första punkten är det mycket glädjande att kunna konstatera att man har tagit intryck både av min motion och av andras motioner samt att målgruppen vidgas. Jag tror att det är viktigt i en tid som denna, då vi behöver dra nytta av alla goda krafter, att även dra nytta av de hjul som redan rullar. Det måste väl vara lättare att få fart på redan rullande hjul än på sådana som inte är uppfunna. På den här punkten är jag alltså tillfredsställd.

Den andra biten, kredithanteringsprocessen, ser jag uppdelad på några olika avsnitt. Först handlar det om att identifiera affärsidéer och entreprenörer, om att göra en bedömning av projekten och entreprenörerna och om att ta fram ett beslutsunderlag och fatta beslut. Självfallet gäller det sedan att också följa upp projektet och, förhoppningsvis, att leda det till framgång.

Jag tror att erfarenheten mycket entydigt talar för att om affärsidéer och, inte minst, blivande entreprenörer, skall bedömas, måste det ske i en nära och tät dialog mellan bedömare och dem som skall bli bedömda. Det gäller projekt och, framför allt, personer. Ett aldrig så gott projekt blir inte någonsin en framgång om det inte finns en genuin entreprenör som verkligen har förutsättningar att föra projektet vidare.

Jag har något reagerat på att man i propositionen uttrycker en så stor tilltro till den centrala nivån. Men både i diskussionen här i dag och i utskottets skrivning tar man – såväl vid beredningen av den här typen av ansökningar som vid uppföljningen av dessa – sikte på att utnyttja befintliga lokala och regionala strukturer. Duktiga utvecklingsfonder kan vara *en* aktör. Andra utvecklingsfonder, som måhända är mindre duktiga, får fundera över vad de skall syssla med i framtiden. Kanske kan de bli något duktigare och komma med i det här systemet.

Fru talman! Jag har uppfattat utskottets skrivning så, att man i diskussionerna har tagit intryck av detta och att man försöker att få en så decentraliserad handläggning som möjligt, även om det måste finnas – det är jag medveten om – ett antal centrala kriterier när det gäller bedömningen. Ju mer man decentraliserar, desto enhetligare kriterier behövs det för att det skall bli en någorlunda vettig handläggning.

Riskkapitalförsörjningen är en del av arbetet med att restaurera Industrisverige. Tidigare har bl.a. industriministern tagit upp andra områden. Men det är också viktigt att få fram nya idéer. Det är ju nya idéer, uppfinningar och innovationer som måste till. Utan dessa är det ganska meningslöst att ha ett riskvilligt kapital. Sedan finns det en ömsesidig påverkan i det sammanhanget.

Jag måste säga att det på något sätt totalt sett måste skapas ett mera uppfinnar- och innovationsvänligt klimat i vårt land. En del åtgärder har vidtagits, och en del beslut har fattats. Men jag tror att det behöver uttalas ännu tydligare att innovatören och uppfinnaren skall känna sig uppskattad för sitt arbete. De här människorna, som ibland i positiv bemärkelse är något udda, särlingar – annars hade de kanske inte varit uppfinnare – skall sättas i fokus på ett annat sätt än som hittills varit fallet. De skall känna sig som något av

hedersgäster. De skall känna att strålkastaren ibland riktas på dem och att det är många som vill träffa dem och ta del av deras synpunkter.

Men det är inte alltid så, att uppfinnarna och innovatörerna skall föra projekt vidare. Det finns mycket som talar för att det gäller att hitta andra lämpliga entreprenörer. Det är alltså viktigt att uppfinnarna och innovatörerna känner att samhället totalt sett, både den offentliga delen och samhället i övrigt, bryr sig om och inser vikten av detta.

Jag tror att det finns en hel del ytterligare att göra på den kanten. Jag riktar både en vädjan och en uppmaning till industriministern att framöver verkligen litet mera sätta de här funktionerna och de här människorna – det handlar ändå om människor av kött och blod – i centrum. Det gäller att på olika sätt ge dem materiella förutsättningar att verka och agera, och framför allt gäller det att lyfta fram dem i förgrunden för det här arbetet.

Svensk industrihistoria är fylld av enastående innovationer och uppfinningar. Tusentals sådana har skett i det tysta. Det är viktigt att det här arbetet lyfts fram i förgrunden.

Jag hoppas att de år som återstår av 90-talet gör detta decennium till något av uppfinnarnas, innovatörernas och industrialisternas årtionde och att vi har möjligheter att med kraftansträngningar restaurera Industrisverige. Utan industriarbetet lär välfärden inte kunna tryggas.

Fru talman! Med tillfredsställelsen över att målgruppen har vidgats när det gäller den här typen av kapital och över att jag kan utläsa en vilja att i det här systemet dra nytta av lokala och regionala kompetenser för att snabba upp projekten och kredithanteringen yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 70 LENNART BRUNANDER (c):

Fru talman! Jag skall säga några ord om SIFU. Det har ju litet spritt talats om SIFU tidigare i dag.

Vi i riksdagen som representerar Sjuhäradsbygden föreslår i en motion att SIFU inte skall bolagiseras. I stället skall staten kvarstå som huvudman för den här stiftelsen under fem år framåt för att vi på det sättet skall kunna hitta de rätta formerna för en överföring i privat ägo. Det kan gälla de anställda, SIFU:s ledning eller andra lokala intressen som startar en privat stiftelse eller ett bolag som så småningom tar över det hela.

Motionen har avstyrkts. Men varken majoritetsskrivningen eller reservationen är helt tillfredsställande. Av båda skrivningarna framgår att man är fixerad vid bolagsformen. Det sägs att regeringens och oppositionens överläggningar och överenskommelser skall vara vägledande vid en privatisering. Men jag tycker nog att reservationen utgör en bättre garanti för att våra idéer förverkligas än vad majoritetens skrivning gör.

Litet tidigare i diskussionen här sade näringsministern att bekymret med SIFU är att man har fått statligt bidrag. Förvisso har man fått det. Näringsministern sade också att det här snedvrider konkurrensen. Men då är det viktigt att påminna om vad det statliga stödet har varit avsett för. Det har nämligen varit avsett för att ge kurser och möjligheter till utveckling i frågor som rör småföretag och mindre företag i ganska små grupper som inte har varit kommersiellt intressanta och som annars inte skulle ha fått möjligheter

till vidareutveckling. Anledningen har alltså inte varit att göra kurser som är kommersiellt gångbara billigare.

Nu har ju det statliga stödet stegvis tagits bort. I och med den här propositionen försvinner de sista pengarna. Det har Näringsdepartementet och SIFU varit överens om i samband med behandlingen av den här frågan. Kurser som har varit tärande på verksamheten och som inte burit sina egna kostnader har tagits bort. Därmed skulle man kunna klara denna verksamhet också i framtiden, utan statligt stöd.

Detta är naturligtvis en nackdel, men inte i första hand för SIFU utan för de företagsgrupper och företag som genom att det blir på nämnda sätt inte hittar någon möjlighet till utbildning. Men den konsekvensen får vi naturligtvis acceptera. Kanske går det att lösa detta på något annat sätt – vad vet jag? Måhända uppstår det så småningom möjligheter här.

För närvarande skulle det alltså inte kosta staten – samhället – någonting att stå kvar som huvudman för den här stiftelsen. Så tycker jag att det kunde vara.

Jag tycker alltså att reservationen är en bättre garanti för att SIFU:s verksamhet i Borås får vara kvar. Man har ju byggt upp en ganska omfattande kompetens. Verksamheten har ganska stor betydelse för småföretagsamheten både regionalt och i hela Sverige, eftersom man har kurser för hela Sverige.

Vid en eventuell omröstning kommer jag att stödja reservation 7 i detta betänkande, vilken jag alltså yrkar bifall till. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets hemställan i betänkandet i dess helhet.

Anf. 71 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Helt kort ett klarläggande om SIFU. Meningen är att man skall jobba på normala villkor. Den typ av subventionerad utbildning som varit möjlig kommer att ges även framdeles. Men det får ske via upphandling från exempelvis utvecklingsfonderna och av det institut eller den organisation som kan ge den bästa utbildningen i förhållande till priset.

Som Lennart Brunander säger skall man inom SIFU klara sig på egna meriter. Erfarenheten är den att det ofta är väldigt viktigt att betona att personalen är en betydelsefull intressent i det bolag som skall driva verksamheten. Det är ju personalen som utgör kompetensen och i praktiken kapitalet i bolaget.

Vi försöker hitta den bästa miljön för SIFU – en miljö där det är möjligt att ta till vara de resurser som finns och som därmed tillåter att det kan bevaras som skall bevaras.

Anf. 72 LENNART BRUNANDER (c) replik:

Fru talman! Det är bra att man försöker göra det. Jag tror att det tar litet tid att hitta den bästa formen för ett övertagande från de anställdas, ledningens eller andras sida för att på det sättet privatisera verksamheten.

Dagens konjunktur är inte den enklaste när det gäller att starta en ny verksamhet. Därför blir det så bekymmersamt att göra detta just nu. Jag tror att man behöver få en viss tid på sig. Således är vårt förslag fördelaktigt när det gäller möjligheterna att hitta den bästa lösningen.

Anf. 73 ROLAND LÉBEN (kds):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets hemställan. Vidare instämmer jag i det positiva som sagts om näringsministerns inlägg och förtydliganden i den här viktiga frågan.

Vi i kds ser mycket positivt på den fokusering på mindre företagare som sker.

Så helt kort några kommentarer till betänkandet i tre avseenden:

För det första gäller det betoningen på de små företagen.

För det andra gäller det den nedre gränsen för nyföretagarlån.

För det tredje gäller det utredandet av utvecklingsfonderna.

Undantaget för lån till större företag kan anses berättigat. Men det är bra att det är fastslaget att detta skall vara just ett undantag. Det är en nödvändig skrivning – detta för att inte själva idén med propositionen skall gå förlorad. Det som sägs ligger helt i linje med de behov som finns i dag.

Det är mycket viktigt att detta huvudsakliga syfte inte tappas bort. Skrivningen andas en tilltro till vad som kan kallas en slumrande potential som i dag behöver en katalysator. Det gäller innovativa, små och medelstora företag med tillväxtmöjligheter samt befintliga företag i det skiktet.

Det finns kds- och centermotioner från enskilda ledamöter som berör ett nog så viktigt område, där lobbyverksamheten inte drivs med samma tyngd och kraft som när det gäller de stora intressenternas lobbyverksamhet. Jag avser då de kvinnliga småföretagarna och deras röst, men också många andra småföretagares. Det finns en likhet med ljudet från den som ropar i öknen.

Jag förstår huvudintentionen med den nedre beloppsgränsen. Men jag välkomnar ändå skrivningen, som medger behovet av flexibilitet. Utskottet förutsätter att regeringen beaktar behovet av den här flexibiliteten även i fråga om den nedre gränsen. Det är mycket bra. Det är viktigt – inte minst i dag, då det gäller att uppmuntra arbetslösa att försöka starta eget. Det är inte alla som har ett tillräckligt stort kapital, och det är inte alla som kan eller vill satsa storvulet och gå in med ett stort kapital.

Beträffande utredandet av utvecklingsfonderna vill jag säga att det är ett initiativ som inte skall avvisas. Viktigt i det sammanhanget är det positiva avstampet, viljan att ta till vara det som är bra och positivt. Det bör finnas möjligheter att ta till vara och att även bygga vidare på det positiva i utvecklingsfondernas verksamhet i vissa regioner. Man kan inte endast se till de fonder som inte är fullt så lysande verksamheter som man skulle önska att de var.

Med detta nöjer jag mig alltså med att yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Företogs till avgörande socialförsäkringsutskottets betänkanden 1992/93:SfU5, SfU6 och SfU8, konstitutionsutskottets betänkande

1992/93:KU16 samt näringsutskottets betänkanden 1992/93:NU17 och NU19.

Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU5

Utskottets hemställan bifölls.

Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU6

Mom. 9 (sjukhusvårdsavgift för förtids- och ålderspensionärer)

Reservation 1 av Gullan Lindblad m.fl. bifölls med 159 röster mot 148 för utskottets hemställan. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Birgitta Wistrand (m) och Bo G Jenevall (nyd) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 13 (barntandvård)

Utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering bifölls med 184 röster mot 123 för utskottets hemställan med godkännande av motiveringen i reservation 2 av Doris Håvik m.fl.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU8

Mom. 1 (ändring av arbetsskadebegreppet)

Avslag på propositionen

Utskottets hemställan bifölls med 172 röster mot 139 för reservation 1 av Doris Håvik m.fl. i motsvarande del.

Utskottets hemställan i övrigt vid mom. 1

Utskottets hemställan bifölls med 173 röster mot 139 för reservation 2 av Doris Håvik m.fl. i motsvarande del.

Mom. 10 (differentiering av arbetsgivaravgifter)

Utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering bifölls med 173 röster mot 125 för utskottets hemställan med godkännande av motiveringen i reservation 3 av Doris Håvik m.fl. 10 ledamöter avstod från att rösta.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Konstitutionsutskottets betänkande KU16

Mom. 2 (ändringar i riksdagsordningens huvudbestämmelser)

Av utskottsbetänkandet framgick att ändringarna önskades genomförda genom *ett* beslut. Härför krävdes att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter förenade sig om beslutet.

Utskottets hemställan bifölls med 311 röster mot 1 för avslag, vilket inne-

bar att utskottets hemställan hade bifallits av minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter.

Kent Carlsson (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Näringsutskottets betänkande NU17

Återförvisningsyrkandet

Det av Sten Söderberg under överläggningen framställda yrkandet om återförvisning av ärendet till utskottet för ytterligare beredning avslogs genom omröstning med uppresning.

Mom. 1 (inriktningen av konkurrenspolitiken)

Utskottes hemställan med godkännande av utskottes motivering bifölls med 184 röster mot 126 för utskottets hemställan med godkännande av motiveringen i reservation 1 av Birgitta Johansson m.fl.

Mom. 11 (beloppsgräns vid prövning av företagsförvärv)

Utskottets hemställan bifölls med 269 röster mot 35 för reservation 2 av Bengt Dalström.

Simon Liliedal (nyd) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Mom. 12 (uppbrytande av befintliga företagskoncentrationer)

Utskottets hemställan bifölls med 273 röster mot 33 för reservation 3 av Bengt Dalström. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 17 (koncentrationen i massmediebranschen)

Utskottets hemställan bifölls med 289 röster mot 20 för motion N9 av Ian Wachtmeister och Harriet Colliander i motsvarande del.

Mom. 19 (SA/VA-systemet)

Utskottets hemställan bifölls med 291 röster mot 20 för reservation 6 av Bengt Dalström.

Mom. 20 (konkurrensen i byggsektorn)

Utskottets hemställan bifölls med 277 röster mot 20 för motion N272 av Ian Wachtmeister m.fl. i motsvarande del. 11 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 21 (stöd till nöjesparker m.m.)

Utskottets hemställan bifölls med 291 röster mot 19 för motion N285 av Bert Karlsson.

Mom. 22 (Marknadsdomstolens sammansättning)

Utskottets hemställan bifölls med 185 röster mot 125 för reservation 7 av Birgitta Johansson m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Leif Marklund (s) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga moment
Utskottets hemställan bifölls.

Näringsutskottets betänkande NU19
Mom. 1 (behovet av riskkapital)
Utskottets hemställan bifölls med 173 röster mot 136 för reservation 1 av Birgitta Johansson m.fl.

Mom. 2 (avslag på regeringens förslag om Industrifonden)
Utskottets hemställan bifölls med 298 röster mot 13 för meningsyttringen av Rolf L Nilson i motsvarande del.

Mom. 8 (Industri- och nyföretagarfondens organisation)
Utskottets hemställan bifölls med 172 röster mot 133 för reservation 5 av Birgitta Johansson m.fl. 4 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 11 (SIFU)
Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 7 av Birgitta Johansson m.fl. – bifölls med acklamation.

Övriga moment
Utskottets hemställan bifölls.

Beslut om samlad votering

På förslag av talmannen medgav kammaren att de på föredragningslistan närmast upptagna ärendena, skatteutskottets betänkanden SkU11, SkU13, SkU14, SkU15 och SkU16, fick avgöras i ett sammanhang sedan debatten i dessa ärenden avslutats.

10 § Ytterligare förenklingar i deklarationsförfarandet

Föredrogs
skatteutskottets betänkande
1992/93:SkU11 Ytterligare förenklingar i deklarationsförfarandet (prop. 1992/93:86).

Kammaren biföll utskottets framställning om att betänkandet skulle avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 74 MARTIN NILSSON (s):
Fru talman! Den proposition som regeringen nu har lagt fram om ytterligare förenklingar i deklarationsförfarandet är något som vi socialdemokrater i grund och botten ser som ett steg i rätt riktning.

Vi anser att detta förslag, som innebär att skattemyndigheterna skickar ut förtryckta deklarationsblanketter med diverse uppgifter, är ett bra förslag. De ytterligare förenklingarna av självdeklarationen är en naturlig följd av de tidigare förenklingar som har skett. De har blivit mycket populära bland allmänheten. Det märks bl.a. av den mängd deklaranter som använder den förenklade självdeklarationen. Det är förvisso en deklaration som den breda allmänheten uppskattar.

Därför ter sig den argumentation som exempelvis Ny demokrati här för om integritetsfaror som litet absurd. Det skulle alltså vara en fara för integriteten när skattemyndigheterna får möjlighet att något lättare använda de uppgifter de redan i dag har tillgång till, något som medborgarna av allt att döma uppskattar. Det är logik à la resterna av Ny demokrati.

Det förslag från Riksskatteverket som ligger till grund för regeringens proposition gick ett steg längre. Man förespråkade bl.a. ett system där de nu framlagda förslagen ingår, men också att deklaranten, om han eller hon var tillfreds med de uppgifter som var förtryckta, inte behövde sända tillbaka deklarationen för att den skulle bli godkänd. Utebliven deklaration skulle alltså vara liktydigt med godkännande av uppgifterna på de utskickade blanketterna.

Detta har regeringen valt att inte föreslå. Därigenom kommer skattemyndigheterna att få ganska kraftigt ökade administrativa arbetsuppgifter – föreläggande, datumstämpling, skönstaxering och påförande av förseningsavgifter, för att nämna några exempel. Det kan tyckas att detta är små saker som innebär litet arbete och ganska små kostnader. Om man betänker att det enligt skattemyndigheternas beräkningar faktiskt rör sig om fyra miljoner blanketter blir det en viss kostnad och ett visst arbete som påförs skattemyndigheterna.

Således innebär förslaget, oavsett om man kompenserar för dessa kostnader eller inte, att resurser nu tas från allt det andra viktiga arbete som i dag åvilar skattemyndigheterna. Dessutom innebär regeringsförslaget att utskicket av skattsedel förskjuts minst två månader framåt i tiden, något som definitivt inte gynnar den enskilde skattebetalaren.

Man har från majoriteten sagt att ett borttagande av plikten att underteckna skulle kunna innebära ett minskat ansvarstagande. Det kan naturligtvis te sig som ett problem. Vi är också medvetna om det, och därför accepterar vi förslaget på grund av det långt framskridna arbetet. Men vi kräver också att man på litet längre sikt skall göra en uppföljning och ha som målsättning att vidareutveckla och ytterligare förändra deklarationsförfarandet. Det säger majoriteten nej till.

Man bör i detta sammanhang självfallet också fundera över på vilket sätt det aktiva ansvarstagandet gynnas av ett ytterligare förenklingsarbete. I grund och botten är det naturligtvis så, att om man vill ha så stort ansvarstagande som möjligt, och tror att det enbart kan uppnås genom ett aktivt handlande, skall man givetvis inte alls förenkla självdeklarationsförfarandet, eftersom detta skulle innbära ett mindre aktivt handlande.

För egen del är jag ganska tveksam till huruvida en namnunderskrift innebär ett aktivt handlande och ett aktivt ansvarstagande. I det förslag som vi anser vara det riktiga, och som man närmare bör utreda, drivs linjen att även

en icke-handling får konsekvenser, precis som det är ute i vårt samhälle i övrigt. Det är inget felaktigt i att hävda den linjen. Det är heller inte helt otänkbart att det faktiskt leder till att man tar ett ökat ansvar för de uppgifter som finns.

Vi har också i ett särskilt yttrande noterat att förslaget kommer att leda till ökade kostnader. Vi har poängterat att man i utskottet klart borde uttalat att det krävs kompensation till skattemyndigheterna. Utskottets ovillighet har gjort att vi känner oss litet osäkra på var man egentligen står. Det har inte direkt stillat vår oro.

Med anledning av det anförda yrkar jag bifall till reservation nr 2, som har avgetts av Lars Hedfors m.fl.

Anf. 75 PETER KLING (nyd):

Fru talman! Jag skall nu deklarera vad Ny demokrati tycker om det nya deklarationsförfarande som föreslås i betänkande SkU11. Härmed deklarerar jag att det förslag som föreslås i propositionen i allra högsta grad kränker den enskildes personliga frihet och integritet. Visserligen är det bättre än det förslag som RSV lade fram om att ansvaret för en deklaration helt och hållet skulle ligga på deklaranten utan att han eller hon fått bekräfta riktigheten i deklarationen.

Vi i Ny demokrati anser att den skattskyldige innan skattemyndigheterna har börjat samla in kontrolluppgifter skall ges tillfälle till att godkänna detta insamlande av uppgifter. Vi anser också att det ur rättsäkerhetssynpunkt är orimligt att en deklarant skall kunna fällas för brott enligt skattebrottslagen och påföras skattetillägg om han eller hon inte ändrar uppgifter på en förtryckt deklarationsblankett, vilka senare kan visa sig vara felaktiga, före återsändandet.

Jag yrkar därför, fru talman, bifall till reservationerna 1 och 3.

Anf. 76 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Det handlar nu om att förenkla deklarationsförfarandet. Det enkla är ju vackert, och man bör därför anse att propositionen i den meningen är vacker. Det är den. Det är bra med förenklingar. Det är också roligt att kunna dela föredragande statsråds mening vid något tillfälle, även om det är en moderat skatteminister.

Jag delar regeringens bedömning vad gäller underskriften. Föredragande statsråd säger att ett sådant system, dvs. att man är skyldig att skriva under, ökar den skattskyldiges förståelse för att han eller hon är ansvarig för de förtryckta uppgifterna. Det motverkar ett slentrianmässigt godtagande av dem, vilket skall öka rättsäkerheten. Jag delar helt och hållet dessa omdömen.

Vi förde i går en debatt i vilken jag sade att man bör ta del av vad remissinstanserna säger. Jag konstaterar att remissinstanserna här är överens med statsrådet, och jag är överens med statsrådet och remissinstanserna. Vi står på fast grund i denna fråga.

Detta gör att vi i Vänsterpartiet inte ställer oss bakom reservation 2 gällande moment 2, där Socialdemokraterna vill gå efter den danska modellen. Jag tror att det är mycket viktigt att man slår fast principen att deklaranten, den skattskyldige, har rätt till dess motsatsen är bevisad. Den skattskyldige

skall aldrig behöva visa att skattemyndigheterna har fel. Det är en viktig rättsäkerhetsprincip.

Den allmänna självdeklaration som deklaranten själv upprättar är naturligtvis egentligen den absolut bästa formen. Denna mellanform, där man förenklar genom förtryckta uppgifter, är så långt jag tror att man kan gå i en rimlig förenkling. Men att säga att myndigheten har rätt – och myndigheten har upprättat en deklaration – till dess att den skattskyldige så att säga går in aktivt, är inte ett rimligt förhållande. Den skattskyldige måste göra en aktiv insats på eget ansvar.

Detta är viktigt att klargöra inför den debatt vi senare skall föra om rättssäkerheten och den s.k. generalklausulen om skatteflykt. Vi kommer att återkomma till den frågan.

Vad gäller Vänsterpartiets meningsyttring rörande mom. 4 ställer vi oss bakom denna, men för att förenkla voteringsordningen avser vi inte att driva den till votering här i kammaren. Men jag vill ändå ta några sekunder eller kanske minuter till att med några ord kommentera denna fråga. Det vi vinner på gungorna skall vi förlora på karusellen.

Det är viktigt att säga några ord om anslagsnivåerna. De är viktiga för att vi skall kunna kontrollera skattebrott, överdriven skatteplanering och skatteundandragande. Det är viktigt att samhället får in de medel som är avsedda för detta. Det är också viktigt för den som vill minska skatteuttaget och skattetrycket. Det vill ju Moderaterna. Det är viktigt att se till att det finns goda resurser att få in rätt skatt på rätt sätt. Dålig kontroll betyder höjda skatter för andra.

Fru talman! Låt mig säga några ord till kammarens ledamöter. När ni funderar kring dessa frågor och när ni får föredragningar i partigrupperna i januari om budgeten är det viktigt att se över skatteförvaltningens anslag. Både regeringspartierna och oppositionen kan påverka budgeten. Jag kan rekommendera alla ledamöter i kammaren att kontakta sina partiföreträdare i länsskattemyndighetens styrelse. Då får ni se hur tunna de linjerna är, som är avsatta till skattekontrollen. Om allmänheten visste hur tunna de linjerna är skulle skattemoralen i det här landet sjunka väsentligt. Det vore allvarligt.

Vi skall också tänka på att tillräckliga resurser inte bara handlar om att dra in pengar till det allmänna. Det handlar också om att se till att de skattskyldiga som betalar för mycket får tillbaka vad de skall ha. Uppemot var tredje rättelse handlar om att den skattskyldige får tillbaka pengar.

Därför borde vi egentligen driva den här frågan till votering i dag, men det är viktigare att ta voteringarna och den verkliga striden kring anslagsposterna när de kommer upp i vårens budgetbehandling. Därför ställer vi oss bara bakom vår meningsyttring och driver den inte till votering i dag. Men vi kommer att komma igen och aktualisera denna fråga.

Anf. 77 MARTIN NILSSON (s) replik:

Fru talman! Det är viktigt att komma ihåg, Lars Bäckström, att den modell som vi diskuterar i vår reservation, dvs. den danska modellen, inte på något sätt har remissbehandlats. Därför blir det litet felaktigt när man försöker måla ut vår reservation som oriktig på grund av att remissinstanserna

säger nej till den. Det är Riksskatteverkets modell som har varit ute på remiss, och som herr Bäckström säkert känner till, föreligger det en viss skillnad däremellan.

När det gäller det passiva handlandet kontra det aktiva handlandet, kan man ifrågasätta på vad grund en simpel namnunderskrift, vilket det faktiskt handlar om i det här fallet, skapar ett aktivt handlande. I något slags formell betraktelse gör det kanske det. Men i så fall vore det intressantare för kammaren och skatteutskottet att diskutera hur man kan gå vidare och vilka andra metoder man kan ta fram för att skapa ett aktivt handlande. Här skapar man i praktiken enbart ett administrativt merarbete. Vi tycker att det är ett dåligt utnyttjande av skattebetalarnas pengar. Därför har vi yrkat bifall till reservation 2.

Anf. 78 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag skall vara ärlig och erkänna att jag inte kan den danska modellen i detalj. Den principiella synen här är att det är viktigt att den skattskyldige har rätt tills motsatsen bevisats. Därför är egentligen den allmänna självdeklarationen att föredra. Det finns alltid en frivillighet att utnyttja den allmänna deklarationen.

Det finns en gränsdragning och en balanspunkt att nå innan man går över gränsen och går för långt. Det tror jag sker när man reducerar den skattskyldige till att göra platt intet. Då har vi fått en för långtgående förenkling.

Det var så långtgående förenklingar och en så stark förenkling för myndigheten, som gjorde att jag en gång blev oppositionell mot det starka samhälle som Socialdemokraterna byggde upp. Man tillgodosåg helt och hållet myndighetens intresse. Det gjorde att jag valde en, som jag tyckte, mer frihetlig vänsterståndpunkt. Jag tror att det även för den som känner solidaritet med vänsterutgångspunkter är viktigt att skydda medborgaren.

Anf. 79 MARTIN NILSSON (s) replik:

Fru talman! Vi vill granska detta och utreda vilka möjligheter som finns att gå vidare, utifrån de erfarenheter som detta nya förfarande medför. Det tycker jag är en rimlig ståndpunkt.

Herr Bäckström säger att han inte har läst det danska förslaget. Jag skall villigt medge att jag inte heller har gjort det rakt av. Där ser man ändå att det finns skillnader, när det gäller juridiska konsekvenser av det.

Det viktiga för den enskilda deklaranten är att man ser konsekvenserna av sitt handlande. Jag tror att det ofta är tvärtom och att man mer tydligt märker konsekvenserna av ett förfarande där man inte skickar in blanketten. Detta kan bli ett system som innebär ett totalt slentrianmässigt ifyllande av namn. Jag tror att det är viktigt att visa att såväl ett aktivt som ett passivt handlande faktiskt får reella konsekvenser. Det tror jag att vi lyckas med genom detta deklarationsförfarande.

Anf. 80 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Naturligtvis skall vi arbeta mot enkelheten. Men vi skall också betänka att dessa tunna anslag gör att man får sämre och sämre personalresurser. Det finns en annan faktor också, nämligen ADB-faktorn. Det finns

en mänsklig faktor som kan göra fel, men det finns också en ADB-faktor som kan handla fel. Det kan vara en liten felprogramering, en etta och en nolla för mycket.

Om den skattskyldige endast har att förlita sig på ADB-säkerheten, och om det är godkänt om den skattskyldige inte är aktiv nog och inte gör något alls, får vi ett farligt storebrorssamhälle där vi litar på datorerna. Ett sådant samhälle är farligt. Därför kan det diskuteras om vi kanske går för långt i förenklingar redan nu. Det skriver också skatteutskottet i betänkandet. Det får utvärderas och prövas, men det kanske redan är att gå för långt. Det är rimligt att ta dessa steg, men inte att ta hela steget och förlita sig på några få tjänstemän och några stora datamaskiner. Det blir inget bra samhälle.

Talmannen anmälde att Martin Nilsson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 81 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Mitt anförande i anslutning till det här betänkandet skall bli mycket kort.

Jag kan konstatera att med det här förslaget kommer ett mycket stort antal skattskyldiga att kunna använda den förenklade självdeklarationen. Antalet fördubblas sannolikt från cirka tre miljoner till cirka sex miljoner.

Jag väljer att redan i mitt anförande ta upp några av de kommentarer som har nämnts. Först gäller det den viktiga principiella frågan om underskriften. Där vill jag tacka ledamoten Bäckström för den vältaliga hjälp han har givit mig i replikskiftet. Jag tycker nästan att den diskussion han hade med Martin Nilsson på samtliga punkter tydliggjorde fördelen med att ha med det aktiva handlande som en underskrift faktiskt innebär. Jag tror inte att jag behöver komplettera den argumentationen mer.

Men låt mig säga att jag läste ett TT-meddelande där det faktiskt framgick att en del skattskyldiga skall kontrollera sin kvarskattsedel extra noga, eftersom det kan ha blivit fel när det gäller hur man har bokfört bl.a. kapitalinkomster. Det understryker precis det som Lars Bäckström framhöll, nämligen att man inte helt och hållet kan förlita sig på det som han kallade ADB-faktorn. Det är ett nytt ord som jag har lärt mig i dag.

Martin Nilsson tog upp uppföljningen i sitt anförande. Det framgår klart av utskottets betänkande att man utgår ifrån att regeringen noga följer förberedelsearbetet med det nya systemet och är lyhörd för behov av förbättringar. Det är alldeles uppenbart att det är en regerings skyldighet. Det skall man inte behöva tala om för den i varje enskilt ärende. Det ligger ju i sakens natur. På samma sätt skall skatteutskottet kunna ta initiativ i det här avseendet.

Peter Kling tog upp integritetsfaktorn. Jag delar synpunkten att det är viktigt att väga in integriteten i detta. Det har också statsrådet gjort i propositionen. Men man får göra en avvägning. Jag delar den uppfattning som statsrådet ger uttryck för i propositionen. Även utskottet har gjort sig till talesman för den.

Det är viktigt att komma ihåg, Peter Kling, att den som tycker att den förenklade självdeklarationen inte är ett bra system att använda sig av, har möj-

Ytterligare förenklingar i deklarationsförfarandet

ligheten att lämna in en allmän självdeklaration den 15 februari. Därmed kan de som eventuellt är missbelåtna klara ut sin situation utan att det skall behöva rendera några problem.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till hemställan i utskottets betänkande och avslag på motionen.

Anf. 82 MARTIN NILSSON (s):

Fru talman! På en punkt kan man ge Carl Fredrik Graf rätt, att vi till viss del uttömde ärendet när det gäller underskrifter osv. Jag kan bara konstatera att vi i vårt förslag inte bortser från detta med tillförlitligheten till ADB. Fortfarande fordras ett aktivt deltagande, att man närmare granskar uppgifterna. Det förändras inte på något sätt.

Jag kan notera att det som den borgerliga regeringen i Danmark kan genomföra, kan uppenbarligen inte den svenska regeringen genomföra. Då är det tydligen en oerhört stor integritetsfråga.

När vi nu har Carl Fredrik Graf här som företrädare för majoritetssidan skulle jag gärna vilja ha något slags besked när det gäller ekonomin. Vi tog i utskottet upp att vi ville ha en skrivning om att resurserna till skatteförvaltningen skulle garanteras, så att de ökade kostnaderna inte skulle drabba den övriga verksamheten. Kommer det i budgetpropositionen att finnas avsatt ersättning för det merarbete som ni nu påför Riksskatteverket? Dessa resurser behövs för att exempelvis motarbeta ekonomisk brottslighet. Med anledning av de rapporter som har lagts fram och Moderaternas syn på ekonomisk brottslighet och bekämpning av densamma tycker vi, av naturliga anledningar, att vi har rätt att hysa tvivel om ifall vi kan lita på Moderaternas ord i detta sammanhang.

Vi vill gärna ha ett besked: Kommer pengar att tillföras skattemyndigheterna för det merarbete som detta innebär?

Anf. 83 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Beträffande kostnaderna citerar jag utskottsbetänkandet. Det har tydligen inte Martin Nilsson läst.

"Enligt vad utskottet inhämtat är beräkningarna i propositionen vitsordade av RSV och ligger till grund för det budgetarbete som för närvarande pågår inom regeringskansliet." Det får utgöra svar på frågan angående kostnaderna.

Det är den vanliga visan, att man från socialdemokratiskt håll alltid försöker måla upp en bild av att Moderaterna skulle befrämja ekonomisk brottslighet. Den debattnivån tänker jag inte sänka mig till. Den frågan kan vi lämna.

Martin Nilsson tar upp den borgerliga regeringen i Danmark. Jag kan hänvisa till socialistiska regeringar i andra länder och därav dra slutsatser varför man inte har gjort på ett visst sätt i Sverige.

Jag är av den uppfattningen att en aktiv underskrift på deklarationen innebär ett ställningstagande från deklarantens sida. Det är alldeles nödvändigt för att garantera rättssäkerheten. Det kostar naturligtvis något mer, men det måste det få göra. Debatten har tidigare förts av Lars Bäckström, som på ett

lysande sätt försvarade regeringens linje i denna fråga. Jag tror inte att jag behöver komplettera det ytterligare.

Anf. 84 MARTIN NILSSON (s):

Fru talman! Jag vill bara notera att det i normala fall brukar finnas en viss skillnad mellan uttrycken "befrämja" och "underlåta att bekämpa". Det senare är det uttryck jag använde när det gällde synen på ekonomisk brottslighet. Det kan diskuteras vidare. Jag konstaterar att utskottets skrivning inte är direkt tydlig. Att regeringen vet att detta medför ökade kostnader är inte någon garanti för att de ökade kostnaderna täcks. Jag tycker att det skulle vara välgörande om vi kunde få ett tydligare besked från utskottsmajoritetens sida än vad som har skrivits i utskottsbetänkandet.

Anf. 85 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Budgetpropositionen presenteras för riksdagen den 11 januari. Då får Martin Nilsson besked på kronan när om vilka anslag det blir i detta avseende. Utskottsmajoriteten har uttryckt en inriktning.

Jag vet inte om Martin Nilsson var i kammaren för ett par veckor sedan när statsrådet Bo Lundgren och justitieminister Gun Hellsvik redogjorde för de åtgärdsprogram som regeringen föreslår bl.a. mot ekonomisk brottslighet. I det avseendet kan jag hänvisa till snabbprotokollet från den aktuella regeringsinformationen.

Anf. 86 PETER KLING (nyd):

Fru talman! Carl Fredrik Graf sade förut att det finns möjlighet att lämna in en allmän självdeklaration i stället för den färdigtryckta deklarationsblanketten. Det vet vi. Vad vi vänder oss emot är att myndigheterna skall samla in uppgifter om svenska folket utan att de har godkänt det. Om jag godkänner att myndigheterna får samla in uppgifter för deklarationen om mina inkomster osv., då är det okej, men enbart när jag har godkänt det.

Uppgifterna kan visa sig vara felaktiga, som Lars Bäckström påpekade i debatten tidigare. Om man då skriver på deklarationen på heder och samvete, kan man bli dömd enligt skattebrottslagen. Det tycker vi är fel.

Anf. 87 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Jag är litet förvånad över Peter Klings resonemang. Det innebär att man skulle säga till sin arbetsgivare t.ex. att denne inte skall lämna några kontrolluppgifter om ens inkomster, för det sköter man själv. Det måste vara kontentan. Peter Kling och alla andra inser att det sannolikt kommer att innebära slutet både för den förenklade och den allmänna självdeklarationen. Någon annan slutsats kan jag inte dra av det Peter Kling säger. Det tror jag inte är en framkomlig väg för att förstärka systemet med förenklad självdeklaration.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 14 §.)

11 § Slopad kilometerskatt och ny skatt på dieselolja

Föredrogs
skatteutskottets betänkande
1992/93:SkU13 Slopad kilometerskatt och ny skatt på dieselolja (prop. 1992/93:124).

Kammaren biföll utskottets framställning om att betänkandet skulle avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 88 BO FORSLUND (s):

Fru talman! Till detta betänkande har vi socialdemokrater fogat två reservationer. Vi stöder till övervägande del propositionens förslag. Vi anser dock att utskottsmajoriteten ser lättvindigt på försäljningsskatten för tunga fordon. Den kompensation som beslutas och utgår fr.o.m. den 1 januari 1993 innebär en sänkning av kilometerskatten med 10 %. Dessutom genomförs ytterligare en sänkning från den 1 januari 1993 för att kompensera den tunga trafiken för den koldioxidskatt som beslutades under våren 1992. Den sänkningen av kilometerskatten har kostnadberäknats till 510 miljoner kronor.

Vi tycker att den stora bristen i utskottsmajoritetens förslag om uppskov med försäljningsskatten för tunga fordon är, att man inte med en enda rad klargör hur inkomstminskningen skall kompenseras. Det är anmärkningsvärt och ekonomiskt lättsinnigt. Vi tolkar också detta som att man är på väg att ge upp viktiga miljömål. Vi noterar också att Centern med sin s.k. miljöprofil aktivt medverkat till detta. För bara ett och ett halvt år sedan var det andra toner i skällan. Man kan göra mycket för att hålla sig väl med den moderatledda regeringen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till båda de socialdemokratiska reservationerna i föreliggande betänkande.

Anf. 89 PETER KLING (nyd):

Fru talman! I detta betänkande behandlas dieselskatten. I betänkandet står att regeringen skall återkomma med skatten. Vi har i vår reservation föreslagit att skatten skall utgå med 1:05 kr per liter i miljöklasserna 1 och 2 samt med 1:65 kr i miljöklass 3.

Inom en snar framtid kommer de flesta åkare att använda oljor i miljöklasserna 1 och 2. Då tappar vi en intäkt till statskassan på 300–500 miljoner kronor. Det kanske vi får betala för att få en bättre miljö. Å andra sidan uppnår vi att svensk åkerinäring fortfarande kan överleva, eftersom kostnadsläget blir lägre än eller likvärdigt det i övriga Europa. Utländska åkare kommer hit och handlar diesel till samma priser som vi. De behöver inte köra in i landet med full tank, utan de kan förhoppningsvis tanka en mer miljövänlig diesel än de har själva.

Regeringen skall komma tillbaka i den här frågan, men vi anser att när man kan fatta beslut i riksdagen i dag, skall man göra det. Jag förmodar att skattesatsen så småningom kommer att hamna omkring 1,05–1,10, och vi tycker att då kan man fatta beslut i dag.

Beträffande försäljningsskatten, som är fullständigt idiotisk, vill jag säga följande.

Av totalt 70 000 fordon över 3,5 ton säljs årligen ungefär 2 600 i Sverige. De övriga säljs utomlands på export. Enligt bilindustrin vill tillverkarna vara lojala mot Sverige och bedriva sin produktion här. Tillverkningen kunde flyttas utomlands redan i dag, om företagen så ville.

Tillverkarna räknar med att när den föreslagna skatten träder i kraft kommer det att säljas bara 200–300 tunga fordon i Sverige. De säger själva att det påverkar inte deras arbetsstyrka så mycket – det handlar kanske om 200–300 jobb. Däremot påverkas försäljningsorganisationen i Sverige och påbyggnadsindustrin i Sverige. Där kommer den minskade försäljningen att slå mycket hårt. Man räknar, lågt, med 2 000 arbetstillfällen.

För oss i AB Sverige betyder 2 000 arbetstillfällen 400 miljoner kronor. Mot det skall ställas de intäkter vi kan få på denna skatt. Jag skall vara generös och räkna högt, och jag räknar inte på 200–300 fordon utan på 2 600 à 65 000 kr. Jag delar inte upp det på 20 000 för fordon under sju ton. Alltså 2 600 gånger 65 000 – det gör 169 miljoner. Staten förlorar 200 miljoner på affären!

Sedan tror jag personligen, efter de samtal som jag har haft med slumpvis utvalda åkerier, att åkeriföretagen inte kommer att satsa på nya bilar. De behåller sina gamla.

Vad är då meningen med den här skatten? Jo, det är att få bättre miljö. Nu visar det sig att de flesta behåller sina gamla långtradare och sina gamla pickuper, därför att de inte vill betala den här skatten, som är fullständigt idiotisk. Vi kommer att få en sämre miljö, eftersom de äldre bilarna släpper ut mer avgaser, helt klart!

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till reservationerna 2, 4 och 5.

Anf. 90 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Det här betänkandet handlar om kilometerskatt och skatt på dieselolja. Det är klassiska svenska skattefrågor. I en annan mening handlar det om Sveriges förhållande till den europeiska gemensamma marknaden.

För några år sedan diskuterades att vi måste närma de svenska skatterna till EG:s, och man talade om ett skattebortfall på 70-80 miljarder. I de siffrorna ingick bl.a. slopande av kilometerskatten.

Sedan går det en liten tid. Jag tillhör dem som redan sommaren 1991 sade att vi inte tror på de där siffrorna. Jag tror att man inte behöver anpassa sig som en dörrmatta eller lydigt som en hund. Ibland inser t.o.m. regeringen det.

Regeringen hävdar bestämt att kilometerskatten måste avskaffas. Det kan nu i och för sig diskuteras. Vid förhandlingarna om EES-avtalet kunde man, tror jag, ha drivit linjen att behålla kilometerskatten en tid. Men vi har inte valt att ta strid på den frågan, eftersom regeringen har besinnat sig och inte bara tagit bort en skatt utan ersatt en skatt med en annan. Om man får ungefär samma intäkt, kan vi tänka oss den lösningen.

Jag vill säga att vår principiella syn från Vänsterpartiet på transportsidan, vad gäller både person- och godsbefordran, är att vi vill ha höga skatter på fordonets drift, alltså på drivmedel, men kan tänka oss att sänka dem på

själva fordonet. Det stimulerar ju till att få fram nya och miljövänliga fordon.

Jag kan inte underlåta att göra en liten kommentar, fru talman, efter att ha hört nydemokraten som föregick mig här. I går ville han ha hög fordonsskatt och i dag låg fordonsskatt. Det varierar i och för sig med fordonsslag, men det varierar.

För min del har jag samma inställning i dag som jag hade i går: hög drivmedelsskatt och låg skatt på själva fordonet. Det gör att vi från Vänsterpartiets sida har delat utskottsmajoritetens uppfattning vad gäller den särskilda fordonsskatten på vissa lastfordon. Där tycker vi att utskottsmajoriteten har kommit fram till rimliga avvägningar.

I klartext: När det helt enkelt inte finns miljövänliga fordon att tillgå, är det inte meningsfyllt att lägga på en skatt som skall stimulera till användning av något som inte finns. De flesta inser att det är ett rimligt förhållningssätt.

Det har diskuterats i utskottet hur drivmedelsskatten skall utformas. Vi har då menat att man kunde ha övervägt ytterligare differentiering, så att man lagt på än hårdare skatt i miljöklass 3. Det kan möjliggöra justeringar, framför allt nedåt på miljöklass 1 och 2.

Vissa intressenter utanför det här huset, bl.a. Svenska Shell, har skrivit och sagt att det kan leda till att miljöklass 3 försvinner, för ingen vill använda den sortens drivmedel. Det är helt riktigt. Det skulle i så fall också vara avsikten med åtgärden. Så det är inte en icke avsedd effekt utan en avsedd effekt som skulle leda till bättre miljö. Har man nått den effekten, kan man sedan justera ettan och tvåan ytterligare.

Därför har vi gjort den meningsyttringen beträffande moment 1 att vi vill att riksdagen skall göra ett klart tillkännagivande på denna punkt. Utskottets majoritet är litet mera vag på den punkten. I en mening kan det tyckas som om vi är överens, men det är en tämligen svårtolkad skrivning från utskottsmajoritetens sida. Vänsterpartiets hemställan i moment 1 är tydligare.

Fru talman! Jag yrkar bifall till meningsyttringen från vänsterpartiet under mom. 1.

Sedan har vänsterpartiet en hel rad hemställanden under olika moment i betänkandet. Vi ställer oss naturligtvis bakom samtliga dessa hemställanspunkter men yrkar inte bifall till dem, med ett undantag, och det gäller mom. 3.

Där vill vi ta upp det märkliga förhållandet att när Sverige nu går ifrån kilometerskatten, överväger de europeiska gemenskaperna att försöka skapa ett system av en typ som liknar kilometerskatten.

Detta har också noterats av utskottsmajoriteten, som skriver att det inte är nödvändigt att aktualisera den frågan, för inom EG överväger man system med biltullar på motorväg t.ex., ett slags territoriell beskattning. Men man överväger också andra system, t.ex. en elektronisk kontroll av fordonen som gör att man får ett system som är snarlikt kilometerskatten.

Vi menar att här finns det skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande till regeringen, så att regeringen inte bara avvaktar och följer vad som händer inom EG. Man kan också vara en aktiv kraft redan nu och diskutera med EG. EG är visserligen en sluten organisation, mest intresserad av sig själv, men den är inte helt stängd för kontakter med omvärlden.

EES-avtalet, som riksdagens majoritet är så helt för, möjliggör att man diskuterar olika skattefrågor på ett förberedande stadium. Det vore ett skäl till att riksdagen gjorde ett tillkännagivande, så att Sverige inom EFTA och gentemot EG drev linjen att få fram ett skattesystem för vägtrafik som bygger på territorialitetsprincipen.

Därför yrkar jag bifall till Vänsterpartiets meningsyttring under moment 3. I övrigt vill jag endast säga att vi ställer oss bakom meningsyttringen vad beträffar övriga moment.

Anf. 91 IVAR FRANZÉN (c):

Fru talman! Det finns en bred majoritet i riksdagen bakom förslaget om att ersätta kilometerskatten med en särskild dieselskatt. Trots detta har socialdemokraterna avgivit en reservation, som jag tror är den mest onödiga jag sett.

När majoriteten skriver att det finns "starka skäl att anpassa den svenska skattenivån", skriver socialdemokraterna att det finns "starka skäl att noga följa utvecklingen av skattenivån".

Nästa krystade avvikelse har blivit sakligt fel: "För att stimulera till användning av miljövänligare dieselprodukter kan det i framtiden bli nödvändigt att beskattningen av dieselolja relateras till miljöklasserna 1, 2 och 3." Vad menas här med "i framtiden", Bo Forslund?

Redan i dag är skatten på dieselolja relaterad till miljöklasserna. Skillnaden mellan klass 1 och 3 är 53,5 öre per liter. Frågan är om vi behöver gå vidare. Sannolikt behövs inte detta. Redan i dag är det god ekonomi för oljebolagen att satsa på miljöklasserna 1 och 2.

Själva uppmaningen till regeringen är helt lika i utskottstexten och i reservationen. Inte kan det vara särskilt meriterande, Bo Forslund, att stå för en onödig och delvis felaktig reservation.

Peter Kling och tydligen också i viss mån Lars Bäckström har aningslöst anammat Åkeriförbundets locktoner. De har skickligt presenterat sina förslag , men jag tror inte att de ens själva har räknat med att någon skulle gå på dem oreserverat. Deras förslag ger ingen nämnvärd positiv miljöeffekt, utan kanske t.o.m. tvärtom, men kommer inom ett par år att åderlåta statskassan på miljardbelopp.

Om det av konkurrensskäl är motiverat att sänka skatten, bör det göras av det skälet och inte av falska miljöskäl. Det är också det alternativ som utskottsmajoriteten har valt.

Miljöklassningen av tunga fordon är en riktig och viktig åtgärd. Det är viktigt att miljövänliga fordon premieras. Det är dock rimligt att införandetiden anpassas till vad som är möjligt att åstadkomma. Det tycks ligga utom allt tvivel att bilindustrin inte klarar att få fram några tunga fordon i miljöklasserna 1 och 2 av årsmodell 1993.

Att då införa en skatt på klass 3-fordon med 65 000 kr ger inga positiva miljöeffekter. Det minskar bara försäljningen och ökar arbetslösheten, vilket medför både ökade kostnader och minskade skatteintäkter. Detta är tillräckligt motiv för att inte ta ut försäljningsskatt på 1993 års och tidigare års årsmodeller av tunga fordon.

När det blir bättre konjunkturer, Peter Kling, kommer självfallet också

nyförsäljningen att öka. Det är närmast en konjunkturfråga att man i dag på grund av den lägre sysselsättningsgraden i större utsträckning behåller sina bilar. Därmed kommer vi under den närmaste tiden att få en låg försäljning.

Däremot är det helt uppenbart att när efterfrågan ökar och bilindustrin har nått dithän att den vågar garantera bilar i miljöklass 1 och 2, kommer dessa att dominera marknaden. Då behöver inte bilköparna betala extraskatt för miljöklass 1, och de får behålla den tidigare reduceringen av kilometerskatten.

Det blir alltså billigare än vad det har varit för bilägarna att köpa den miljövänliga bilen och än det i dagsläget är att köpa den mindre miljövänliga. Det blir alltså både en ekonomisk fördel och framför allt en stor miljöfördel när bilindustrin – och jag är säker på att den kan klara detta till 1994 – kan leverera de miljövänligare bilarna. Självfallet kommer detta så småningom också att bli en exportframgång för den svenska bilindustrin, som är dominerande när det gäller tunga bilar. Man får alltså många positiva effekter.

Skattebortfallet genom ett års förskjutning beräknas till ca 80 milj. De tunga fordonen är i allmänhet svensktillverkade, och det behövs en förhållandevis liten försäljningsökning för att motsvarande skatteintäkter skall uppstå.

Den andra tidigare beslutade sänkningen av kilometerskatten med 510 miljoner kompenseras helt av höjd koldioxidskatt. Detta förhållande har beaktats vid beräkningen av finansieringen av den skattesänkning för industrin som sker den 1 januari 1993. Det finns alltså inga oklarheter i utskottets överväganden och beräkningar när det gäller finansieringen av föreslagna åtgärder.

Ny demokrati vill höja fordonsskatten i stället för bensinskatten. Förslaget har två mycket allvarliga brister. Dels ger förslaget bara bråkdelen av bensinskattehöjningens intäkter, dels ger det inga miljöfördelar.

Som en kort kommentar till vänsterns meningsyttring vill jag säga att biobaserade drivmedel gynnas av både bensinskattehöjningen och den särskilda dieselskatten. T.ex. får scafibränslet – som delvis är biobaserat väsentligt förstärkt konkurrenskraft.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets hemställan i skatteutskottets betänkande samt avslag på samtliga reservationer och meningsyttringen.

Anf. 92 BO FORSLUND (s) replik:

Fru talman! Ivar Franzén inledde med att påstå att våra reservationer är helt onödiga. Självfallet kan jag inte hålla med om det. I reservation 1 har vi velat markera att det vore oklokt att i dag binda upp sig så starkt inte minst för framtida skattesänkningar som majoritetens förslag kan innebära. Vi tycker att det är fel. Vi tycker dessutom att man inte behöver känna någon panikartad brådska med anpassningen inför ett eventuellt inträde i EG.

Vi tycker att ni på majoritetssidan är njugga när ni inte har kunnat acceptera vår motivskrivning i detta fall.

Ivar Franzén säger vidare att bortfallet av försäljningsskatt beräknas till 80 miljoner kronor. Vi har andra uppgifter, och vi står givetvis för dem. Vad vi tycker är anmärkningsvärt är att ni kommer med den ena pålagan efter

den andra. Vi anser att det inte finns utrymme för detta med tanke på överenskommelserna om de två krispaketen, som innebar att man skulle vara överens om införande av eventuella nya pålagor. Detta är ett rakt besked från vår sida. Vi tycker att det är besynnerligt att ni inte står för denna överenskommelse.

Jag förvånar mig vidare över att utskottsmajoriteten inte föreslagit en höjning av kilometerskatten i motsvarande mån för att täcka skattebortfallet. Vi har efterlyst detta men, som sagt, inte fått någon respons för det. Man skulle på detta sätt kunna kompensera för skattebortfallet, oavsett om det uppgår till 100, 120 eller 150 miljoner kronor.

Anf. 93 IVAR FRANZÉN (c) replik:

Herr talman! Jag hade inte väntat mig någon omedelbar bekännelse från Bo Forslund, och det fick jag ju inte heller. Nog är det väl ändå en mycket onödig reservation. Majoriteten i utskottet talar ett mer rakt språk. Det tycker jag är en fördel. Vi i utskottet talar om att det finns starka skäl för att anpassa skatten. Det är ett av de mål som jag faktiskt tror att vi har gemensamt. Självfallet måste detta vägas mot andra viktiga mål.

Vi skickar därför tillbaka förslaget till regeringen, utan några som helst direkta pekpinnar. Det är regeringen som gör avvägningen och som kommer tillbaka till riksdagen. Ordvalet är precis detsamma både i reservationen och i utskottstexten. Jag tycker om det raka språket. Det är mycket lättare att då få en rak handlingslinje.

Jag är inte riktigt klar över vilka pålagor som Bo Forslund talar om. I mitt huvudanförande har jag redovisat att vi tror att skattebortfallet som blir genom en förskjutning av försäljningsskatten kommer att täckas av en liten del av försäljningen. En rad orsaker bidrar till att vi får in både inkomstskatt och sociala avgifter, eftersom det handlar om svensktillverkade bilar och arbetstagare som tjänar pengar. Vi tror att det balanserar ganska väl, och därför tror vi inte på någon egentlig påverkan i den delen.

När det gäller de 510 miljonerna har vi klart redovisat att dessa pengar kan man få in genom höjd koldioxidskatt. Balansen är total även här. Detta är en korrekt och bra redovisning. Jag hade förväntat mig att Bo Forslund skulle vara mycket belåten.

Anf. 94 BO FORSLUND (s) replik:

Herr talman! Jag skall försöka förtydliga mig när det gäller pålagor. Vad jag beskyller er för är att springa ifrån överenskommelsen i form av ytterligare pålagor som ekonomiskt rent budgetmässigt utfaller sämre. Med andra ord sagt: ytterligare skattesänkningar. Ni säger mycket riktigt att ni vill sänka skattenivån, och vi säger att vi vill följa utvecklingen av skattenivån.

Anf. 95 IVAR FRANZÉN (c) replik:

Herr talman! Bör jag alltså tolka Bo Forslund så att han inte tror på att försäljningsökningen kompenserar bortfallet av försäljningsskatten. Om vi tar itu med den biten av vår matematik ser vi att det liksom är poängen. I nuvarande kärva läge kan även 65 000 i skatt på i och för sig mycket dyra fordon vara det som mycket väl avgör om man köper eller ej. Med tanke på

den direkta och den indirekta skatteeffekten är det inte så många fordon som behövs för att med marginal täcka de 80 miljonerna i skattebortfall – kanske också de 120 miljonerna. Vi tycker att vi därmed har uppträtt hederligt. Det är litet beklagligt om vi inte sinsemellan kan ha en öppenhet och en förståelse för tydliga argument, för att i ett konstruktivt samarbete godta dem.

Förste vice talmannen anmälde att Bo Forslund anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 96 PETER KLING (nyd) replik:

Herr talman! Ivar Franzén sade att bilindustrin kan få fram en bil i miljöklass 2 till 1994, vilket är fullständigt absurt att tro.

Amerikanarna ligger ganska långt framme när det gäller avgasrening. I vissa stater är bestämmelserna ganska stränga. I Amerika räknar man med att få fram en bil med krav motsvarande de svenska normerna i miljöklass 2 om tre till fem år. Jag har talat med folk inom biltillverkningsindustrin, och de sade att Sverige inte precis ligger före Amerika, snarare snäppet efter. Det är alltså inte realistiskt att tro att vi skall få fram en bil i miljöklass 2 till 1994. Därför skulle skattebortfallet vid ett införande av en sådan här skatt bli minst 400–500 miljoner kronor. Dessa pengar kommer inte in med den här skatten. Försäljningsorganisationer och påbyggnadsindustri här i Sverige får i stället mer eller mindre läggas ned.

I stället för att man som i dag säljer 2 600 bilar, kommer man att sälja mellan 200 till 300 bilar. Så spekulerar man när det gäller hur mycket som kommer att säljas 1994. Av de indikationer som jag har fått från åkeriföretag framgår att just inga bilar kommer att köpas 1994. De behåller i stället sin gamla skorvar och kör omkring med fordon som släpper ut avgaser som är miljöfarligare än avgaserna på 1994 års modeller – förhoppningsvis.

Ivar Franzén nämnde den fordonsskatt som vi tagit upp i en reservation. Skatten avser bensindrivna personbilar. Ny demokrati har föreslagit ett tillfälligt belopp på 400 kr per bil och år – när konjunkturen vänder vill vi ta bort skatten – för att få en finansiering i likhet med regeringens. Ni vill få in 5,2 miljarder kronor genom höjd bensinskatten. Vi tror emellertid att nettot ligger på ungefär 1,5 miljarder kronor. De föreslagna 400 kr per bil och år täcker det beloppet.

Jag riktar mig till Ivar Franzén som inte var här vid gårdagens debatt. Biläkandet kommer att minska en aning i omfattning. Vi tappar då skatteintäkter. Ivar Franzén kan säkert räkna ut själv hur svårt det blir för en familj som har en åtta till tio mil till jobbet – 16–20 mil fram och tillbaka – att klara av en sådan här kostnadsökning. Givetvis får de litet extra bidrag i form av hyresbidrag, socialbidrag, osv. Det kostar pengar för staten.

Vi har också ett reseavdrag som höjs från 12 till 13 kr. Det avdraget kostar 500 miljoner kronor för staten. Räkna ifrån allt detta från de 5,2 miljonerna, så kommer vi nog ner till det belopp som jag säger.

Vi får säkerligen en ökning av utlandsresor. Den här tänkta familjen åker ju inte runt i Sverige med bilen. Familjen flyger hellre till Kanarieöarna och skattar där för kanske 10 000 kr.

Anf. 97 IVAR FRANZÉN (c) replik:

Herr talman! Jag är litet förvånad över att Peter Kling har så låga tankar om svensk bilindustri. När det gäller tunga fordon ligger den absolut i frontlinjen globalt sett. De finns de som t.o.m. har bedömt det som möjligt att klara den här tillverkningen 1993 om man sluppit ge femårsgarantin på bilarna.

Det handlar om en kombination av bränslekvaliteter, möjligheter till katalytisk avgasrening, osv. Jag tror detta kommer att innebära en mycket viktig expansionsmöjlighet för svensk bilindustri av tunga fordon när man 1994 kommer fram med de verkliga "miljöbilarna". Bilarna kommer att uppskattas på en betydligt större marknad än den svenska. Vi skall inte frånta svensk bilindustri vare sig dess stora kompetens eller dess framtidsmöjligheter i det här sammanhanget.

Jag är litet förvånad över att man har en försäljningsfunktion som är organiserad så, att man räknar med att sälja en bil per anställd. Det var 2 000 arbetstillfällen som skulle försvinna, och det blev 2 000 bilar färre. Är det så, då finns det behov av en betydande rationalisering på det området.

Jag är den sista att förneka att den höjda bensinskatten innebär en mycket obehaglig ekonomisk belastning för många enskilda. Det är vi medvetna om. Peter Kling kan vara alldeles övertygad om att vi har vänt ut och in på problemet många gånger innan vi accepterade den mycket kraftiga höjningen. Vi har en målsättning att i första hand försöka effektivisera bilåkandet. Vi har aktivt medverkat till att höja reseavdragen för att något mildra effekterna för dem som har långa arbetsresor.

Lägger man samman detta tror jag att resultatet blir ett mer effektivt bilåkande och en bättre miljö. Självfallet kommer belastningen att i några fall betyda bidrag för några, men i förhållande till de totala intäkterna kommer beloppen att vara små.

Allt detta sammanvägt, har vi accepterat förändringen och tycker att den, utöver den belastning som den innebär, har många positiva inslag.

Anf. 98 PETER KLING (nyd) replik:

Herr talman! Jag sade att det var uppåt 2 000 arbeten, och då hänvisade Ivar Franzén till att det säljs 2 600 tunga fordon i Sverige i dag. Det blir drygt en bil per person, det är helt riktigt. Jag pratade också om påbyggnadsindustrin och om de jobb som försvinner i samband med att försäljningen av bilar minskar från 2 600 till 200–300 fordon, som man räknar med 1994.

Om Ivar Franzén vill ha någon rationalisering, dvs. sparka ut de här människorna ur försäljningsorganisationen, byggnadsindustrin och tillverkningsindustrin och, genom att de får gå arbetslösa, lägga kostnaderna på skattebetalarna, förstår jag inte riktigt resonemanget.

Vad beträffar bensinskatten hann jag inte tala färdigt i min förra replik. Jag var inne på att utlandsresorna ökar. Det är tvivelaktigt om några familjer har råd att åka på semester nästa år, men om en familj som bor i Mellansverige vill åka till Stockholm, Göteborg eller Malmö, och kanske till Köpenhamn för att köpa god mat m.m., och sedan åka hem igen blir det en sträcka på 200 mil. Kostnaden för resan blir då 200 gånger 8 kr., som bensinen kostar. Den familjen lägger hellre dessa 1 600 kr. som en delbetalning för en

utlandsresa och skattar för det. Det är självklart. Så tänker människorna i Sverige.

Antalet turister som kommer till Sverige minskar. En familj från Danmark tar inte bilen och turistar i Sverige om det skiljer ett par kronor i bensinpris. Där tappar vi också skatteintäkter.

Trafiksäkerheten kommer att försämras – det har ingen tänkt på. Vad kostar det indirekt? Det går inte att räkna ut det. Folk har inte råd att köpa Volvo och Saab på den inhemska marknaden, därför att det är litet större bilar, utan de köper små skruttbilar, som drar litet bensin och som är betydligt mycket mer trafikfarliga. Det är sådant som man inte kan räkna på, men man kan spekulera.

Antalet köp av svenska bilar minskar. Det är i och för sig bra; Ivar Franzén talade ju om rationaliseringar och att så många människor som möjligt skulle slås ut. I så fall uppnås det målet inom den hårt utsatta bilindustrin.

Konsumentprisindex ökar. Det vet Ivar Franzén också. Det höjer så småningom bidrag och pensioner.

Vi är alltså från Ny demokratis sida helt klara över att bensinskattehöjningen inte kommer att ge de 5,2 miljarder som man räknar med att få in. Vi säger: Höj fordonsskatten med 400 kr.! Det ger 1,5 miljarder. Där någonstans är nettoeffekten.

Anf. 99 IVAR FRANZÉN (c) replik:

Herr talman! Om vi skall börja med att försöka reda ut det här med försäljningsorganisationen, som Peter Kling helt avgränsar debatten till. Vi var överens om att det trots allt kommer att säljas några tunga fordon. Matematiken visade att det var en bil per person, och det var väl ganska exakt.

Jag tror inte ett ögonblick på Peter Klings skräckscenario. Jag var inte med på bilindustrins uppvaktning, men enligt de uppgifter jag har fått var det de själva som sade att de klarar 1994. Jag har haft andra kontakter, både med koncernledningen på Volvo och i någon mån med Saab, och de har givit i princip samma besked. Jag litar något mer på dem än på Peter Kling och de utsagor som han sprider här i kammaren.

Sedan gällde det konkurrenskraften. Även om deprecieringen av den svenska kronan har blivit kraftigare än vad jag trodde – jag hoppas att det skall bli en viss återgång – verkar den så, att utlandsresan icke kommer att vara något ekonomiskt alternativ.

För danskarna kommer svensk bensin fortfarande att ha ungefär samma prisläge, med samma kraftiga skillnad. Där har nog Peter Kling gjort en viss felkalkyl.

När det gäller reseavdragen finns det en intäktssida, som i och för sig innebär problem, men den fallande kronan medför att bensinkostnaderna ökar. Det innebär ökade momsintäkter, som i viss mån uppväger det hela.

Jag tror att vi kan hålla på länge med matematiken och att räkna ut vad det blir i absolut netto – vi kan ändå inte reda ut det.

Jag vill deklarera att bilen är vårt viktigaste färdmedel. Jag är mycket medveten om detta. Vi har ett omistligt behov av bilen för att kunna fungera i ett decentraliserat samhälle. Jag har mycken respekt för och medvetenhet om det.

Samtidigt är miljösituationen mycket allvarlig, och det är de långsiktiga och värdefulla målen som ligger i detta. Om vi tar dem på allvar och menar någonting med dem, är den här bensinskattehöjningen fullt försvarbar.

Förste vice talmannen anmälde att Peter Kling anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 100 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Ivar Franzén tyckte sig notera att Nydemokraterna och Vänsterpartiet hade fallit för Åkeriförbundet. Så är inte fallet, i varje fall inte när det gäller Vänsterpartiet. Hur det är med Ny demokrati skall jag låta vara osagt.

Vi i Vänsterpartiet är överens med utskottets majoritet vad gäller försäljningsskatten – där finns inga skilda åsikter. Vi tror att det är en rimlig avvägning som utskottets majoritet har gjort, och vi står bakom den.

Vi har en meningsyttring i fråga om mom. 1. Vi konstaterar att skillnaden mellan miljöklass 2 och 3 i dag är 25 öre och att skillnaden kommer att vara ungefär densamma även med förslaget i proposition 124.

Vi menar att skillnaden borde vara större, men vi säger också i vår meningsyttring: "Det statsfinansiella läget tillåter inte ofinansierade intäktsminskningar."

Om något sänks, måste något annat höjas i motsvarande grad på ett annat område. Vi har inte velat låsa oss för skattesatser – vi har helt enkelt inte under beredningens gång haft tid nog att göra de erforderliga beräkningarna för att komma fram till en lämplig avvägning. Det bör ändå vara skäl att ha ett större spann mellan såväl klass 1 och 2 som klass 2 och 3 än vad som föreslås i proposition 124.

Sedan har herr Lodin i Industriförbundet redovisat idéer som skulle öka spannet, men det skulle inte vara statsfinansiellt neutralt. Vi kan inte öka spannet och tappa skatteintäkter – absolut inte.

Jag tror att jag därmed har gjort klart att vi inte har fallit för Åkeriförbundets propåer.

Jag vill bara säga till Ivar Franzén att det är synd att utskottets majoritet inte har kunnat gå på vår linje, som är att ge regeringen till känna att svenska regeringen i internationella fora bör driva på för att få fram ett skattesystem som bygger på en territorialitetsprincip. Utskottet säger att man arbetar med den frågan inom EG. Ja, det är sant, men det gör inte att svenska staten skall förhålla sig passiv.

Sverige bör tvärtom vara aktivt inom EFTA och gentemot EG för att driva fram sådana här system, t.ex. med elektronisk övervakning av bilismen eller andra metoder. Det behövs en beskattning som tar hänsyn till miljöeffekter.

Anf. 101 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Låt mig konstatera att Lars Bäckström inte har fallit för Åkeriförbundets locktoner. Men han har fallit för att inte läsa propositionen.

Det är nämligen så, att energiskatten i miljöklass 1 sänks till 5 kr. och i klass 3 till 540 kr. Om vi räknar i liter är skillnaden, som jag sade tidigare,

53,5 öre mellan miljöklass 1 och 3. Det sker inom energibeskattningens ram, men det är också skatt på dieselolja.

Därmed har Lars Bäckström kommit i den lyckliga situationen att hans krav är tillgodosett, innan något nytt beslut ens har fattats. Det var tillgodosett redan innan han skrev meningsyttringen. Att han inte har upptäckt det förrän nu får han försöka leva med.

Anf. 102 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Jo, jag har läst propositionen. Det är helt riktigt att det är skillnad mellan miljöklass 1 och 3. Vad jag talade om var skillnaden mellan miljöklass 2 och 3. Det finns ju 3 klasser.

Om jag minns rätt är skillnaden nu mellan klass 2 och 3 ungefär 25 öre. I förslaget i proposition 124 är skillnaden 25 öre mellan klass 2 och 3, dvs. densamma. Skillnaden borde vidgas. Det är det som vår meningsyttring går ut på.

Det krävs mer erforderliga beräkningar, inom departementens ram, för att man skall få fram den exakta avvägningen. Att öka skatteuttaget i klass 3 kan skapa utrymme för att sänka det ytterligare i klass 2. Det leder till att drivmedel i klass 3 slås ut som alternativ, vilket också skulle vara avsikten med skatteåtgärden.

Anf. 103 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Jag har tydligen hört fel. Jag har frågat min, jag höll på att säga, bisittare om det var klass 1 och 3 som Lars Bäckström talade om.

Det må vara att det rör sig om ca 25 öre. Däremot finns det en annan faktor. Med de investeringar som nu är gjorda bedömer oljeindustrin att det är ekonomiskt mycket intressant att gå över till klass 1. Det är ju det som är målsättningen.

Om intervallet mellan klass 3 och 1 redan nu räcker är ju det den viktiga signalen. Det skiljer inte så mycket i miljöhänseende mellan klass 1 och 2. Jag tror, men jag är inte helt säker, att skillnaden är att det är lättare att applicera avgasrening i miljöklass 1. Det är ganska viktigt för att minimera NOX-utsläppen ifrån just dieseldrivna tunga fordon.

Anf. 104 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Naturligtvis är målet att man skall gå över till klass 1, men mycket är vunnet om vi slår ut så stora delar av klass 3 som möjligt. Det är förstahandsmålet.

Det bästa får ju inte bli det godas fiende. Det är en känd princip. Vi kommer ju att förlora voteringen i dag, det inser jag. Men vi för debatten för att få ärliga miljökämpar, som jag tror att Ivar Franzén är, att arbeta vidare för att vidga spannet och utsätta klass 3 för en hårdare beskattning, så att vi får en kraftfull övergång till klass 2 och sedan naturligtvis en övergång från klass 2 till 1.

Vi har nog samma viljeinriktning, men det gäller att ge ännu tydligare signaler till marknaden.

Jag undrar om Ivar Franzén har tid att kommentera varför man inte ställer sig bakom att agera i internationella fora, inom EFTA och gentemot EG, för

att få fram en territorialitetsprincip för beskattning av vägarna, som följer hur de utnyttjas, var bilarna kör, var miljön belastas, var vägarna utsätts för slitage och var olyckor sker. Ett sådant system diskuteras inom EG, men vi kan väl driva på. Vi behöver inte vara tysta och bara vänta.

Anf. 105 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Jag sade redan i mitt huvudanförande, att med de kunskaper som vi nu har, finns det inte motiv för att ytterligare öka skillnaderna mellan klass 1,2 och 3. Det må vara ett ganska fullgott svar till Lars Bäckström vad gäller beskattningen i klass 2.

Det kommer mycket tydliga signaler från oljebolagen att de har en acceptabel ekonomi.

Vi får inte gå så långt att det innebär bättre ekonomi att välja klass 2 i stället för klass 1. Då får vi denna misstyrning. Då når vi inte ända fram. Det gör vi inte alltid, men i det här fallet har vi goda chanser att göra det.

Elektronisk övervakning känns på något sätt ofritt. Låt detta bara bli en spontan reaktion. Jag har ingen bestämd åsikt i vad mån den svenska regeringen borde lägga sig i selen för att verka för den här typen av avgifter, som kan vara geografiskt avgränsade.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 14 §.)

12 § Vissa frågor om beskattning av inkomst av tjänst

Föredrogs

skatteutskottets betänkande

1992/93:SkU14 Vissa frågor om beskattning av inkomst av tjänst (prop. 1992/93:127).

Kammaren biföll utskottets framställning om att betänkandet skulle avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 106 ANITA JOHANSSON (s):

Herr talman! I detta betänkande behandlar skatteutskottet proposition 127, som rör vissa frågor om beskattning av tjänst. Jag vill kalla propositionen en diverseproposition.

Men, herr talman, i den här propositionen döljer sig många förändringar av ganska stor politisk betydelse. Skattereformen har varit i kraft i drygt två år. Det är en alltför kort tid för att man skall kunna dra några säkra slutsatser om reformens olika effekter.

Utvärderingsgruppen KUSK tillsattes av den socialdemokratiska regeringen och fick i uppgift att göra en samlad kartläggning av skattereformens effekter. Jag tycker att regeringen demonstrerar en brist på respekt för gruppens arbete. Inte minst moderaterna brukar tala om fasta spelregler i politiken.

Herr talman! Så till sakfrågorna. Låt mig börja med det som kanske är den största skandalen i propositionen, Lagen mot skatteflykt.

Regeringens förslag att avskaffa generalklausulen från årsskiftet bekräftar bara ett borgerligt ointresse av att hindra och beivra ekonomiska brott.

Generalklausulen infördes av den borgerliga regeringen 1980 och skärptes ytterligare av oss socialdemokrater 1983. Lagens syfte är att hindra affärer och transaktioner, vilkas enda syfte är att på ett otillbörligt sätt minska skatten. Klausulen har bara använts ett tjugotal gånger – senast för att bedöma moderaternas vice ordförande Lars Tobissons brors affärer. Men lagen har haft en preventiv effekt. Den hindrar folk från att syssla med oegentlig skatteplanering.

Lagen har utvärderats från rättssäkerhetssynpunkt vid flera tillfällen. Av de utvärderingarna och den mera genomgripande översynen av lagen som hittills har gjorts kan jag konstatera följande.

JK har i sina två utvärderingar av lagen inte funnit att generalklausulen skulle hota viktiga rättssäkerhetskrav. Därför tycker jag att regeringens argument saknar saklig grund.

Förslaget innebär utan minsta tvekan att skattemyndigheterna fråntas ett användbart instrument för att bekämpa skatteflykt.

Vi anser mot bakgrund av denna genomgång av sakskälen att regeringens förslag är direkt stötande och knappast kan uppfattas på annat sätt än som ett mycket stort ointresse av att med kraft bekämpa olika former av skatteflykt. Vi avvisar därför med skärpa förslaget att slopa skatteflyktslagen.

Vi kan konstatera att de ekonomiska brotten utgör ett stort bekymmer i vårt samhälle. Brottsförebyggande rådet, BRÅ, talar om att det kan röra sig om över 100 miljarder. Därför tycker jag att det är sorgligt att ni i dag skall fatta ett beslut om att avskaffa generalklausulen.

Herr talman! Beskattningen av stipendier är ett annat elände. Som ett led i att försämra för svensk fackföreningsrörelse lägger regeringen fram detta förslag. Det är ett försök att slå sönder eller i varje fall att bekämpa den fackliga verksamheten genom att försvåra möjligheten till facklig utbildning.

Det lokala fackliga arbetet kräver att de förtroendevalda har en god utbildning. Därför är det ett slag i ansiktet att beskatta stipenderna. Jag ställer mig frågan om det är en generell lagstiftning, dvs. en allmän utvidgning av mängden beskattningsbara utbildningsstipendier som utdelas av fonder och ideella organisationer. Detta är en fråga till Knut Wachtmeister, som jag vill ha ett svar på.

Jag är trots allt nöjd med att majoriteten har ändrat propositionens förslag när det gäller ikraftträdandedagen. Den kommer att inträffa den 1 juli 1993 i stället för den 1 januari. Det är alltid något!

Herr talman! Vi har yrkat avslag när det gäller de kostförmåner som behandlas i betänkandet. Låt mig motivera detta något.

Regeringen förslår en lagreglering av Riksskatteverkets rekommendation om skattefrihet för fria måltider i samband med representation. Med hänsyn till risken för missbruk av denna skatteförmån kan vi inte utan vissa beloppsrestriktioner acceptera att den aktuella regeln görs permanent. Mot denna bakgrund bör därför regeringsförslaget kompletteras med ett beloppstak som innebär att förmåner över taket beskattas.

Riksdagen beslutade i stor enighet om att utvärdera skattereformens effekter när det gäller måltidsvanor samt effekten därav för restaurangbranschen. Jag kan tyvärr konstatera att denna utredning ännu inte har kommit till stånd, vilket jag djupt beklagar. Jag förutsätter att regeringen snarast tillsätter den. Jag vill fråga Knut Wachtmeister om han är beredd att driva detta gentemot skatteministern.

När det gäller hobbyverksamheten föreslår regeringen att tiden för kvittning av gamla underskott mot framtida inkomster utökas från ett till fem år. På grund av otillräckliga erfarenheter av regeltillämpningen och risken för skatteplanering bör förslaget till utökade kvittningsmöjligheter avslås.

Herr talman! Avslutningsvis har vi ett särskilt yttrande när det gäller resor till och från arbetet. Det föreslås i propositionen att ersättningen skall vara oförändrat 12 kr/mil. I all hast, för någon vecka sedan, kallade skatteministern till presskonferens för att dela ut julgåvor till svenska folket genom att föreslå att avdraget höjs till 13 kr. Jag tycker att det är snudd på ett brott mot överenskommelsen i krisuppgörelsen då det förutsattes att ett samråd om sådana här frågor skulle ske. Vart tog samrådet vägen, Knut Wachtmeister?

Vi socialdemokrater motsätter oss inte höjningen men undrar naturligtvis hur den skall finansieras. Utskottet skriver: "En sådan höjning medför ett skattebortfall på bortåt 500 miljoner kronor men bör ändå genomföras för att undvika en ej avsedd skärpning av inkomstbeskattningen." Jag kanske kunde få en kommentar av Knut Wachtmeister om detta.

Herr talman! Jag yrkar bifall till de socialdemokratiska reservationerna 1,2 och 6.

Anf. 107 PETER KLING (nyd):

Herr talman! Jag skall ta upp några frågor i proposition 1992/93:127 om beskattning av tjänst. Jag vill börja med att säga att vi i Ny demokrati ställer oss bakom det mesta i propostionen, som vi anser är bra. Det finns emellertid två områden som vi protesterar emot.

Det första området gäller barnpension. Vi anser att man har gjort förbättringar av barnpensionen, men orättvisan finns fortfarande kvar. Jag skall kortfattat dra ett exempel för riksdagen. Om en förälder dör utgår barnpension. Barnpensionen består av en skattefri del och en beskattningsbar del. Om en flicka eller pojke som får barnpension skulle vilja feriearbeta, beskattas inkomsten från noll kronor. Ett annat barn i samma klass som också feriearbetar beskattas för sin inkomst från 10 000 kr.

Jag tycker att man skall skilja på barnpension och feriearbete. Barnpensionen går inte till individen. Den går till att försörja familjen, som plåster på såren för att en förälder har avlidit. Den används till att köpa mjölk och kläder och till att betala hyran. Den går inte till barnet.

När barnet skall feriearbeta beskattas inkomsten från noll kronor. De barn som råkar ut för det här måste tänka mycket negativt om samhället när deras kamrater som har två föräldrar i livet – familjen har därigenom större inkomster och bättre ekonomiska förhållanden – får skatta först när de kommer upp i en inkomst på 10 000 kr.

Vi har föreslagit att man skall höja barnpensionens skattefria del till motsvarande belopp. I stället för att ha en beskattningsbar och en skattefri del,

höjer man den skattefria delen till motsvarande belopp. Därmed öppnar man vägen för ungdomen att feriearbeta.

Det andra som vi motsätter oss, herr talman, är utskottets förslag när det gäller trav- och galoppsporten. Vi har talat mycket om att man skall utöka avdragsrätten till fem år. Det är i och för sig bra, det är bättre än förut, men det är inte på långa vägar tillfredsställande.

Hästägarna i Sverige har en kostnad på 1,8 miljarder. Man kan leka med tanken att dessa 1,8 miljarder är insatser. Om jag spelar Lotto satsar jag en insats. På den insatsen dras 50 % för skatt och administrativa kostnader. Lottospelaren får alltså behålla 50 % av vinsten. Hästägarna har kostnader, insatser, motsvarande 1,8 miljarder kronor, och de tävlar om 550 miljoner. Ändå finns det mellan 20 000 och 30 000 hästägare i Sverige.

Jag är här i riksdagen för att representera skattebetalarna, dvs. ägarna av Aktiebolaget Sverige. Beskattningen av dessa hästar rör sig om intäkter på högst 10 miljoner kronor. Man går alltså här in och beskattar sju–tio människor i Sverige för att få in 10 miljoner kronor, och kanske riskerar man därmed att sätta en hel näringsgren i gungning.

Det är nämligen 60 000 människor som direkt och indirekt jobbar inom trav- och galoppsporten. Hör och häpna: Jag har i min reservation skrivit att den här näringen omsätter 14 miljarder, men det är lågt räknat. Det rör sig om mellan 18 och 20 miljarder. Intäkterna genom skatter till oss som äger staten är enbart på spelet 650 miljoner. Det vore rena vansinnet, absolut rena vansinnet, att förstöra en sådan näringsgren. Vi kan förlora alltifrån 500 miljoner och upp till 1 miljard, kanske upp till 2 miljarder, om vi nu förstör denna näringsgren.

Herr talman! I och med detta vill jag yrka bifall till reservationerna 4 och 5.

Anf. 108 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande nr 14 behandlas en hel rad olika frågor, som tidigare talare har påpekat. Egentligen tycker vi att en av de frågorna är så viktig att den kunde ha förtjänat ett eget betänkande och en egen proposition. Det gäller förslaget att avskaffa den s.k. generalklausulen mot skatteundandragande, skatteflykt. Jag skall huvudsakligen kommentera den frågan, men jag vill på vägen dit ge ett par andra kommentarer.

Från Vänsterpartiet delar vi de uppfattningar som har framförts av socialdemokrater angående beskattningen av måltider och angående stipender.

I fråga om beskattningen av måltidssubventioner gäller det framför allt att skynda på beredningen och översynen av hur skattereglerna fungerar och vilka konsekvenser som har uppstått. Det finns indikationer på att beskattningen av måltidssubventioner har fått ej önskade effekter, ett sämre kosthåll i arbetslivet. Det kan därför finnas skäl att ompröva bestämmelserna, och det är nödvändigt att vi från riksdagen försöker driva på för att få till stånd en genomsyn så fort som möjligt. Det har redan tagit alltför lång tid.

Om det har tagit för lång tid vad gäller beskattningen av måltidssubventioner, har det gått för fort fram när det gäller skatteskärpningen av stipendierna. Detta har kommit mycket abrupt. De fackliga organisationerna, som förslaget huvudsakligen riktade sig till, har inte haft tid att förbereda sig. Det

är av den anledningen som utskottet tvingas senarelägga genomförandet. Över huvud taget är frågan ej fullständigt beredd. Det sägs att uppdrag i den fackliga organisationen skall vara skattepliktiga men att man kan tänka sig att andra uppdrag icke skall vara skattepliktiga.

Jag kan i och för sig förstå ingången. Det har förts en diskussion om att mer eller mindre fackligt anställda har fått lön i form av stipendier. Något sådant är naturligtvis inte bra, och sådant skall åtgärdas. Men vad är "ett uppdrag"? Vid skatteutskottets beredning av frågan har vi diskuterat om en revisorssuppleant i en gruppstyrelse i en verkstadsklubb är att betrakta som en facklig funktionär med uppdrag. Med vissa tolkningar är svaret ja, och då kan tillämpningen av den här lagstiftningen få helt absurda konsekvenser. Ett honoräruppdrag eller titulär uppdrag kan då innebära skattskyldighet, medan grannen får skattefrihet för samma stipendium.

Sådana här ej utredda konsekvenser visar att propositionen bör avslås på denna punkt.

Jag vill också ta upp en annan sak, herr talman, nämligen det som har tillförts vad gäller avdragen. Utskottets ordförande sade i gårdagens debatter att finansieringen av dessa 500 miljoner kommer att redovisas i samband med budgetpropositionen i januari. Där tror jag att utskottets ordförande i en mening har fel. Jag tror att regeringen inte för egen del tänker finansiera detta, utan jag tror att man tänker finansiera det genom att skicka räkningen till grannen, kommunsektorn. Det blir helt enkelt finansieringen. Kommunerna får finansiera det hela.

Vi hade i går en debatt i kammaren om det lämpliga i att dra in 7,5 miljarder från kommunsektorn. Vissa har angripit Socialdemokraterna och sagt att dessa både är emot det och accepterar det. Men här kommer nu ytterligare 500 miljoner, som kommunerna inte kände till när de antog sina budgetar och som kommer att lägga ytterligare sten på börda. Är det inte så, Knut Wachtmeister, att finansieringen helt enkelt går ut på att kommunerna får betala? Det är den enkla sanningen.

Det är inte rimligt att fortsätta politiken att vältra över kostnader på kommunsektorn. Jag tror att starka krafter t.ex. inom Centerpartiet inser det. Jag vet att det finns folkpartister, i vart fall folkpartistiska kommunalpolitiker, som inser det. Jag tror att det är dags även för moderata politiker att inse det.

Den viktigaste frågan är ändå generalklausulen. Vi är nu i december 1992. Jag vill erinra kammaren om att den borgerliga majoriteten i december 1991, för jämnt ett år sedan, drev igenom ett slags generalklausul mot skattemyndigheter, för skattskyldiga. Det var skatteutskottets betänkande 1991/92:SkU7 om skattetillägg.

Vi från Vänsterpartiets sida sade då att det kan finnas behov av ett slags reservutgång för skattskyldiga, ett slags nödbroms som de kan dra i när de blir utsatta för effekter som ej är lagstiftarens mening. Vi skrev den gången i vår meningsyttring att Vänsterpartiet kunde överväga att tillstyrka propositionens förslag att eftertaxering, efterbeskattning och efterprövning inte får ske om ett sådant beslut skulle framstå som uppenbart oskäligt. Vi kan tänka oss sådana generalklausuler för att stärka den skattskyldiges rättssäkerhet.

Vi hade emellertid synpunkter på att propositionen var för vid och svårtolkad och därför borde beredas ytterligare.

Om man kan tänka sig det, varför kan man då inte tänka sig att behålla generalklausulen mot skatteundandragande, skatteflyktsklausulen? Man säger att det är av rättssäkerhetsskäl. Men klausulen är ju prövad. Vi hade våra synpunkter och misstankar om de bestämmelser som de borgerliga partierna införde i december förra året, men i den här frågan har vi facit i hand.

Vi vet att klausulen har tillämpats med stor restriktivitet och försiktighet. Justitiekanslern har undersökt den vid två tillfällen och funnit att det inte finns någon anledning att kritisera klausulen ur rättssäkerhetssynpunkt. Vi har haft en skatteflyktsutredning, som har konstaterat samma sak. Likadan lagstiftning finns i Storbritannien, Finland, Canada och Tyskland. Där har man samma rättssystem som vi har i Sverige men som de borgerliga partierna vill avskaffa.

Detta är allvarligt. Vad beror det på? Beror det på att man från borgarsidan struntar i skattebrott? Nej, det tror jag inte. Men man har ett slags tunnelseende.

Moderaterna har den grundprincipen att skattebrott bäst bekämpas genom att sänka skatten. Det är ungefär som att bekämpa hastighetsöverträdelser genom att höja fartgränserna undan för undan. Då minskar förvisso hastighetsöverträdelserna, men det är ingen bra metod.

Tunnelseendet i fråga om rättssäkerhet har lett till att Moderaterna vill ta bort det här. Men det är en dålig signal i en tid när skattebrottsligheten och skatteundandragandet blir alltmer problematiskt.

När man diskuterade frågan som mest på 1970-talet, då skedde debatten i tidningar som man betraktade som vänstersinnade. I dag kritiseras skatteundandragandet mycket hårt i tidskrifter som är näringslivet närstående. Jag har pärmar på mitt rum, herr talman, där jag brukar lägga upp olika artiklar och dokument som handlar om skattebrottslighet och skatteundandragande. De blir mer och mer välfyllda, fler och fler. Det märkliga är att mer och mer av rapporterna kommer från näringslivets organisationer och tidskrifter. Från det hållet ser man detta som ett väsentligt problem.

Problemet är gigantiskt. Vi har 800 konkurser med misstanke om brott som väntar på utredning av polisen här i Stockholm. Vi har löpsedlar i Svenska Arbetsgivareförenings tidskrift som är oerhört hårda. I SAF-tidningen i november skrev man "Leverantörerna blir blåsta vid konkurser". Detta är ett stort problem – inte bara att samhället går miste om skatteinkomster, utan också att det används som ett aktivt konkurrensmedel på marknaden.

Jag vet att en del moderater har uppmärksammat problemet. Jag läste häromkvällen något från Riksdagens revisorer, där Karl-Gösta Svenson i skatteutskottet tillsammans med Socialdemokraterna har arbetat med och sett problemen. Så man börjar vakna till. Men samtidigt vidtar man totalt fel åtgärd när man tar bort generalklausulen.

Man skickar fel signal vid fel tidpunkt till de skattskyldiga, till marknaden. Det är därför riksdagens majoritet borde avslå propositionen och behålla denna klausul. Det vore att stärka rättssäkerheten och konkurrensneutraliteten och skydda samhällets skatteintäkter, så att vi slipper tillgripa onödiga

skattehöjningar för att kompensera ett aktivt, medvetet skatteundandragande och skattefusk.

På den punkten är klausulen effektiv, om än inte alltid. Den behövs. Lagar är viktiga för att sända signaler.

Därför, herr talman, yrkar också jag bifall till de socialdemokratiska reservationer som den socialdemokratiske representanten tidigare yrkat bifall till.

Anf. 109 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! I dag kan det i motsats till i går vara motiverat att mera ingående diskutera den s.k. generalklausulen mot skatteflykt. Det är den mest kontroversiella frågan i proposition 127, som vi nu behandlar. Därför är det naturligt att jag först tar upp denna fråga.

Lagen infördes som bekant – och som också Anita Johansson sade – 1980 av en borgerlig regering. Att tveksamheten var stor när det gäller integritetsproblemen visas bl.a. av att lagen tidsbegränsades till fem år.

En ordentlig utvärdering av rättssäkerhetsläget skulle göras innan man tog ställning till om generalklausulen skulle förlängas. Så var det tänkt. Men när femårsperioden var till ända hade Socialdemokraterna redan kommit tillbaka till makten. Två år tidigare, 1983, hade de för övrigt drivit igenom en skärpning, eller kanske rättare en utvidgning av lagstiftningen.

Den har hela tiden sedan förlängts trots att ett betänkande 1989 med syfte att utvidga lagstiftningen blev mycket negativt behandlat av remissinstanserna.

Enligt min uppfattning är det naturligt att regeringen nu föreslår ett avskaffande av klausulen, vilket är ett mycket viktigt led i förverkligandet av målet att stärka rättssäkerheten i enlighet med förra årets regeringsdeklaration.

Rättstryggheten är inte tillfredsställande om den skattskyldige inte vet om de skattelagar han eller hon har att rätta sig efter är kombinerade med en viss grad av godtycke.

Anita Johansson ansåg inledningsvis att vi moderater speciellt efterlyste fasta spelregler. Ja, det är helt riktigt, men sådana fasta spelregler uppnår man inte om generalklausulen finns kvar. Den medför icke fasta spelregler, utan osäkerhet om rättsläget.

Anita Johansson åberopade vidare JK:s redovisning, men hon undvek att säga att det dåvarande socialdemokratiska ansvariga statsrådet 1990 inte vågade föreslå en permanent lagstiftning, utan blott en något förlängd giltighetstid.

Det här sagda må också vara svar till Lars Bäckström. Han ondgjorde sig över – och det håller jag helt med om – att många ekonomiska brott ligger ouppklarade. Jag skulle vilja fråga honom, liksom Anita Johansson, om inte de anser att bristen på poliser, som rått under hela den socialdemokratiska regeringstiden, är en bidragande orsak till att vi har så pass många icke uppklarade brott.

Jag går nu över till att kommentera de övriga förslagen i propositionen. En del är inte kontroversiella, så till vida att inga reservationer avgetts. Som exempel härpå kan nämnas förenklingar och förbättringar för allmänheten

när det gäller vissa flyg- och tågresor samt också för reseförsäkringar. Villkoren för förmånliga lån blir ytterligare litet förmånligare.

Samma sak gäller förläggningen av den s.k. sexmånadersregeln för sjömän. Information har lämnats till skatteutskottet av berörda organisationer, varvid påpekats en del oformligheter i regelverket. Vi förutsätter att regeringen snarast ser över lagstiftningen, så att berörda delproblem löses.

Inom regeringskansliet pågår för övrigt en översyn av sjöfartspolitiken, så förutsättningarna för en snar lösning tycks vara goda.

Det har förts en ingående diskussion om att slopa den skattefrihet som sedan 1983 rått för vissa stipendier i fackliga kurser. Enligt propositionen skulle denna skattefrihet, som många upplever som felaktig och orättvis, upphöra vid kommande årsskifte. Efter att information har lämnats om att kursprogrammen för första halvåret 1993 i många fall redan spikats, har utskottet tagit hänsyn härtill och föreslår nu att ikraftträdandet förskjuts till den 1 juli 1993. Jag noterar att Anita Johansson gav en liten komplimang för detta.

I en reservation motsätter sig Socialdemokraterna slopandet, vilket naturligtvis inte är direkt förvånande, eftersom de införde avdragsrätten för knappt tio år sedan. Om stipendiegivaren har ett intresse av att mottagaren deltar i en utbildning bör stipendiet betraktas som ersättning för utebliven lön och därmed beskattas.

Jag förstår inte riktigt varför Anita Johansson är så kritisk. Vi återställer ju nu läget till vad det var före 1983.

Den tidigare genomförda skattereformen har visat sig behäftad med en hel del byråkratiskt krångel av administrativ karaktär. I propositionen föreslås nu en del förbättringar. Hit hör beskattningen av småbelopp i samband med måltider vid tjänsteresor m.m. Regeringen har aviserat en konsekvensutredning i dessa frågor. I väntan härpå har föreslagits lättnader i dessa frågor samt lagfäst skattefrihet för fria måltider vid representation.

Just denna sistnämnda reform går Socialdemokraterna emot, medan man accepterar övriga kostförmåner. Det tycker jag är litet egendomligt. Det var ju Riksskatteverket som i stor enighet föreslog regeringen att sådana regler skulle lagfästas. Åtminstone förr i tiden sade Kjell-Olof Feldt alltid att om Riksskatteverket kommer med några propåer så brukar regeringen följa dem. Det verkar som om Riksskatteverket var enigt i denna fråga. Även om det är en annan finansminister så fordrar väl logiken att man från socialdemokratiskt håll också följer vad Riksskatteverket rekommenderar.

Socialdemokraterna har ytteligare en reservation, nämligen en som går emot förslaget om vissa begränsade skattelättnader för hobbyverksamhet. I denna fråga tycker Ny demokrati precis tvärtom och anser att regeringen inte har gått tillräckligt långt, åtminstone inte när det gäller hobbyhästägandet, som enligt Ny demokratis uppfattning bör omfatta skattefrihet för två hästar per person.

Enligt min uppfattning är emellertid de föreslagna skattelättnaderna väl avvägda. Ny demokrati har blivit delvis tillgodosett.

Detsamma gäller den föreslagna förändringen när det gäller barnpension, som är ytterligare en fråga där Ny demokrati har reserverat sig. Även där

tycker jag alltså att de förbättringar som har skett är logiska och att Ny demokrati borde nöja sig med det.

Så till den fråga jag fick beträffande det höjda bilreseavdraget, från 12 till 13 kr, som jag konstaterar att det råder enighet om.

Jag blev tillfrågad om hur kostnaden, 500 miljoner kronor, skall finansieras. Till både Anita Johansson och Lars Bäckström vill jag säga att det kommer att ske i den kommande budgetpropositionen.

Detta godtog inte Lars Bäckström. Han ville påstå att dessa kostnader kommer att belasta kommunerna, som alltså skulle få betala fiolerna. Han ville avkräva mig ett besked.

Det är ett hypotetiskt resonemang, eftersom budgetarbetet pågår. Men jag måste reagera mot Lars Bäckströms påstående att de 500 miljonerna inte finansieras i och med att de belastar kommunerna. Alla kostnader måste finansieras på ett eller annat sätt, antingen de belastar kommunerna eller några andra organisationer eller kategorier i samhället. Så det påståendet från Lars Bäckström kan jag inte godta.

Med det sagda, herr talman, yrkar jag bifall till propositionen och avslag på reservationerna.

Anf. 110 ANITA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! För det första kan man konstatera att Moderaterna aldrig varit särskilt intresserade av att få stopp på skattefusket. Vad jag är besviken på är att Centern och Folkpartiet inte har hållit emot i den här frågan.

Vi kan konstatera att ställningen nu är 42–1 mellan oss socialdemokrater och Moderaterna när det gäller att bekämpa skattefusk. Den lilla ettan som ni moderater står för, kom faktiskt fram efter stora påtryckningar från skatteförvaltning och Socialdemokraterna, och det är förslaget vi skall behandla i morgon, som berör handelsbolag. Men jag hade faktiskt hoppats att Centern och Folkpartiet skulle stå emot litet mer när det gäller just de här frågorna

Vi kan konstatera att den ekonomiska brottsligheten – som jag sade i mitt huvudanförande – rör sig om 100 miljarder kronor. Det handlar om att varje svensk blir bestulen på omkring 20 000 kr om året. Nu, när budgeten är så eländig, borde det väl vara i Knut Wachtmeisters intresse att se till att vi kommer åt skattefusk och ekonomisk brottslighet.

Skatteflyktsklausulen har varit ett bra instrument när det gäller skattefusk och skatteflykt. Litar inte Knut Wachtmeister på JK:s utvärderingar när det gäller rättssäkerheten? Man kan konstatera att det är flera höga domare och jurister som har skrivit till oss för att tala om att vi nu tar bort ett av de bästa instrumenten. Det är alltså helt fel signal – precis som Lars Bäckström sade – nu när vi gemensamt borde ta krafttag när det gäller skatteflykt och skattefusk.

Herr talman! Jag vidhåller att det är stötande att enbart ge sig på de fackliga stipendierna. Men jag är inte förvånad. Förslaget kommer ju från en moderat skatteminister, och det är alltså Moderaternas syn på svensk fackföreningsrörelse som kommer till uttryck här.

Anf. 111 KNUT WACHTMEISTER (m) replik:

Herr talman! Jag godtar självfallet inte att Anita Johansson påstår att vi Moderater inte vill bekämpa den ekonomiska brottsligheten. Hon försöker nu att så split inom regeringspartierna genom att uttrycka sin förvåning över att de andra partierna accepterar detta. I morgon skall vi anta en lag som sk. " stoppa fusket med handelsbolag, men det tycker Anita Johansson inte är tillräckligt.

Anita Johansson ställde några frågor till mig. En av frågorna var om jag inte litade på JK:s granskning när det gäller generalklausulen. Då vill jag först hänvisa till det som jag inledningsvis sade, nämligen att det dåvarande socialdemokratiska statsrådet inte heller litade på JK, eftersom han inte inte ville permanenta lagstiftningen. Sedan vill jag anföra det som står i propositionen beträffande förslaget att utvidga generalklausulen: "Remissopinionen var i det övervägande antalet fall avvaktande eller helt avvisande till utredningens förslag". Det var med anledning av detta som statsrådet inte ville och inte vågade permanenta utredningens förslag.

Jag ställde en fråga till Anita Johansson. Jag undrade om hon inte ansåg att bristen på poliser har medverkat till den låga uppklarningen av också ekonomiska brott.

Beträffande stipendier återställer vi ordningen som den var innan 1983. Det tycker åtminstone jag är fullt tillfredsställande. Men den bakomliggande orsaken är ju att Regeringsrätten den gången avgav ett för Socialdemokraterna och fackföreningsrörelsen ofördelaktigt yttrande. Det var därför som den här lagstiftningen infördes 1983.

Anf. 112 ANITA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag delar inte Knut Wachtmeisters uppfattning att det är naturligt att nu ta bort generalklausulen. Det var faktiskt så som Knut Wachtmeister uttryckte det hela.

För någon vecka sedan, när regeringen skulle lägga fram förslag om kampen mot ekobrottsligheten, trodde jag att man menade allvar med förslaget. Jag trodde också att regeringen i och med detta skulle dra tillbaka det eländiga förslaget om att ta bort generalklausulen.

Till skillnad från Knut Wachtmeister litar jag på JK och hans bedömningar när det gäller rättssäkerheten. Det finns många exempel på skatteflyktsförfarande som visar att generalklausulen har behövts. Men nu lämnas dörren för skatteflykt vidöppen igen. Det finns kanske en annan tanke bakom, att en massa skattekonsulter skall få jobb igen. Skattebortfallen kommer dock att bli stora för den här moderatledda regeringen.

Anf. 113 KNUT WACHTMEISTER (m) replik:

Herr talman! Jag vill återkomma till generalklausulen. Anita Johansson begriper nog att vi moderater bekämpar den ekonomiska brottsligheten med alla de medel som står oss till buds. Samtidigt får man icke blunda för att svåra integritetsproblem när det gäller den enskilde kan uppstå och har uppstått genom generalklausulen. Det gäller att göra en avvägning så, att rättstryggheten inte hotas. Det är därför som vi vill avskaffa generalklausulen.

Vidare konstaterar jag att jag inte fick svar på min fråga om huruvida

Anita Johansson ansåg att den stora polisbristen är orsak till att man inte klarar upp den omfattande brottslighet som finns, när det gäller såväl ekonomiska som andra brott.

Förste vice talmannen anmälde att Anita Johansson anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 114 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Knut Wachtmeister sade att det inte är korrekt att säga att moderater inte bryr sig om ekonomisk brottslighet. När det gäller Moderaterna som parti betraktat tycker jag att kritiken är rättvis. Men det finns också undantag. Karl-Gösta Svenson, ledamot av skatteutskottet, arbetar som riksdagsrevisor mot ekonomisk brottslighet.

Jag har läst en PM från Anita Johansson och Karl-Gösta Svenson, där de på ett förtjänstfullt sätt redogör för problematiken. Denna PM innehåller också svar på Knut Wachtmeisters fråga om huruvida polisen har tillräckliga resurser. Svaret är ett uttalat nej. I rapporten skriver Karl-Gösta Svenson: "I budgetpropositionen 1992 uttalade justitieministern att kampen mot våldsbrott och narkotikabrott skulle prioriteras. Den ekonomiska brottsligheten nämndes inte som i tidigare propositioner som ett prioriterat verksamhetsområde för polisen". Detta är ju en signal från regeringen. Det är riktigt av Karl-Gösta Svenson att påpeka detta.

Vad har hänt inom polisen? Jo, antalet brott rapporteras ha ökat med 28 %, medan antalet ärenden som har överlämnats till åklagare har minskat från 51 % 1986 till 35 % 1990 i förhållande till antalet inkomna ärenden.

I rapporten från riksdagens revisorer skriver man att riksdagen har gjort uttalanden och att det har avgivits motioner till riksdagen, men riksdagen ville avvakta initiativ, eftersom regeringen skulle återkomma. Nu har regeringen återkommit, men vad återkom man med? Jo, man ville slopa generalklausulen mot skatteflykt. Och det var ju också en signal.

Vidare står det i samma rapport: "Enligt uppgift i regeringens krispaket kommer anslagen till polisen att minska". Och det var en alldeles riktig förmodan, för så blev det. Socialdemokrater och moderater kom överens om att dra in anslagen med 400–500 miljoner från Justitiedepartementets egen titel. Detta kommer naturligtvis att leda till ännu större ärendebalanser.

Jag läser ordagrant ur rapporten: "De politiska signalerna är enligt berörda myndigheter inte tillräckligt tydliga när det gäller samhällets syn på ekonomisk brottslighet". Jag instämmer i den här rapporten från riksdagens revisorer och med både Karl-Gösta Svensons och Anita Johanssons värderingar. Regeringen har alltså sänt en signal om att avskaffa generalklausulen, men det är en signal i rakt motsatt riktning mot vad som efterlyses av myndigheter och av denna rapport. Det är det som är det allvarliga.

Slutligen: Det är klart att dessa 500 miljoner kommmer att finansieras, men inte genom något riksdagsbeslut utan genom kommunfullmäktigebeslut och landstingsfullmäktigebeslut. Det är kommuner och landsting som man övervältrar kostnaderna på, och de får städa upp efter den här åtgärden. Men det är inte rimligt att belasta kommunerna ännu mer. Det är det som jag kritiserar.

Anf. 115 KNUT WACHTMEISTER (m) replik:

Herr talman! Man kan fråga sig vad Vänsterpartiet gjorde för att avhjälpa polisbristen, när man hela tiden röstade med Socialdemokraterna.

Beträffande den ekonomiska brottsligheten vet ju Lars Bäckström att justitieministern och skatteministern har lagt fram en rapport om hur de anser att denna bekämpning skall gå till. Våra politiska motståndare har tidigare försökt att så split mellan de fyra regeringspartierna. Lars Bäckström går nu ett steg längre och försöker så split i den moderata gruppen i skatteutskottet. Han säger att Karl-Gösta Svenson är emot den ekonomiska brottsligheten medan jag – underförstått – inte är det. Det är naturligtvis felaktigt, och det förstår nog både Lars Bäckström och övriga som lyssnar till den här debatten.

Anf. 116 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Min avsikt är inte att så split, men det finns ju en debatt i alla politiska partier, även i Moderata samlingspartiet. Ni moderater gör väl inte bara som Carl Bildt säger, utan ni diskuterar väl sinsemellan, och det är en normal demokratisk process i ett parti. Det är väl inget märkvärdigt med det. Man har olika infallsvinklar när det gäller olika frågor. Jag debatterar här i kammaren för att påverka, och detsamma gör ni väl på era moderatmöten. Är det att så split? Nej, det är ju demokrati, och det skall vi ha.

Det grundläggande är att det har sänts ut fel signal vid fel tidpunkt, när man nu vill ta bort generalklausulen. Det är det som jag kritiserar er moderater och övriga som står bakom det här förslaget för. Vi från Vänsterpartiet har vid en rad tillfällen motionerat om att man skall öka anslagen till polisens ekorotlar. Vi har lagt fram konkreta motionsförslag i det här sammanhanget. Riksdagsmajoriteten enades ju nyligen om att inrätta en finanspolis. Om jag inte missminner mig gick moderaterna emot det förslaget. Men det var Ny demokrati som stödde oss, så att vi kunde få majoritet för att inrätta en finanspolis. Vi har föreslagit konkreta åtgärder och även anvisat medel för inrättandet av en finanspolis.

Den signal ni sände ut innebar att ekobrotten inte skulle prioriteras inom polisens verksamhet. Det var också en signal. Ni sände fel signaler vid absolut sämsta tidpunkt, och det är allvarligt.

Det pågår upppenbarligen debatt hos er, och det finns tid att ändra sig. Ni har ju ändrat er om skattesänkningen – nu höjer ni skatter. Ni kanske kan ändra er om SAF och jag får utöva påtryckning nog mycket, så att ni börjar göra något åt ekobrotten. Ni kanske inte ändrar er därför att ni vill få in så mycket skatteintäkter, utan därför att ni inser att den ekonomiska brottsligheten slår sönder marknaden om man låter den grassera.

Anf. 117 KNUT WACHTMEISTER (m) replik:

Herr talman! Jag vill bara för att få slut på debatten om splittring erinra Lars Bäckström om att de fyra regeringspartierna stod bakom regeringsdeklarationen när det gällde att stärka integriteten, och att de fyra regeringspartierna också står bakom de förslag som nu gäller för att bekämpa den ekonomiska brottsligheten.

Anf. 118 PETER KLING (nyd) replik:

Herr talman! Knut Wachtmeister nämnde i sitt anförande att kraven i Ny demokratis motion var tillgodosedda genom att avdragsrätten utökades till att omfatta fem år. Det handlar ju inte om det.

Visst är det ett steg i rätt riktning, men moroten i näringen är ju att folk skall kunna ha möjlighet att vinna några miljoner på en travhäst. Utan den moroten riskerar man att förstöra näringen. Denna näring ger skattebetalarna, dvs. aktiebolagsägarna som äger svenska staten, så mycket pengar. Det är en näring som omsätter ca 1,8 miljarder kronor. Det är stora inkomster som staten riskerar att förlora för att få in på sin höjd 10 miljoner kronor.

Jag skulle vilja se den Lottospelare som hämtar ut sin miljonvinst betala arbetsgivaravgifter och löneskatter på vinsten. Efter ett 50-procentigt bortfall på insatserna skall man betala också sociala avgifter. Lottoverksamheten skall betraktas som ett bolag när man hämtar ut vinsten. Det håller inte. Det kommer inte att finnas någon som spelar på t.ex. Lotto och Tipset.

Det är sådana förhållanden som gäller för hästägarna. De satsar sammanlagt 1,8 miljarder kronor, och de tävlar om en prissumma på totalt 550 miljoner. Det vore rena vansinnet att förstöra denna näring, som ger staten så mycket intäkter. Det måste finnas en morot för folk att köpa en häst, så att staten får in så mycket intäkter som möjligt. Det är nämligen idiotiskt att satsa på en travhäst i dag, för det ger så litet pengar.

Anf. 119 KNUT WACHTMEISTER (m) replik:

Herr talman! Jag förstår inte att Peter Kling underkänner de förbättringar som gjorts beträffande hobbyverksamheten. Man utsträcker utnyttjandet av underskotten till en femårsperiod. Det var en så kraftig förbättring att Socialdemokraterna gått emot den. Det borde vara betyg nog och tyda på att det är en bra reform, även från Peter Klings synpunkt sett.

Jag har förståelse för det stora intresse som Peter Kling och hans medmotionär har i detta ärende för de kära hästarna. Jag har själv varit hästägare under en lång följd av år, och jag har gjort min värnplikt i kavalleriet. Jag har förståelse för detta intresse, men jag tycker samtidigt inte att man kan ha särlagstiftningar för olika grupper och intressenter i vårt samhälle. Det skulle föra alldeles för långt.

Anf. 120 PETER KLING (nyd) replik:

Herr talman! Mitt särintresse i detta fall, Knut Wachtmeister, gäller att få så stora intäkter som möjligt till statskassan. Det är mitt särintresse i detta ämne.

Om man nu inte går in och stimulerar denna verksamhet kommer man att få ett skattebortfall. Jag är hundratioprocentigt säker på att näringen kommer att minska i omfattning så kraftigt, att många av de 60 000 människor som jobbar direkt och indirekt i näringen kommer att bli arbetslösa. Vi kommer att få sämre veterinärinrättningar. Allt som är förknippat med näringen kommer att påverkas om man förstör den. Det kommer kanske att födas 2 000 hästar varje år i stället för 5 000–6 000.

Om en hästägare har en kostnad på 100 000–150 000 kr för sin häst, kan man räkna ut vad det betyder för statsintäkterna om det föds 2 000 eller 6 000

hästar per år. Det är befängt att man inte främjar denna verksamhet utan i stället stjälper den för att få in 10 miljoner och kanske förlora 1 miljard i den andra änden.

Jag kan inte se mina kunder, dvs. väljarna, i ögonen sedan och säga att jag har gjort en mycket dålig affär. Det är detta som det handlar om. Om jag sedan är hästägare eller inte har så otroligt litet med denna fråga att göra att det inte är väsentligt. Jag representerar skattebetalarna i denna fråga.

Anf. 121 KNUT WACHTMEISTER (m) replik:

Herr talman! Jag skall trösta Peter Kling med att säga att om och när det blir bättre tider har utskottet en liten brasklapp i betänkandet. Jag skall be att få citera den.

"Enligt utskottets uppfattning bör propositionen tills vidare kunna anses innefatta en lämplig avvägning för att begränsa de problem som den nuvarande utformningen medför i vissa situationer."

Anf. 122 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag tycker att de förändringar som trots allt har genomförts är bra. Det är också bra, precis som Knut Wachtmeister sade, att man kommer att bevaka detta från departementets sida. Men det är min bestämda övertygelse att det måste komma något ännu bättre.

Beträffande det som herr Wachtmeister sade om särintressen, vill jag säga att jag äger bakbenet och manen på en travhäst. Den enda gången han springer är när han ser höpåsen. Då springer han fort. Men några pengar kommer inte in, utan denna häst kostar mig dryga slantar varje månad. Jag gör detta fullt medvetet. Det är en av de sämsta affärer som man kan göra. Men vi kan vara tacksamma för att det fortfarande är så pass många människor i det här landet som, väl medvetna om det, går in i sitt livs sämsta affär.

Bo Forslund har lämnat lokalen. Det är litet synd, därför att han är en av de få i kammaren som kan något om travhästägande. Jag ser för resten att han är i kammaren. Står Bo Forslund verkligen bakom det som står i Socialdemokraternas reservation om att det skulle innebära risk för skatteplanering och skattefusk om man skulle förlänga rätten till avdrag från nuvarande ett till fem år? Om nu vitsen med dessa fem år är att man kan få dra av hästens inköpspris, när den är unghäst, så kan man ju inte fuska med födelseattester på hästar. Det är helt och komplett omöjligt. Jag ser detta, och jag tror att hela Travsverige gör det, som en mycket stor förbättring. Även om man skulle önska något ännu bättre är detta ändå en förbättring. Det är förvånansvärt att Bo Forslund inte har kunnat få sin grupp att förstå att detta är något positivt, för det är faktiskt något positivt.

I dag är det problem för travsporten. Det är problem för många branscher i Sverige. Det står i dag fler boxar tomma än tidigare på våra travbanor. Det finns alldeles för få hästägare. Det beror på det faktum att förutsättningarna är dåliga. Peter Kling har talat om kostnader på 1,8 miljarder, och man kör om 550 miljoner. Till detta skall läggas inköpspriset på hästarna. Och det är i ett fåtal fall som det handlar om miljonvinster. Det kanske är i ett fall av tusen som man kan tjäna dessa stora pengar.

Att då införa ett skattesystem som innebär en oändlig byråkrati för tiotusentals hästägare i Sverige och som innebär att man kan få in ett fåtal miljoner, är knappast försvarbart.

Jag hoppas, herr talman, att den bevakning som man nu kommer att göra från departementets sida, kommer att utmynna i något mindre byråkratiskt och något mer inkomstbringande system för staten än det som man har i dag.

Jag skall ge ett exempel. Denna person som är en på tusen som äger en travhäst som under ett år kanske springer in 1 miljon kronor har kostnader på 500 000 kr under det året. På de övriga 500 000 skall han betala skatt och avgifter. Han hamnar i slutänden på en vinst på 175 000 kr. Det är svårt för dem som inte är intresserade av detta att förstå att människor kan syssla med en sådan verksamhet.

Herr talman! Detta är ingen liten fråga. Vi ställer ofta frågor och väcker motioner i riksdagen om lokala aktiviteter. Men detta är faktiskt något mycket stort. Staten får in miljarder, alltså betydligt mer än de 650 000 kr som man får in på spelskatten, i och med de skatter som kommer in på grund av att så många människor arbetar med detta. Det är alltså fråga om miljarder kronor som kommer in till staten och som vi inte har råd att vara utan.

Det är också ett känt faktum att detta speltokiga svenska folk varje vecka får mer eller mindre fnatt. Ungefär 500 000 människor deltar varje vecka i V65-spel. Det är ett stort antal människor. De är intresserade av att denna verksamhet och att deras intressen någorlunda kan tillgodoses. Detta handlar alltså om en verklig folkrörelse.

Som en jämförelse kan jag upplysa kammaren om att svenska sporthästar konsumerar mer av vår samlade jordbruksproduktion än vad alla fjäderfän i Sverige gör, och vi har faktiskt rätt så många kycklingar runt om i landet.

Herr talman! Jag är ändå ganska nöjd med denna, trots allt, positiva förändring. Men jag hoppas att det kommer att bli bättre framöver. Denna proposition grundar sig säkert på den svenska avundsjukan. Låt oss slippa få regler och begränsningar införda i fortsättningen på grund av att kanske 1 % av dem som sysslar med en verksamhet vinner något på den, medan övriga 99 % bara får ett stort elände.

Innan min taletid är slut skulle jag vilja be Bo Forslund att svara på min fråga till honom.

Anf. 123 PETER KLING (nyd):

Herr talman! Jag har fått litet nya uppgifter när det gäller barnpension. Jag vill därför ta tillbaka mitt yrkande om bifall till reservation 5 i skatteutskottets betänkande 14.

Anf. 124 BO FORSLUND (s):

Herr talman! Sten Andersson i Malmö uppfordrade mig att avge synpunkter med anledning av travsporten och dess beskattning. Jag vill inte påstå att jag är någon speciell expert, även om jag i likhet med Sten Andersson har ett intresse och är delägare i en häst.

Denna fråga, som har blivit utomordentligt infekterad, har givetvis sin grund i den skatteöverenskommelse som den socialdemokratiska regeringen och Folkpartiet gjorde för en tid sedan. Det är ingen hemlighet att det var

en av de frågor som låg och skvalpade i diskussionerna in i det sista. Det är i och för sig en mycket liten fråga, men det är för många en utomordentligt stor fråga.

Jag skall ärligt deklarera att min inställning var klar och entydig, nämligen att man i detta fall skulle förlänga rätten till avdrag till tre år i stället för ett år, som det till slut blev.

Jag kan tala om att det vid de överenskommelser och diskussioner som då förekom, var ett parti, som numera är regeringsparti, som hade ett inte alltför litet inflytande och som också med bestämdhet hävdade att det i detta fall inte skulle utgå några separata regler just för ägande av hobbyhäst eller för andra hobbyverksamheter.

Tanken bakom skatteomläggningen var att alla skulle beskattas lika. Det var ju grunden för skattereformen, som i sig var utomordentligt bra och väl genomtänkt.

Orsaken till att jag inte kan gå med på Nydemokraternas yrkande beträffande femårsperioden är att en utvärderingsgrupp är tillsatt som har att jobba med dessa frågor. Det finns all anledning att invänta resultatet av det arbetet. Då kan en helhetsbedömning göras. Eventuellt kan man därefter återkomma med ett förslag till riksdagen. Det är alltså mitt motiv när jag säger att jag inte kan acceptera Nydemokraternas krav i skatteutskottet.

Anf. 125 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Att jag utnämnde Bo Forslund till expert grundas på det faktum att de hästar som han köpt har varit mycket bättre än dem jag kunnat köpa.

Jag trodde att Bo Forslund, som är så pass verbal som han är, skulle kunna övertyga de sina i utskottet om att det här är fråga om ett stort problem.

Man vill ju köpa en häst som unghäst. Sedan dröjer det 3–5 år innan hästen kommer till start. Ett försäljningsargument från uppfödarna är då att man skall satsa på ett bra material. Man säger: Den här hästen har en bra stamtavla. Du får betala rätt bra för den. Men om den springer in pengar, har du upp till fem år på dig att göra avdrag.

Jag tycker inte att det är nödvändigt med en utredning för att få reda på hur det förhåller sig, för här finns klara fakta.

Bo Forslund har dock förståelse för framförda synpunkter, och det tackar jag för.

Anf. 126 BO FORSLUND (s):

Herr talman! Till sist, Sten Andersson i Malmö, vill jag säga att jag är medveten om de problem som finns inom hästsporten. Därom råder inget tvivel.

Men hästsporten är inte det enda området eller den enda verksamheten där problem i dag upplevs. Det är ju lågkonjunktur i allra högsta grad. Vidare finns det en osäkerhet i samhället, och människorna känner väldigt starkt av den. Det gäller oron för att man skall mista sitt jobb osv. Häri finner vi naturligtvis grunden till en rad av de problem som hästsporten i dag drabbas av. Människor känner osäkerhet inför morgondagen. Därför vill de inte

investera i hästmaterialet på det sätt som vi under en lång tid har varit vana vid.

Anf. 127 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag är lika medveten som Bo Forslund om att vi i Sverige i dag har problem. Orsaken till att jag tar upp frågan nu är att vi behandlar skatteutskottets betänkande nr 14, där det talas om bl.a. hobbyhästar. Således är det läge att ta upp frågan i den här debatten.

Men jag förstår samtidigt att saker och ting är på gång. Vidare är jag nöjd med skrivningen i betänkandet, dvs. att man mycket aktivt och noga kommer att bevaka framtiden för travsporten. Om ytterligare förbättringar inte sker, är risken betydande att en stor folkrörelse sakta men säkert sjunker mycket djupt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 14 §.)

13 § Vissa företagsskattefrågor

Föredrogs
skatteutskottets betänkande
1992/93:SkU15 Vissa företagsskattefrågor (prop. 1992/93:131).

Kammaren biföll utskottets framställning om att betänkandet skulle avgöras efter endast *en* bordläggning.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 14 §.)

14 § Fastighetstaxering m.m.

Föredrogs
skatteutskottets betänkande
1992/93:SkU16 Fastighetstaxering m.m. (prop. 1992/93:122).

Kammaren biföll utskottets hemställan om att betänkandet skulle avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 128 GUNNAR NILSSON (s):

Herr talman! I det här betänkandet om fastighetstaxeringsfrågor behandlas också frågan om beskattning av Stiftelsen Bostadskooperationens garantifond. Garantifonden, som har byggts upp sedan 1973, har till uppgift att skydda bostadsrättsföreningarna mot kostnader för osålda lägenheter och uteblivna hyresintäkter. Fonden utgör därmed ett viktigt skydd när det gäller såväl obestånd i bostadsrättsföreningarna som kommunala borgensåtaganden och andra samhällsekonomiska konsekvenser.

Vi delar uppfattningen att Garantifonden, i enlighet med principerna i skattereformen, skall beskattas. Utskottet har också, efter vissa klarläggan-den om beskattningsförhållanden, kunnat enas om att beskattning skall ske fr.o.m. 1994.

Det har dock framgått att det råder stor oklarhet om regler och former för beskattningen av Garantifonden och andra liknande skatteobjekt. I proposi-tionen sägs inte något om vilken skattesats, skattebas, eller andra skattefrå-gor som skall gälla vid en beskattning av den här fonden.

Statsrådet skriver att såväl civilrättsliga som skattemässiga regler för stif-telser är under utredning. Men statsrådet anger inte vare sig inriktningen för detta arbete eller någon tidpunkt för när nya regler är att vänta.

Vi anser att det är klart otillfredsställande att man vid införandet av skatt-skyldighet för den skatteskyldige inte kan presentera de regler och förhållan-den som gäller för den skattskyldighet som beslutats.

Vi föreslår därför att regeringen snarast återkommer till riksdagen med ett klarläggande förslag omfattande regler för hur Stiftelsen Bostadskooperatio-nens garantifond och liknande skall beskattas i framtiden.

Herr talman! Vad jag här anfört bör riksdagen ge regeringen till känna. Jag yrkar därför bifall till reservation nr 2.

Anf. 129 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Eftersom Dan Eriksson i Stockholm inte är här, har jag i onödan förberett mig på att attackera Ny demokrati. Således lägger jag det papperet åt sidan och talar i stället om reservation nr 2 från Socialdemokra-terna som är fogad till betänkandet.

HSB och Riksbyggen har ju varit ensamma om att ha tillstånd att ha en skattefri fond – de har åkt första klass. Men nu är vi alla överens om att den här skattebefrielsen skall upphävas. Ibland är det bra med ett regimskifte. På det sättet kan vi få bort orättvisor.

I reservationen tar man upp frågan om den framtida beskattningen av Ga-rantifonden. Som framgick av Gunnar Nilssons inlägg ser man, skulle jag vilja säga, problem bakom hörnet. I varje fall rör det sig om oklarheter. Men jag har spårat litet grand i den här frågan. Varken HSB eller Riksbyggen har aktualiserat några problemställningar på detta område. Skulle det upp-komma problem eller tolkningsfrågor, får Garantifonden vända sig till Riks-skatteverket i första hand. I andra hand kan man vända sig till Finansdepar-tementet. Så enkelt är det, Gunnar Nilsson!

Nu vill man att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen. Men ett sådant behövs sannerligen inte.

Ivar Franzén har betygsatt en reservation i skatteutskottets betänkande nr 13. Han säger att det var det mest onödiga han sett. Här har vi en reservation till som är helt onödig. Det är en okynnesreservation.

Herr talman! Jag yrkar avslag på denna reservation. Utan närmare argu-mentation får jag väl också yrka avslag på Ny demokratis reservation nr 1. Vidare yrkar jag bifall till utskottets hemställan i betänkandet.

Anf. 130 GUNNAR NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag förstår att Moderaterna anser att flertalet reservationer är onödiga. Men när det gäller att efterlysa fasta spelregler brukar det vara Filip Fridolfsson och hans kamrater som ropar efter sådana här i kammaren.

Behovet av fasta spelregler gäller faktiskt också Bostadskooperationens garantifond.

När det gäller detta med orättvisa eller rättvisa i fråga om den här fonden vill jag säga att det handlar om en stiftelse. Denna stiftelse har varit skattebefriad på grund av den allmännytta som den har haft och som jag bedömer har varit betydligt större än vad som gäller för många andra skattebefriade stiftelser.

Just nu har Garantifonden mycket stora åtaganden gentemot bostadsrättsföreningarna. 6 000–7 000 osålda lägenheter skulle betyda att många nya föreningar tvingades till konkurser, med svåra samhällsekonomiska konsekvenser, om inte Stiftelsen hade kunnat ge sitt stöd.

Att i detta läge inte kunna beräkna effekterna av en beskattning är naturligtvis en stor brist. Därför är det minst sagt rimligt att nu begära att regeringen kommer med förslag om hur reglerna för beskattningen skall se ut. Detta borde faktiskt även Filip Fridolfsson kunna stödja.

Anf. 131 FILIP FRIDOLFSSON (m) replik:

Herr talman! Gunnar Nilsson talade om fasta spelregler. När det gäller den framtida beskattningen av Garantifonden skall jag upplysa Gunnar Nilsson och andra här som lyssnar på mig om att det i propositionen står att läsa följande: För stiftelse är förslag till nya regler att vänta både såvitt avser den civilrättsliga som skattemässiga regleringen.

Jag kan inte begripa att rutinerade politiker – varav flera i skatteutskottet – inte kan förstå en så enkel mening. Det här är min replik på Gunnar Nilssons inlägg.

Anf. 132 GUNNAR NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har noterat vad statsrådet säger i propositionen om att regler skall komma från utredningen. Men han säger inte något om dessa reglers innehåll och inte heller om när de kommer.

Det är bara att konstatera att Filip Fridolfsson inte är konsekvent när det gäller att efterlysa fasta spelregler.

Anf. 133 FILIP FRIDOLFSSON (m) replik:

Herr talman! Gunnar Nilsson säger att utredningen kommer att presentera regler. Ja, men herr Gunnar Nilsson, vänta tills reglerna kommer. Inte förrän då kan ni ju se om det över huvud taget finns några oklarheter. Så enkelt är det!

Anf. 134 PETER KLING (nyd):

Herr talman! Eftersom Dan Eriksson i Stockholm plötsligt uteblev, yrkar jag bifall till reservation nr 1 i betänkandet.

Anf. 135 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Så bra att Peter Kling begärde ordet, då får jag tillfälle att yrka avslag på reservationen från Ny demokrati. I denna reservation förespråkar man ett tak för taxeringsvärdet på marken för en normal villafastighet. Man föreslår också att fem skattefria år skall gälla för tillbyggnad i flerfamiljsbostadshus.

Frågan om ett tak för taxeringsvärdet på tomtmark har Ny demokrati knyckt av oss moderater. Det här är en fråga som vi har drivit och driver. Det är en stor och viktig fråga för oss.

Ibland brukar man i den politiska debatten höra talas om att man stjäl andras kläder. Det har jag aldrig begripit, för det finns ingen som har politisk ensamrätt på vissa frågor. Så det är inget fel att Ny demokrati driver den här frågan. Tvärtom är det bra, för det är samma linje som vi driver.

Men jag har en känsla av att man för någon slags kampanj om att man har kommit på det här själv. Men det här förslaget har ni ju plankat av Moderata samlingspartiet. Ute i Bromma pågår någon slags kampanj, för många människor ringer till mig. Där är jag mer eller mindre politisk kändis, så jag försöker ju förklara att detta är en fråga som vi har drivit. Då blir de lugnade.

Jag hoppas att Ny demokrati står fast vid sitt positiva ställningstagande till just det här taket när frågan kommer upp på riksdagens bord. För man behandlar den här frågan i kanslihuset. Regeringen är att lita på, och jag hoppas att vi kan lita på Ny demokrati.

Jag yrkar avslag på reservationen och bifall till utskottets hemställan.

Anf. 136 PETER KLING (nyd):

Herr talman! Det var riktigt kul att höra Filip Fridolfsson säga att vi har knyckt det här förslaget. Det är märkligt att han i samma andetag yrkar avslag på det. Jag förutsätter faktiskt att vi om en liten stund får se omkring 100 röster på den här reservationen. Jag tackar på förhand, Filip Fridolfsson.

Anf. 137 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! När jag yrkar avslag på reservationen gör jag det av den anledningen att jag tror mycket mer på den regering som sitter på andra sidan vattnet än på Ny demokrati. Regeringen arbetar med de här frågorna. Ny demokratis politiska "fångeri" tror jag mindre på. Därför har jag stött mig på propositionen och det arbete som pågår i kanslihuset.

Anf. 138 PETER KLING (nyd):

Herr talman! Då får jag hoppas, Filip Fridolfsson, att ni inte dröjer med det här i flera år. Människor får nämligen flytta ifrån sina bostäder för att de har så höga taxeringsvärden. Jag ser fram emot en snar förbättring på det här området, förhoppningsvis till våren, men inte våren 1997, förstås.

Anf. 139 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! På den punkten är vi överens.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Företogs till avgörande skatteutskottets betänkanden 1992/93:SkU11, SkU13, SkU14, SkU15 och SkU16.

Skatteutskottets betänkande SkU11

Mom. 1 (ytterligare förenklingar i deklarationsförfarandet)

Utskottets hemställan bifölls med 287 röster mot 19 för reservation 1 av Peter Kling. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 2 (inriktningen av fortsatt reformarbete)

Utskottets hemställan bifölls med 181 röster mot 128 för reservation 2 av Bo Forslund m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 3 (skattebrottslagen)

Utskottets hemställan bifölls med 292 röster mot 19 för reservation 3 av Peter Kling.

Mom. 4

Utskottets hemställan bifölls.

Skatteutskottets betänkande SkU13

Mom. 1 (slopad kilometerskatt och ny skatt på dieselolja)

Först biträddes meningsyttringen av Lars Bäckström i motsvarande del med 30 röster mot 22 för reservation 2 av Peter Kling i motsvarande del. 259 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter biträddes utskottets hemställan med godkännande av motiveringen i reservation 1 av Bo Forslund m.fl. med 129 röster mot 16 för meningsyttringen av Lars Bäckström i motsvarande del. 168 ledamöter avstod från att rösta.

Slutligen bifölls utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering med 155 röster mot 128 för utskottets hemställan med godkännande av motiveringen i reservation 1 av Bo Forslund m.fl. 30 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 3 (ett skattesystem för vägtrafik som bygger på territorialitetsprincipen)

Utskottets hemställan bifölls med 300 röster mot 13 för meningsyttringen av Lars Bäckström i motsvarande del.

Mom. 9 (försäljningsskatten på tunga fordon)

Först biträddes reservation 3 av Bo Forslund m.fl. i motsvarande del med 134 röster mot 21 för reservation 4 av Peter Kling i motsvarande del. 158 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 166 röster mot 127 för reservation 3 av Bo Forslund m.fl. i motsvarande del. 21 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 11 (fordonsskatten för bensindrivna personbilar)
Utskottets hemställan bifölls med 291 röster mot 20 för reservation 5 av Peter Kling i motsvarande del. 1 ledamot avstod från att rösta.

Övriga moment
Utskottets hemställan bifölls

Skatteutskottets betänkande SkU14
Mom. 1 (kostförmåner)
Utskottets hemställan bifölls med 173 röster mot 139 för reservation 1 av Bo Forslund i motsvarande del.

Mom. 3 (stipendier)
Utskottets hemställan bifölls med 173 röster mot 140 för reservation 2 av Bo Forslund m.fl. i motsvarande del.

Mom. 4 b (skattefritt hobbyhästägande)
Utskottets hemställan bifölls med 278 röster mot 22 för reservation 4 av Peter Kling. 10 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 7 (skatteflyktsklausulen)
Utskottets hemställan bifölls med 172 röster mot 140 för reservation 6 av Bo Forslund m.fl. i motsvarande del. 1 ledamot avstod från att rösta.

Övriga moment
Utskottets hemställan bifölls

Skatteutskottets betänkande SkU15
Utskottets hemställan bifölls.

Skatteutskottets betänkande SkU16
Mom. 2 b (framtida fastighetsbeskattning)
Utskottets hemställan bifölls med 293 röster mot 20 för reservation 1 av Peter Kling.

Mom. 3 b (framtida beskattning av Bostadskooperationens garantifond)
Utskottets hemställan bifölls med 172 röster mot 140 för reservation 2 av Lars Hedfors m.fl.

Övriga moment
Utskottets hemställan bifölls.

Beslut om samlad votering

På förslag av förste vice talmannen medgav kammaren att de på föredragningslistan återstående ärendena, kulturutskottets betänkande KrU8, trafikutskottets betänkanden TU11 och TU12 samt bostadsutskottets betänkande

BoU6, fick avgöras i ett sammanhang sedan debatten i dessa ärenden avslutats.

15 § Ägande av den avgiftsfinansierade radio- och TV-verksamheten m.m.

Föredrogs
kulturutskottets betänkande
1992/93:KrU8 Ägande av den avgiftsfinansierade radio- och TV-verksamheten m.m. (skr. 1992/93:147).

Kammaren biföll utskottets framställning om att betänkandet skulle avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 140 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Fru talman! Det tillhör väl knappast vanligheten att riksdagen fattar särskilda beslut angående eller reagerar på en skrivelse från regeringen. Så är dock nu fallet. Utskottet föreslår riksdagen att fatta ett antal beslut i anledning av denna skrivelse. Bakgrunden är att regeringen talar om att det beslut riksdagen tidigare fattat beträffande ägandet av Sveriges Radio inte kan fullföljas. I övrigt säger regeringen att beslutet skall gälla.

Låt mig på förekommen anledningen på en punkt understryka att det faktiskt är riksdagsbeslutet som gäller. Det gäller frågan om sponsring. Där sade kulturutskottet när frågan behandlades: Samtidigt är det enligt utskottets mening av stor betydelse att eventuella förändringar som görs står i samklang med den utveckling inom sponsringsområdet som sker i övriga Europa. Denna utveckling avser frågor om användning av bl.a. logotyper.

Jag utgår från att regeringen när det gäller avtalet med programbolaget, i detta fallet SVT, kommer att fullfölja riksdagens beslut. Om det inte sker får man naturligtvis överväga att komplettera den KU-anmälan som redan är inlämnad mot kulturministern när det gäller Sveriges Radio eller också agera i ett annat sammanhang.

En annan anmärkningsvärd punkt är att denna skrivelse präglas av senfärdighet. Den 22 oktober fick regeringen klart för sig att beslutet inte kunde verkställas. Först den 19 november fattades ett regeringsbeslut i ärendet, och inte förrän den 24 november lämnades regeringens skrivelse till riksdagen. Det innebar att motionstiden löpte ut den 9 december. Kulturutskottet tvingades påbörja behandlingen av ärendet innan motionstiden hade gått ut. Detta gällde formaliasidan.

När det gäller innehållet i utskottets betänkande i sak är det några saker som jag vill understryka. Det ena är att när regeringen anmäler att den har utsett en särskild utredningsman beträffande ägandet, är det viktigt att säkerställa att programverksamheten kan bedrivas med självständighet i förhållande till stat, intresseorganisationer och andra maktgrupper när det gäller nya ägandeformer. Detta handlar ytterst om Sveriges Radios, Sveriges Televisions och Utbildningsradions trovärdighet gentemot lyssnare och tittare. Det vill jag alldeles särskilt understryka.

Den andra punkten handlar om att vi måste uppmärksamma risken ur nuvarande ägares synpunkt för negativa skattetekniska konsekvenser. Ägarna har ställt både skriftliga och muntliga frågor till Kulturdepartementet om detta, men de anser inte att de har fått något svar. Det har i alla fall inte inkommit något skriftligt svar till dem.

Den tredje punkten är speciellt angelägen. Den handlar om att vi måste eftersträva att få en bred politisk enighet kring formerna för ägandet. Det gagnar inte något av public service-företagen att detta är föremål för partipolitisk träta. Det är tvärtom negativt.

Därför är det som kulturutskottet enhälligt säger, att denna enighet skall eftersträvas, riktigt och nödvändigt. Mot den bakgrunden är det också angeläget att den enmansutredning som regeringen nu har tillsatt snabbt skall följas upp av en parlamentarisk beredningsgrupp. Det innebär att denna beredningsgrupp bör tillsättas omgående. Och när utskottet säger omgående, förutsätter jag att det också sker omgående. När departementet tolkar ordet "omgående" brukar det dröja ett antal månader.

Jag vill erinra om beslutet om Moderna Museet som fattades i juni. Det skulle läggas ut ett uppdrag till Byggnadsstyrelsen att omgående påbörja projekteringen. Regeringen verkställde det beslutet först i november månad. Jag tycker att de berörda skall slå upp Svenska Akademiens ordlista och närmare kontrollera vad ordet omgående betyder. Inom parentes sagt är inte den kulturpolitiska utredningen tillsatt än. Den fattade också vårriksdagen beslut om.

För att understryka detta säger utskottet att beredningsgruppen skall arbeta skyndsamt, så att regeringen kan lägga fram en proposition om ägandet av public service-företagen senast den sista mars 1993. Det skall självfallet ske i kontakt med de nuvarande ägargrupperna.

Med detta har jag velat markera att det är en mycket viktig fråga. Jag hoppas, och jag anser mig också ha anledning att tro det, att utredningsmannen har förutsättningar att kunna arbeta fram ett bra underlag för den parlamentariska beredningsgruppens arbete. Jag hoppas därmed att en grund äntligen kan läggas för en bred politisk enighet i dessa frågor.

Fru talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till hemställan i kulturutskottets betänkande i detta avseende.

Anf. 141 CHARLOTTE BRANTING (fp):

Fru talman! Även jag utgår naturligtvis ifrån att regeringen kommer att följa kulturutskottets enhälligt föreslagna betänkande. Det hade självfallet varit en fördel om vi hade kunnat avvakta den enmansutredning som regeringen har tillsatt. Det hade varit bra om regeringen på grundval av den hade kunnat lägga sin proposition.

Men i detta läge, när samtliga oppositionspartier har begärt en parlamentarisk utredning, har regeringssidans företrädare ansett det vara bättre att tillsätta en parlamentarisk beredning. Denna skall alltså sätta i gång sitt arbete omedelbart efter det att Claes Beijers utredning lägger fram sitt förslag.

Jag vill understryka att vi självfallet menar allvar med vår enhälliga skrivelse. Vi förutsätter att regeringen kommer att följa det beslut som kommer att fattas av riksdagen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 18 §.)

16 § Vissa frågor inom Kommunikationsdepartementets område

Föredrogs
trafikutskottets betänkande
1992/93:TU11 Vissa frågor inom Kommunikationsdepartementets område (prop. 1992/93:132).

Anf. 142 INES UUSMANN (s):

Fru talman! Jag tycker att man skall vara varsam med orden, särskilt när det gäller allvarliga saker i livet och i politiken. Men i det ärende som vi nu skall behandla i kammaren är det svårt att vara lågmäld. Maken till oseriöst och slarvigt framskriven proposition får man leta efter.

Det är ännu mer beklagligt att utskottsmajoriteten, som trots allt brukar vara ganska grundlig i sitt arbete och gärna tar in olika intressenters synpunkter som kompletterande information, just i det här ärendet över huvud taget inte velat låtsas om de mycket stora problem som det här beslutet faktiskt kan förväntas medföra. Man har återigen låtit sakfrågan stå tillbaka för att hålla en kommunikationsminister under armarna. Det handlar om en kommunikationsminister vars insatser kan sägas symbolisera den nuvarande regeringens enda väg, nämligen den som leder till kaos och grus i maskineriet.

Propositionen innehåller förslag på inte mindre än sju olika sakområden, järnväg, luftfart, tele m.m. Jag skall uppehålla mig vid det som är mest anmärkningsvärt, nämligen förslaget att postens monopol på brevbefordran skall tas bort från årsskiftet.

Postens brevmonopol har inte kommit till för att skydda Posten som företag mot taskiga eller smarta konkurrenter. Det innebär en skyldighet för Posten att dela ut brev, paket och sköta betalningar på ett likvärdigt sätt över hela landet till ett enhetligt porto.

När detta monopol skall tas bort för det med sig ett antal konsekvenser som behöver klaras ut. I betänkandet har detta redovisats som sju olika villkor som skall vara uppfyllda för att Postens rikstäckande åtagande skall kunna fullgöras när monopolet tas bort. Det är sju villkor som bara räknas upp i betänkandet utan analys av vilka möjligheter det finns att uppfylla dessa villkor och vilka konsekvenser det blir på andra samhällsområden om de sju villkoren inte skulle uppfyllas.

Det är ganska fantastiskt att trafikutskottets majoritet kan ta så lätt på svenska folkets framtida möjligheter till en bra postservice att man inte ens försöker göra denna analys. Hur kan Elving Andersson, som i andra sammanhang talar så varmt för landsorten, vara så aningslös, eller är det bara cynism?

Jag skall bara beröra några av de sju villkor som Posten menar måste uppfyllas för att Posten skall klara sitt regionala och sociala ansvar.

Det första handlar om momsen. För att skapa konkurrensneutralitet för

ett avmonopoliserat postverk måste brev- och tidningsbefordran momsbeläggas. Vad betyder detta? Jo, privatpersoner, föreningar, tidningar och finansinstitut får sina porton höjda med 25 %.

Bara ett exempel: En tidning som ges ut av en ideell organisation har en utgåva på 33 000 exemplar. Den kommer ut med åtta nummer om året. Tidningen har en och en halv redaktörstjänst och i dag en tryckkostnad på ca 62 000 kr per nummer och en portokostnad på 53 000 kr. Med moms blir det 14 000 kr extra per nummer, dvs. portokostnaden kommer att öka med 109 000 kr per år för denna organisation. För en ideell organisation betyder det att man antingen måste minska antalet nummer, eller också får man ta bort annan verksamhet för motsvarande belopp.

Så här är det för hundratals organisationer i vårt land. Det innebär att det uppstår en omöjlig situation för föreningar och ideella organisationer. Folkrörelserna lever redan i dag med en mycket ansträngd ekonomi. Effekterna kommer att bli oerhörda, inte minst från demokratisk synpunkt, när de många rösterna tystnar i förenings- och fackpressen.

Jag vill fråga Elving Andersson hur han menar att det här problemet skall lösas. Har utskottsmajoriteten över huvud taget funderat över problemet? Om inte, tycker jag att ni skall vara så ärliga att ni säger att ni struntar i hur det går för föreningslivet, nu när det gäller att rädda skinnet på ett privat postdistributionsföretag i Stockholms city.

Även om mycket i samhället har förändrats sedan mitten av 1800-talet ser Sveriges geografi likadan ut. Vi har en stor och glest befolkad landsbygd och ett relativt litet antal stora städer. Det ställer höga krav på infrastrukturen. Det gäller också postverksamheten. Utanför de största tätorterna finns det ingen marknad för flera konkurrerande postföretag. Postverkets brevbefordran har därför karaktären av naturligt monopol utanför de stora städerna. Posten säger att ett av de sju villkoren för avmonopolisering är att man skall få marknadsanpassa sin prissättning.

På vanlig svenska betyder det portohöjningar för några och kanske sänkningar för andra – höjningar för dem som bor långt borta och sänkningar för de stora flödena i de stora orterna.

Sedan Postverket fick enhetsporto 1855 har korssubventionering mellan kort- och långväga och därmed billiga och dyra brev medverkat till att postservicen fungerar också i Sveriges glesbygder. Menar vi något med att hela Sverige skall leva, måste hela Sverige också ha tillgång till en jämlik postservice. Det trodde jag att Elving Andersson också ställde upp på.

Postverkets brevmonopol har varit en viss garanti för att det nationellt sammanhållna nätet skall fungera. Om nu denna förutsättning tas bort uppstår prissättningsproblem. Hur har ni tänkt lösa de problemen, Elving Andersson? Har ni över huvud taget funderat över detta i den borgerliga utskottsmajoriteten?

Posten sätter också upp som villkor att de sociala åtaganden som Posten har skall ersättas. Jaha. I dag får Posten via statsbudgeten, som ersättning för de 500 miljoner som man beräknar att det kostar för innevarande år, ett belopp på 300 miljoner. Det lär bli så att beloppet minskas med ytterligare 50 miljoner. Det blir 250 miljoner, som ersättning för det som Posten tidigare kunde dra in genom att man hade hand om de statliga betalningarna i Postgi-

rot. Nu ifrågasätts Postgirot också som en del av Posten, vilket tydligen har fått utskottsmajoriteten att dra öronen åt sig.

Jag vill fråga Elving Andersson om han kan garantera att regeringen – och då menar jag att han får tala som representant för samtliga regeringspartier – inte kommer med några utförsäljningsförslag vad gäller Postgirot. Det skulle vara ett rejält besked.

Vi använder inte bara Posten nationellt. Också internationell posttrafik är viktig för landet. Inom EG pågår ett arbete för att harmonisera regler och bestämmelser inom postväsendet. Syftet är att man skall få en likformig kvalitet och omfattning på posttjänster över hela Europa. När det gäller monopolet säger man att det kan vara tillämpligt för brev och för paket upp till 20 kg. Man menar att dessa delar av postverksamheten är så viktiga att medlemsländerna skall ha skyldighet att ansvara för service, kvalitet och vissa prisramar. Inte bara rätten att tillämpa brevmonopol utan också korssubventionering pekas ut som medel för att tillgodose kraven.

Regeringen låtsas inte ett dugg om det här, utan går på tvärs med resten av Europa och i stort sett resten av världen. Visserligen har vi oerhört kvalificerade anställda i Posten i Sverige. Det har inte minst dagens besked om Ånge visat. Men att tro att de är så kvalificerade att de lyckas med något som man i det betydligt mer tättbefolkade EG-området inte tror sig klara av för att få en rättvis postservice, det tycker jag är att ställa för stora krav på de anställda.

Fru talman! Det förslag som framförs, att brevmonopolet skall tas bort utan att riksdagen kan ange de villkor som skall gälla för postverksamheten i övrigt, betyder att det är mycket osäkert om Postens verksamhet kan bedrivas utan statliga bidrag i framtiden.

Den aviserade Postlagsutredningen – när den nu kommer, den är ju försenad som det mesta som har med Kommunikationsdepartementet att göra – borde förhoppningsvis kunna räta ut en del av frågetecknen. Det är närmast skandal att regeringen och utskottsmajoriteten inte tar någon hänsyn till vad man också själv tidigare sagt om vikten av att reda ut dessa förutsebara problem.

Förslaget innebär att regeringen, och nu snart förmodligen också riksdagen, inte bara går emot det beslut som riksdagen fattade så sent som den 20 maj i år, då man uttryckligen sade "att Postverkets ensamrätt inte bör avskaffas innan det finns instrument i form av lagstiftning varigenom staten kan försäkra sig om att den regionala och sociala servicen fungerar". Så stod det i betänkandet. Förslaget innebär också att man lämnar helt utan avseende den utredning om en ny postlag som skall presentera sina förslag i januari. Riksdagen tar inte chansen att få ett samlat beslutsunderlag.

Det enda motiv som ges i propositionen och i betänkandet är "marknadsförändringar i kombination med otydliga signaler om konkurrensförutsättningar för brevverksamhet". Vidare säger man att förslaget skall "ge en klarläggande signal till de olika aktörerna på postmarknaden". Just nu finns det två aktörer på postmarknaden utöver Postverket självt, nämligen riksåklagaren, som utreder City Mails misstänkta brott mot postmonopolet, samt City Mails konkursförvaltare.

Jag vill slutligen fråga Elving Andersson: Hur kan han, som centerpartist

och folkrörelsemänniska, acceptera att ett privat poståkeriföretags väl och ve skall få gå före hela svenska folkets rätt till en bra postservice?

Fru talman! Jag yrkar bifall till den socialdemokratiska reservationen. (Applåder)

Anf. 143 ELVING ANDERSSON (c):

Fru talman! Det var många frågor som Ines Uusmann ställde i sitt anförande. Jag hoppas att jag hann notera allihop, och jag skall försöka svara på så många som möjligt av dem. Har jag missat någon, får väl Ines Uusmann återkomma.

Låt mig börja med att konstatera att bakom betänkandets ganska intetsägande rubrik, "Vissa frågor inom kommunikationsdepartementets område", döljs många stora och viktiga frågor. Det innehåller bl.a. förslag om att LKAB skall få överta trafikeringsrätten för malmprodukter på Malmbanan, ett bemyndigande till regeringen att besluta om försäljning av högst 50 % av aktierna och rösterna i Swedcarrier-koncernens dotterbolag Rail Combi AB och i det blivande Kontinentbolaget.

Betänkandet innehåller också förslag om att ställa garantier på högst 600 000 kronor till förfogande för byggande av trafikleder i Stockholmsregionen med anledning av det s.k. Dennispaketet. Slutligen innehåller det vissa frågor om Posten, det som Ines Uusmann ägnade sitt anförande åt.

Låt mig först, fru talman, slå fast att ett väl fungerande postverk och en bra postservice är en oerhört viktig del av infrastrukturen i Sverige. För enskilda och företag över hela landet är tillgången till en bra postservice en nödvändighet. Posten skall fungera över hela landet. Oavsett var man bor – i storstad eller landsbygd – skall man ha postservice minst fem dagar i veckan.

Vi har från riksdagens sida tidigare ställt upp ett antal krav på Postens verksamhet. Det handlar om servicenivåer och vissa regionala och sociala mål. Dessa mål är viktiga och får inte och skall inte tummas på. Om talet om att "hela Sverige skall leva", som också Ines Uusmann berörde i sitt anförande, skall ges ett reellt innehåll, måste de regionalpolitiska kraven på Postverket även fortsättningsvis vara väldigt långtgående.

Jag kan passa på att försäkra Ines Uusmann att jag hade för min del aldrig ställt upp bakom ett förslag om att avveckla det s.k. brevmonopolet, om jag hade hyst den minsta oro för att det skulle leda till att Posten inte kan klara de regionalpolitiska mål som vi från riksdagens sida har lagt fast.

De krav som vi har ställt på Posten lever Posten upp till på ett väldigt bra sätt. Det råder också glädjande nog bred politisk enighet om servicemålen och de regionala målen.

Även om Posten fungerar bra, vill jag med bestämdhet hävda att det är med Posten som med alla andra organisationer och företag: Inget är så bra att det inte kan bli bättre. Särskilt i en så våldsamt stor organisation som Posten finns det naturligtvis goda möjligheter till ytterligare effektivisering utan att för den skull försämra servicen till enskilda och företag.

Ett mycket bra sätt att pressa fram den effektiviseringen är att utsätta verksamheten för konkurrens. Det har vi märkt på många andra områden, och jag är övertygad om att det gäller också på Postens område. Men när Posten skall utsättas för konkurrens, måste man också få förutsättningar att

konkurrera på lika villkor med de organisationer eller företag som man skall konkurrera med. Bl.a. därför skall Posten bolagiseras.

Dagens beslut skall ses som ett första steg på vägen, nämligen avskaffande av det s.k. brevmonopolet. Vi har redan i Sverige en väldigt öppen marknad inom postområdet. Det enda avsnitt där det fortfarande finns ett monopol är just för s.k. normalbrev. På alla andra områden – tidningsdistribution, direktreklam, osv. – har monopolet redan avskaffats.

Den stora konkurrensen som Posten upplever är inte från eventuella andra postdistributionsföretag, utan det är från den nya tekniken. Mer och mer av meddelandena går via nya medier som telefax och elektronisk post. Det är där Postens stora utmaningar finns, och man möter den konkurrensen på ett såvitt jag kan förstå effektivt och framgångsrikt sätt.

Om nu den lilla resten av monopolet avskaffas, det som gäller de s.k. normalbreven, kommer det inte att leda till försämrad regional eller social service. Företrädare för Posten har själva förklarat att man kan klara av att leva upp till de krav vi ställer, även om brevmonopolet tas bort. Det är i den förvissningen som utskottsmajoriteten föreslår riksdagen besluta att ta bort den sista resten av det gamla monopoltänkandet på postområdet.

Ines Uusmann frågade bl.a. om det var av cynism eller om det var av aningslöshet som jag ställde upp bakom det här förslaget. Om Ines Uusmann har lyssnat på mitt inlägg, tror jag att hon inser att det är varken det ena eller det andra, utan det är en övertygelse om att det är rätt väg som vi nu slår in på.

Jag kan också försäkra Ines Uusmann att den situation som för närvarande råder beträffande City Mail inte på något vis har påverkat i alla fall mig till mitt ställningstagande. Jag tycker inte synd om City Mail eller hyser någon form av medkänsla med dem. De har gett sig in i branschen under givna förutsättningar, med den lagstiftning som fanns, med den monopolsituation som rådde. Man visste precis vad som gällde när man gav sig in i det här. Det finns då ingen anledning för oss att i det här läget ändra regelverket så att säga av omtanke om City Mail.

Sedan tror jag att det är viktigt – det kan finnas andra aktörer också – att ge signalen till marknaden att vi öppnar för konkurrens.

Jag är ledsen att jag drar över den anmälda tiden, fru talman, men jag fick så många frågor. Det är lika bra att klara av så många som möjligt med en gång, så kanske det blir färre repliker i stället.

På frågan om vad som händer med föreningslivet, ideella organisationer osv. när det blir moms på tidningsdistribution vill jag säga att det är naturligtvis en påkänning på föreningslivet och folkrörelserna, men vi skall komma ihåg att den stora smällen i skattehänseende som föreningslivet och folkrörelserna i Sverige har råkat ut för på senare år var Socialdemokraternas och Folkpartiets uppgörelse om skatteomläggningen. Då åkte folkrörelserna på rejäla smällar.

Det här är milda västanfläktar jämfört med vad som skedde då. Men det är självklart att detta får det tas hänsyn till när samhället bestämmer vilken nivå stödet till folkrörelser och organisationer skall ligga på.

Ines Uusmann nämnde som exempel en tidning som går ut i 33 000 exemplar med ett antal nummer per år. Jag utgår ifrån att det är en medlemstid-

ning, och i så fall har man väl också 33 000 medlemmar. Om det blir 14 000 kronor dyrare att skicka ut tidningen, så är det en knapp 50-öring per medlem. Visst är det kännbart, men det kan ändå inte vara belopp av den storleksordningen som avgör om föreningslivet står eller faller.

Självfallet skall enhetsportot vara kvar. Varken utskottsbetänkandet eller något som sagts i andra sammanhang pekar på att vi inte skulle kunna bibehålla enhetsportot.

Det är ju intressant att Socialdemokraterna nu äntligen har blivit så intresserade av regionalpolitik och regional rättvisa. Välkomna in i gänget, socialdemokrater! Var fanns ni under alla era regeringsår? Vi fick framför allt från Centerns sida kämpa mycket ensamma för regionalpolitiken. Det blir litet annorlunda när man hamnar i opposition, men det känns bra att fler nu kämpar för den regionala balansen och den regionala utvecklingen.

För ett år sedan diskuterade vi teletaxor. Då fanns det ett förslag om att utjämna taxorna på teleområdet. Det drabbade dock framför allt 08-området, medan man skulle ha kunnat behålla relativt låga taxor ute på landsbygden. Då sträckte sig inte Socialdemokraternas regionalpolitiska intresse särskilt långt, utan de gick emot förslaget. Det drabbade ju i första hand 08-området, och vi vet att det är ett område som Socialdemokraterna av tradition mycket starkt värnar om.

Ines Uusmann frågade också om jag kan garantera att det inte kommer något förslag om ändrad organisationstillhörighet för Postgirot. Nej, det kan jag inte, lika litet som jag tror att Ines Uusmann tidigare har kunnat garantera exakt vilka förslag som skulle komma från den dåvarande kommunikationsministern. Min uppfattning och uppfattningen inom majoriteten i trafikutskottet är mycket klar, och den ger vi uttryck för i utskottsbetänkandet, där vi säger att Postgirot är en viktig del av Posten. Det är en signal som jag utgår från att man uppfattar i regeringskansliet. Jag utgår därför också från att Postgirot kommer att få ligga kvar inom Posten.

Fru talman! Jag ber om ursäkt för tidsöverdraget, men jag har begagnat tillfället att svara på en del frågor. Jag vill avslutningsvis yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationen.

Anf. 144 INES UUSMANN (s) replik:

Fru talman! Jag funderar fortfarande på om Elving Andersson är aningslös eller cynisk. Det kanske är en kombination av bådadera.

Att Elving Andersson inte skulle ha tagit hänsyn till City Mails situation får stå för honom själv, men City Mail har i pressen i november månad sagt att det förslag som nu kommer ifrån Kommunikationsdepartementet är en klar signal för att ge företaget ytterligare en chans. Att det finns en del som uppfattar signalerna är alltså helt uppenbart, även om inte Elving Andersson gör det.

Vidare talar Elving Andersson sig varm för regionalpolitiken, och det är förstås lätt att göra när man är centerpartist. Man skulle kunna säga att om ni nu har lyckats övertyga oss socialdemokrater om det förträffliga med en aktiv regionalpolitik, varför skall då ni överge den? Vi står upp för den när vi vill bevara monopolet, på samma sätt som vi tidigare gjort.

När det gäller de regionalpolitiska målen vill jag, Elving Andersson, utan

att raljera säga att Posten faktiskt själv ställer upp sju villkor för att klara dem. Den fråga som jag ställde och som Elving Andersson inte svarade på var: Varför har man inte gjort någon analys i betänkandet av de här villkoren? Det handlar ju om att Posten själv säger att man gärna vill jobba utifrån de mål som riksdagen har satt upp, men att vissa förutsättningar då måste vara utklarade, och de är icke utklarade utan bara uppräknade i betänkandet.

Ett av de villkor som man vill ha uppfyllda är bolagiseringen. Elving Andersson säger att det är bra för effektiviteten att bolagisera och att avmonopoliseringen är steg nr 1. Men varför i all sin dar då inte se detta som en helhet? Den nya associationsformen, avmonopoliseringen, pensionsskulden och en mängd andra saker hör faktiskt ihop, och det är det som det handlar om när vi skall diskutera Postens nya förutsättningar. Jag vill återigen fråga: Hur kan man vara så aningslös att man låter bli att göra denna analys?

Anf. 145 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag vet inte vad jag skall göra för att övertyga Ines Uusmann om min uppriktiga uppfattning i dessa frågor, men jag kan bara försäkra att det när jag talar om vad som har väglett mig är precis så som jag har sagt. Jag har t.ex. inte utgått från någon form av omtanke om City Mail. Det får faktiskt Ines Uusmann lita på. Visst uppfattar City Mail och andra företag som kan vara intresserade av denna marknad signalen, men det är inte det som är det bakomliggande skälet.

Jag tar fasta på Ines Uusmanns hänvisning till Postens eget uttalande att man kan klara att leva upp till de regionala mål som riksdag och regering har ålagt verket. Man gör det dock under vissa förutsättningar, och det är min absoluta övertygelse att vi i det fortsatta arbetet med postlagen och med förberedelserna inför bolagiseringen skall tillsammans mellan staten och Posten kunna skapa sådana villkor att Posten kan leva upp till detta.

Men jag vill också fråga Ines Uusmann och Socialdemokraterna: Säger man nej till att upphäva brevmonopolet av formellt skäl, därför att postlagen ännu inte har tagits fram, eller är det en principiell uppfattning att man inte under några förhållanden kan tänka sig att avveckla monopolet och t.ex. bolagisera Posten? Det skulle vara intressant att få svar på den frågan. Det är viktigt för det fortsatta arbetet.

Det är väl efter detta korta replikskifte bara att konstatera att Socialdemokraterna fortfarande lever kvar i den förlegade tankevärld där man tror att storskalighet, monopolsituation, konkurrensbegränsningar osv. är det som mest är till gagn för svenska företag. Det är ett förlegat synsätt, Ines Uusmann, och jag vill med bestämdhet hävda att den väg som vi nu slår in på är den som kommer att leda till väsentliga fördelar, till gagn för Postens kunder och för hela Sverige.

Anf. 146 INES UUSMANN (s) replik:

Fru talman! Den enda vägen har ju, som jag sade tidigare, lett till både grus i maskineriet och kaos i andra sammanhang. Jag tycker därför att Elving Andersson borde tala litet tyst om den enda vägen.

Elving Andersson kan inte garantera att kommunikationsministern inte

kommer att lägga fram något förslag om att sälja ut Postgirot. Självfallet kan inte kommunikationsministern göra det, eftersom det skulle vara en uppgift för finansministern. Det var skälet till att jag frågade efter regeringens uppfattning. Det är ju inte en fråga som rör bara trafikutskottet och Kommunikationsdepartementet, utan det är i hög grad också en finansiell fråga. Det är en del av den viktiga helhet som vi tycker att det är så sorgligt att ni inte vill se när det gäller Postens framtid i Sverige.

Elving Andersson frågar vidare: Varför säger Socialdemokraterna nej? Om han hade läst vår motion hade han där kunnat se att vi framhåller att vi tycker att man i stället för att lägga fram denna slarviga proposition skall utreda förutsättningarna för att införa en modern monopollagstiftning för brevbefordran i enlighet med de regler som förbereds i EG, alternativt en koncessionslagstiftning som ställer sådana krav på postdistributionen att en solidarisk finansiering av regionala och sociala kostnader inom sektorn behålls.

Det är svaret på frågan, och det kan man läsa om i den socialdemokratiska motionen.

Jag vill återkomma till föreningslivet och momsen på tidskrifter. Det är ganska cyniskt av Elving Andersson att säga att det är milda västanfläktar för Sveriges föreningsliv att det får portoökningar om 25 %. Det skulle inte betyda någonting för föreningslivet. Det är ju märkligt med tanke på den diskussion som fördes i utskottet om avveckling av prisregleringen förra året, när det handlade om prisökningar om 6 %. Men det är väl ett uttryck för den syn som den borgerliga regeringen har på Sveriges folkrörelser.

Elving Andersson återkommer till den regionala servicen. Jag vill återigen säga att det vore klädsamt om han åtminstone erkände att brådskan har gjort att det finns en mängd oklarheter kvar i Postens framtida associationsform och i frågan om hur Posten i framtiden skall vara uppbyggd för att klara de mål som riksdagen har satt upp.

För dem som är beroende av postservice utanför tätorterna – och det handlar då inte bara om glesbygd utan om hela Sverige utanför de stora städerna – är det besked som vi har fått i dag från centerpartisten Elving Andersson mycket oroväckande, och jag beklagar det.

Anf. 147 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Det är inte lätt att föra en debatt med Ines Uusmann i dessa frågor, eftersom hon uppenbarligen konsekvent vägrar att lyssna på ett enda ord som jag har sagt. Jag vet inte om det är så att Ines Uusmann har i förväg färdigskrivna repliker, som gör att hon har svårt att lyssna på vad jag säger och diskutera det, utan i stället upprepar påståenden som jag redan har tillbakavisat flera gånger.

Vad gäller konsekvenserna för föreningslivet av en momspålaga på portot har jag inte alls sagt att det inte betyder något. Jag sade tvärtom att det här visst blir kännbart, men att det jämfört med de skattesmällar som föreningslivet och svenska folkrörelser fick i Socialdemokraternas och Folkpartiets skatteomläggning är en mild västanfläkt. Jag tror inte att Ines Uusmann kan hävda något annat.

När det gäller EG:s regelverk ligger vi faktiskt på många områden just

inom den sektor som vi handlägger inom trafikutskottet långt före EG. Det gäller t.ex. för avregleringen på hela telemarknaden, och jag tror att vi är ganska stolta över och nöjda med detta. Varför skall vi inte kunna vara föregångare också på postområdet? Jag tror att vi kan och bör vara det.

Låt mig avslutningsvis bara återigen konstatera att det är jätteroligt med det nyvaknade intresset för regionalpolitik, landsbygdsutveckling och annat som Socialdemokraterna nu visar. Det hade varit ännu bättre om detta intresse hade funnits också under åren i regeringsställning, men sent skall syndaren vakna. Som jag tidigare sade: Välkomna in i gänget bland oss som kämpar för regionalpolitiken!

Talmannen anmälde att Ines Uusmann anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 148 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Fru talman! Jag skall bli mycket kortfattad i detta ärende. Jag vill bara på det här sättet för sista gången innan beslut fattas tala om varför vi nydemokrater kommer att hjälpa till med att brevmonopolet avskaffas.

En av de största anledningarna till det är att vi nydemokrater faktiskt inte tycker om monopol. Bara detta skulle faktiskt vara tillräckligt för att vi skall hjälpa till med dess avskaffande. Men när det gäller post- och brevbefordran finns det också något som kallas historisk service och historiskt värde. Vi vill därför inte utan vidare lämna brevbäringen vind för våg.

Emellertid har trafikutskottet fått sig delgivet av generaldirektören för Posten Ulf Dahlsten – jag tror att också Ines Uusmann var med på resan till Örebro – att någon som helst risk för försämrad service i hela landet inte kommer att uppstå. Det blir alltså ingen försämring av servicen. Det framhålls även i betänkandet och har uttalats ett flertal gånger från Kommunikationsdepartementet, åtminstone på frågor som jag har ställt.

Läser man betänkandet finner man också att det är klart att statsmakterna trots allt har generalansvaret för postutdelning och för brev under lång tid framöver.

Det är ju faktiskt vi riksdagsledamöter som på skattebetalarnas uppdrag äger Posten, även om Posten blir bolagiserad. Om det i en framtid blir akuellt med andra ägare av Posten, måste vi på något sätt garantera brevutbärningen till de platser som inte är lönsamma. Det är också jag helt på det klara med. Men den dagen, den sorgen.

Fru talman! Med anledning av att vi nydemokrater känner oss helt lugna för att regeringen noggrannt bevakar utvecklingen och skyndsamt ingriper om något går snett – vi vet hur det gick med taxinäringen – yrkar jag bifall till hemställan i dess helhet i trafikutskottets betänkande T11 och avslag på reservationen.

Fru talman! Till sist vill jag säga till reservanterna, socialdemokraterna, att jag med stor respekt har tagit del av era åsikter. Men eftersom man på Kommunikationsdepartementet på sistone har skärpt sig, gör man säkert inte bort sig en gång till, speciellt inte i den här frågan.

Anf. 149 OLLE LINDSTRÖM (m):

Fru talman! I detta betänkande behandlas bl.a. försäljning av aktier i Statens järnvägars dotterbolag. Förvaltningsbolaget Swedcarrier skall genom dotterbolaget Rail Combi AB bedriva kombitrafik och kontinenttrafik.

I propositionen, vars förslag också utskottet har ställt sig bakom, sägs det att för att säkerställa en långsiktig satsning på kombi- och kontinenttrafik skall SJ behålla aktiemajoriteten i bolaget.

Enligt min uppfattning är detta en felaktig slutsats. Jag har i min motion T25 framfört mina synpunkter, vilka jag nu mycket kort skall redovisa här i kammaren.

Om kombitrafiken skall fungera bra och också kunna konkurrera med vägtrafiken i övrigt, måste transportföretagen både på väg och järnväg samarbeta. Det är därför viktigt att skapa förutsättningar och incitament för en utveckling på detta område.

Om detta skall vara möjligt, bör inte riksdagen låsa aktiemajoriteten till SJ-koncernen – man kan ju också äga en mindre andel aktier. Jag tror nämligen inte att det finns något intresse hos privata transportföretag att gå in som minoritetsägare i Rail Combi AB. Förtroendet för SJ, Swedcarrier och dotterbolaget Rail Combi AB är inte så stort när det gäller just den här typen av transporter, särskilt inte i fråga om terminalhanteringen.

Trots att ett enigt utskott har avstyrkt min motion ser jag ändå en viss öppning i utskottets skrivning. Utskottet hänvisar till en utvärdering av SJ-koncernens verksamhet, som tidigare har beslutats av riksdagen. Dessutom finns det en annan utredning som skall se till att fler operatörer på likvärdiga konkurrensmässiga villkor skall kunna utnyttja bannätet. En ökad konkurrens inom järnvägssektorn är nödvändig och också brådskande. När nu LKAB får trafikeringsrätten på Malmbanan, kan kostnaderna för LKAB:s malmtransporter minskas med 30–40 %, vilket också är väsentligt.

Fru talman! Trots mina anförda synpunkter på den del i betänkandet som berör försäljning av aktier i SJ:s dotterbolag, avstår jag ifrån att yrka bifall till min motion T25. Jag har anledning att återkomma till denna fråga när resultatet av den utredning som beslutades 1992 redovisats och när utvärderingen är klar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 18 §.)

17 § Vissa sjöfartspolitiska åtgärder

Föredrogs
trafikutskottets betänkande
1992/93:TU12 Vissa sjöfartspolitiska åtgärder (prop. 1992/93:128).

Anf. 150 HÅKAN STRÖMBERG (s):

Fru talman! Det har sagts många gånger under det här året, som snart är till ända, att regeringens sätt att styra landet präglas av kortsiktighet och brist på fast handlande. Det är detta som – det märks utanför det här huset – till

stor del är orsaken till den djupa oro som många människor känner i vårt samhälle. Frågan är om inte regeringens insatser inom sjöfartspolitiken slår alla rekord när det gäller kortsiktighet och brist på klara signaler om vad som kommer att hända i framtiden. Då skall vi komma ihåg att sjöfartsnäringen kanske är den mest kapitalintensiva näringen, räknat per anställd.

Jag noterar i dag att regeringen är mycket ointresserad av att följa med vad som händer i riksdagen. Jag hade önskat att kommunikationsministern åtminstone hade varit här i kväll. Vi hade i uppdrag att ifrån den socialdemokratiska gruppen i trafikutskottet önska honom en god helg. Jag vill ha det noterat till protokollet att vi önskar kommunikationsministern en trivsam helg.

Till sakfrågan, dvs. det betänkande som vi nu behandlar med anledning av proposition 128 om vissa sjöfartspolitiska frågor. Riksdagen beslutade i april på den borgerliga majoritetens förslag att rederistödet skulle avskaffas den 1 juli i år. Nu behandlar vi en proposition där det sägs att man åter skall införa rederistödet för innevarande budgetår, dvs. fram till den 1 juli nästa år. Tala om kortsiktighet! Vi har således inte haft någon sjöfartspolitik under det senaste halvåret.

Det kommer ett förslag om sjöfartspolitiken som till stora delar endast kommer att gälla ett halvår. Tala då om en fast och konsekvent politik inför framtiden!

Det är angeläget att lägga fast en sjöfartspolitik som innebär att svensk sjöfartsnäring kan utvecklas och verka på någorlunda lika villkor jämfört med andra länder. Det gäller att få rättvisa och lika villkor för de ombordanställda, oavsett vilken nationalitet de anställda har.

För att ge svensk sjöfartsnäring en rättvis chans i den internationella konkurrensen beslutade vi i riksdagen 1988 att fr.o.m. den 1 januari 1989 ge svensk rederinäring ett stöd i sådan form att man återbetalade bemanningskostnader motsvarande erlagda socialavgifter. Det gällde framför allt fartyg som gick i s.k. fjärrsjöfart.

Man gjorde detta därför att det pågick en utflaggning av de svenska fartygen. Man flaggade ut under s.k. bekvämlighetsflagg och anställde personal ofta från låglöneländer, med löner och anställningsvillkor som gällde i de ombordanställdas hemland. Bemanningskostnaderna blev därigenom för de svenskflaggade fartygen betydligt högre, eftersom man fackligt hade lyckats förhandla fram betydligt bättre villkor. För att minska skillnaderna infördes rederistöd.

I den reservation som vi socialdemokrater har i betänkandet pekar vi på bristerna i propositionen och framhåller att sjöfartspolitiken måste få en mer långsiktig inriktning. Det går inte att hålla på med en sexmånaderspolitik, som regeringen, i första hand kommunikationsministern, nu gör inom sjöfartspolitiken. Det kan knappast finnas någon redare i det här landet som vill planera en fartygsflotta för framtiden, eftersom man inte ens vet vad som kommer att gälla fr.o.m. den 1 juli 1993 eller vill satsa på fartygsutbildning för de anställda, då man inte vet om det kommer att finnas kvar någon svensk sjöfartsnäring ens efter nästa halvårsskifte.

Det är viktigt att slå vakt om den svenska sjöfartsnäringen, som ger både nationalinkomster och också arbeten för framtiden.

Fru talman! Kommunikationsministern säger i propositionen att han avser att återkomma före halvårsskiftet 1993 med förslag om en mer långtidsinriktad sjöfartspolitik. Han säger också att han vill utvärdera det avtal som träffades emellan Sveriges redarförening och Sjöfartsförbundet, Fartygsbefälsförening och Maskinbefälsförbundet den 8 oktober. Överenskommelsen gäller hur man skall hitta vägar för att göra kostnadsbesparingar, rationalisera och vilka anställnings- och lönevillkor som skall gälla för anställda utländska medborgare ombord på de svenskflaggade fartygen.

Vi tror inte att kommunikationsministern, som hittills inte visat sådan handlingskraft, kan klara att under en så kort tid göra en utvärdering och komma med ett förslag till en långsiktig inriktning.

Jag befarar att förhållandena kommer att bli precis desamma nästa år som de varit under detta. Vi kommer inte att ha någon sjöfartspolitik över huvud taget. Risken är då att utflaggningen av de svenska fartygen sätter fart igen, och att svensk sjöfartsnäring kommer att utarmas på både fartyg och yrkeskunnig personal.

Vi har i vår reservation föreslagit att riksdagen nu skall ge regeringen till känna att den skyndsamt skall återkomma till riksdagen med förslag till den svenska sjöfartens långsiktiga inriktning. Vi talar i reservationen också om vilken denna inriktning bör vara. Så länge det förekommer olika stödformer till sjönäringen i Västeuropa behöver inte heller den svenska sjöfartslejden utgöra något undantag.

Med detta vill jag, fru talman, yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen till betänkandet.

Anf. 151 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Fru talman! Efter en fiaskoliknande hantering av den svenska sjöfartsnäringen lägger nu den borgerliga regeringen fram ett förslag till riksdagen om en fortsatt destruktiv sjöfartspolitik. Utflaggningen kommer att fortsätta, svenska arbetsplatser kommer att gå förlorade och med detta svenska skatteintäkter.

Regeringen har tydligen inte haft modet att föra en framsynt sjöfartspolitik. Jag vet att regeringen har upptäckt att murar har fallit ute i Europa och att vi numera lever i *en* värld med konkurrens av alla världens handelsflottor. Man har dock inte ens närmat sig början av en bra världsomspännande sjöfartspolitik.

Jag kan konstatera att de flesta borgerliga ledamöter kommer att rösta emot sin övertygelse, dvs. övertygelsen att Sverige måste ha ett internationellt register precis som andra länder. Om regeringen hade insett att man inte alltid kan vara alla till lags och på ett tidigare stadium av valperioden infört ett särskilt register, hade vi förmodligen sluppit att genomlida det trauma vi nu måste uppleva en gång till nästa sommar.

Det kommer förmodligen att visa sig att de glädjekalkyler avseende rationaliseringen ombord på fartyg som vissa organisationer påstår sig kunna göra inte kommer att hålla.

Motståndare till registret har kallat anhängare till detsamma för apartheidanhängare, fru talman. Detta är ett enligt vårt tycke djupt kränkande tillmäle. Som bekant för de flesta i denna kammaren finns i Norge, Dan-

mark, Finland och många andra länder denna typ av register. Om nu socialdemokraterna och vänsterpartisterna skulle kalla mig som svensk för apartheidanhängare, borde man i rättvisans namn även kalla våra grannländers regeringar för apartheidanhängare.

Det gör man naturligtvis inte. Socialdemokrater och vänsterpartister kan av artighetsskäl inte ge våra grannar tillmälen som vi här i Sverige bara ger regimer i södra Afrika. Detta trots att våra grannar har register av det slag som vi vill införa också i Sverige. Vi lever som sagt i *en* gemensam värld.

Eftersom vi nydemokrater inser att registret kommer nu eller senare finns det ingen anledning att lida sig igenom en meningslös, fruktlös period av ingenting. Vi föreslår att riksdagen redan nu inrättar ett särskilt register enligt Kommunikationsdepartementets promemoria Ds 1992:21 med de förändringar som vi redogjort för i vår motion.

Fru talman! Jag yrkar avslag på hemställan i betänkandet och bifall till vår reservation. Det gör jag för att ge en klar signal till shippingbranschen om att vi tror på den och att vi gör vad vi kan för dess överlevnad under svensk flagg i Sverige. Jag hoppas också att de riksdagsledamöter som vill den svenska handelsflottan väl röstar för reservationen.

Anf. 152 HÅKAN STRÖMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag undvek att i mitt anförande nämna den reservation Ny demokrati fogat till betänkandet därför att jag inte förstod den. Jag tänkte att sjökaptenen Kenneth Attefors kanske skulle klargöra det hela i sitt inlägg. Där fick jag heller inte något svar.

Jag skulle vilja ställa en direkt fråga till Kenneth Attefors: Avser Kenneth Attefors att man på de svenskflaggade fartygen i framtiden skall kunna ha möjligheter att ha besättningsmän med olika lönevillkor, dvs. att man skall kunna anställa personal från låglöneländer och att deras hemländers lönevillkor skall gälla, samtidigt som man har svensk personal med svenska avtalsvillkor på dessa fartyg? Jag vill ha ett klart svar på denna fråga. Skall vi ha det på detta sätt eller inte i framtiden, Kenneth Attefors?

Anf. 153 KENNETH ATTEFORS (nyd) replik:

Fru talman! Det är precis på det sättet jag menar att vi skall ha det. Det innebär nämligen lika lön för lika levnadsstandard. Det är så man resonerar i våra grannländer, och där fungerar det alldeles utmärkt bra. När våra grannländer har detta, måste också vi ha det.

I går när vi talade om båtregistret, hänvisade ni till att andra länder håller på att införa register för småbåtar och att vi därför skulle behålla detta register. Nu har andra länder internationella sjöfartsregister. Alltså måste också vi införa det.

Anf. 154 HÅKAN STRÖMBERG (s) replik:

Fru talman! Kenneth Attefors kan således i framtiden arbeta tillsammans med en annan kollega som är sjökapten och som har betydligt lägre lön än han själv har.

Jag vill beträffande EG notera att det pågår en harmonisering, dvs. att

man skall försöka hitta lika regler för hur man skall arbeta när det gäller sjöfarten i framtiden.

Anf. 155 KENNETH ATTEFORS (nyd) replik:

Fru talman! Jag hoppas att detta arbete i så fall går snabbt, såvida jag inte nu får med mig den borgerliga gruppen på att vi skall införa detta register som vi faktiskt har talat om under ett helt år. När EG är klart med sitt förslag är jag rädd för att det inte finns någon svensk handelsflotta under svensk flagg kvar.

Anf. 156 TOM HEYMAN (m):

Fru talman! För några dagar sedan kunde vi på TV:s nyhetssändningar se hur den danska Sea Pearl löpte in i Mogadishus hamn med den första hjälpsändningen sedan oktober. Det var ingen händelse att det var ett danskt skepp som svarade för den premiären.

Det är ingen händelse att danska redare nu är verksamma runt om i världen och besöker hamnar som deras svenska kolleger sedan länge har övergivit.

Sedan Danmark för några år sedan införde sitt internationella register har den danska handelsflottan haft en utomordentligt stor framgång. Detta har självfallet inneburit en kraftig ökning av de danska rederiernas tonnage, ett bra orderläge för danska varv och underleverantörer och också – och det kanske är särskilt viktigt – fler jobb för danska sjömän.

Fram till oktober i år har antalet danska medborgare som seglar i danska skepp ökat med 60 % när det gäller befäl och med 23 % när det gäller manskap.

Den svenska regeringens planer på att införa ett liknande internationellt register fick överges i samband med höstens krisförhandlingar. Med tanke på utvecklingen i Danmark kan man inte annat än beklaga detta.

Därför har också Ny demokrati reserverat sig till förmån för sin motion, som i stort sett överensstämmer med tidigare moderata motioner, men som jag här tyvärr nödgas yrka avslag på.

Den svenska sjöfartspolitiken har genom denna utveckling hamnat i en återvändsgränd. Den socialdemokratiska lösningen är här, som så ofta annars, ett riktat branschstöd.

Till en kostnad av nästan en halv miljard om året kan vi ytterligare ett antal år bevara den handelsflotta som i dag seglar under svensk flagg. Men den är redan gammal och delvis föråldrad. Och investeringarna som görs har under många år främst skett i utlandet. Så kommer det i än högre grad att bli i framtiden.

Den halva miljard som det i dag kostar att behålla den svenska flottan har inte regeringen. Finansministern gjorde i går detta mycket klart här i kammaren. Inte heller Socialdemokraterna har dessa pengar. I sin motion säger de sig dessutom dela regeringens syn på att den nuvarande stödkonstruktionen är olycklig.

Men dagens situation är ett resultat av den tidigare socialdemokratiska regeringens åtgärder. Man hade möjligheten att tillsammans med våra när-

maste grannar arbeta fram en gemensam nordisk lösning. I stället valde man att helt på egen hand gå fram med den nuvarande kontantstödsmetoden.

Såväl Norge som Danmark, och senare även Finland, har valt andra lösningar. Som en direkt följd av detta öppnades svensk kustsjöfart helt plötsligt för tonnage registrerat i det norska registret NIS. Att så skulle ske hade dåvarande kommunikationsministern inte klart för sig, men det skedde. Det försämrade ytterligare konkurrensmöjligheterna för de svenska närsjöfartsredarna.

Det är en ödets ironi att den första båt som under NIS-flagg kom i svensk kustfart var Okturus, befraktad av Oljekonsumenternas riksförbund.

Tilltron till svensk sjöfartspolitik är nu inte särskilt stor. De rederier som opererar på världshaven är väl etablerade under andra flaggor och kommer att så förbli. De rederier som seglar i vårt närområde trodde mycket på den danska lösningen. Deras förhoppningar har nu grusats, och investeringsviljan är svag. Vi kommer troligen i stället att få se en omfattande avveckling av svenskt tonnage.

Konkurrensförhållandena för dessa närsjöfartsredare har dessutom ytterligare försämrats. Den tidigare sovjetiska handelsflottan seglar nu i dessa farvatten praktiskt taget utan bemanningskostnad, och de olika baltiska rederierna börjar också uppträda och fungera som bekvämlighetsflagg för andra länders redare. Detta är självfallet ett mycket svårt problem, eftersom vi samtidigt har en moralisk förpliktelse att hjälpa dessa länder att få en fungerande ekonomi.

Socialdemokraterna efterlyser i sin motion en långsiktig lösning på svensk sjöfartspolitik som också skall anpassas till EG-staternas. Vi vet i dag inte riktigt hur EG:s sjöfartspolitik kommer att bli. De flesta EG-länder har någon form av dubbelregister, och EG:s övergripande mål är att slopa alla branschstöd enligt den svenska modellen, även om takten i det arbetet inte alltid är så snabb. Den senaste tidens osäkerhet har dessutom ökat inom EG dels genom den egna utvecklingen, dels för vår egen del genom det uteblivna EES-avtalet.

Den svenska sjöfarten kunde ha fått en mycket positiv utveckling enligt dansk förebild. Den lösningen har man från socialdemokratiskt håll blockerat. Därmed återstår den passiva stödpolitiken, en åtgärd som endast kan lindra avvecklingstakten och som vi i längden inte har pengar till.

Socialdemokraterna har i sitt ställningstagande styrts mycket av en skickligt framförd men dess värre inte särskilt konstruktiv kampanj från Sjöfolksförbundet. Som ett inslag i den kampanjen har framförts den felaktiga uppfattningen att jungmannen på Nordanvind, som går i sandfart på Mälaren, skulle kunna ersättas av en filippin.

Med dagens förslag är den risken undanröjd. Jungmannen på Nordanvind kommer även i fortsättningen att vara svensk. Men Nordanvind, byggd 1894, är knappast något bra exempel på en framåtsyftande och offensiv svensk sjöfartspolitik.

Med det anförda, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan med anledning av propositionen och avslag på reservationerna.

Eftersom jag är den siste officielle talaren, vill jag tillägga ett tack från oss

Vissa sjöfarts-politiska åtgärder

ledamöter till presidiet och till kammarens personal för en väl genomförd session.

Anf. 157 HÅKAN STRÖMBERG (s) replik:

Fru talman! Det var synd att Tom Heyman avslutade sitt anförande med att tala om vulgärargument när det gäller jungmannen på Mälarsjöfarten. Men det är inte det vi har diskuterat. Vi var faktiskt överens i många frågor.

Det finns ju en överenskommelse om att försöka minska bemanningskostnaden med 15 %. Men man måste få litet längre tid på sig än sex månader. Under den tiden, menar vi, måste någon form av stöd utgå till den svenska rederinäringen – precis som i andra länder. Det är ju vad vi har diskuterat. Nu vet vi inte vad som kommer att hända efter den 1 juli 1993 på grund av att det inte finns en långsiktig sjöfartspolitik. Det är detta och ingenting annat som vi pekar på i vår reservation.

Anf. 158 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Fru talman! Jag måste säga att jag faktiskt instämmer i huvudparten av det som Tom Heyman sade i sitt föredrag här men upprepar mitt yrkande om avslag på utskottets hemställan och bifall till min reservation.

Om riksdagen antar betänkandet och således går emot min reservation, hoppas jag att Tom Heyman i alla fall arbetar för att regeringen lägger fram en långsiktig sjöfartspolitik enligt de riktlinjer som vi under ett helt år har talat om. Det handlar alltså om ett internationellt register liknande det i Danmark.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 18 §.)

18 § En byggproduktlag

Föredrogs
bostadsutskottets betänkande
1992/93:BoU6 En byggproduktlag (prop. 1992/93:55).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Företogs till avgörande kulturutskottets betänkande 1992/93:KrU8, trafikutskottets betänkanden 1992/93:TU11 och TU12 samt bostadsutskottets betänkande 1992/93:BoU6.

Kulturutskottets betänkande KrU8
Utskottets hemställan bifölls.

Trafikutskottets betänkande TU11
Mom. 10 (avskaffande av Postverkets ensamrätt till brevbefordran)
Utskottets hemställan bifölls med 169 röster mot 140 för reservationen av Sven-Gösta Signell m.fl.
Karl Gustaf Sjödin (nyd) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga moment
Utskottets hemställan bifölls.

Trafikutskottets betänkande TU12
Mom. 1 och 2 (avslag på propositionen och ett svenskt internationellt fartygsregister)
Utskottets hemställan bifölls med 285 röster mot 20 för reservation 1 av Kenneth Attefors.

Mom. 3 och 4
Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 5 (den framtida inriktningen av sjöfartspolitiken)
Utskottets hemställan bifölls med 171 röster mot 136 för reservation 2 av Sven-Gösta Signell m.fl.

Bostadsutskottets betänkande BoU6
Utskottets hemställan bifölls.

19 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Propositionerna
1992/93:142 Åtgärder mot bruk av narkotika samt ringa narkotikabrott
1992/93:154 Ändring i lagen (1991:341) om förbud mot utförsel av vissa produkter som kan användas i massförstörelsesyfte, m.m.

Motionerna
med anledning av prop. 1992/93:139 Olovligt bortförande och andra övergrepp mot barn
1992/93:L14 av Sten Söderberg (-)
1992/93:L15 av Elisabeth Fleetwood (m)
1992/93:L16 av Lena Öhrsvik och Margareta Israelsson (s)

Utbildningsutskottets betänkande
1992/93:UbU5 Förstärkning av den grundläggande högskoleutbildningen m.m.

20 § Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställts

den 16 december

1992/93:303 av *Karl-Erik Svartberg* (s) till statsministern om åtgärder mot rasism och främlingsfientlighet:

Vecka för vecka har vi under mer än ett år upplevt olika yttringar av invandrarfientlighet, öppen rasism och våld mot flyktingar. På senare tid har judiska gravar i Stockholm skändats och den nazistiska Horst Wessel-sången har sjungits på Stockholms gator.

Om denna rasism och främlingsfientlighet fortsätter att växa kan den bli ett allvarligt hot mot vårt demokratiska samhällsskick. Vi har därför alla ett personligt ansvar att göra vad vi kan för att förhindra att dessa tendenser tilltar och för att återupprätta ett samhälle präglat av öppenhet och tolerans. Men också regeringen har ett ansvar. Det gäller upplysning och information men också forskning om varför problemen uppstår. Det gäller eventuellt skärpta straff för brottslig verksamhet med rasistisk och främlingsfientlig inebörd. Det gäller polisens övervakning av grupper med rasism och främlingsfientlighet på programmet.

Eftersom frågan berör flera departement vill jag fråga statsministern:

Är statsministern beredd att ta initiativ till en kommission med uppgift att snabbt utarbeta ett handlingsprogram mot rasim och främlingsfientlighet?

1992/93:304 av *Ulrica Messing* (s) till civilministern om barns och ungdomars situation i lågkonjunkturen:

Flera rapporter under de senaste månaderna visar att barn och ungdomar är de stora förlorarna i lågkonjunkturen.

Vid besparingar inom barnomsorg, skola, fritid och förebyggande arbete mot drogmissbruk är det dessa grupper som drabbas. Det är allvarliga rapporter man fått läsa om.

Hur avser ungdomsministern Inger Davidson bemöta dessa trender och problem?

21 § Kammaren åtskildes kl. 18.38.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 8 § anf. 31 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 9 § anf. 66 (delvis),
av talmannen därefter t.o.m. 11 § anf. 92 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. beslutet om samlad votering före 15 § och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Torsdagen den 17 december

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen 1
2 § Justering av protokoll 1
3 § Förnyad bordläggning 1
Meddelande om samlad votering 1
4 § Socialavgifter 1
Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU5
Beslut fattades efter 9 §
5 § Ersättningar till sjukvårdshuvudmännen m.m. 2
Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU6
Debatt
Karin Israelsson (c)
Berith Eriksson (v)
Börje Nilsson (s)
Beslut fattades efter 9 §
6 § Ändrat arbetsskadebegrepp 7
Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU8
Debatt
Nils-Olof Gustafsson (s)
Berith Eriksson (v)
Sigge Godin (fp)
Beslut fattades efter 9 §
7 § Riksdagens val av vissa organ 17
Konstitutionsutskottets betänkande KU16
Beslut fattades efter 9 §
8 § Ny konkurrenslagstiftning 17
Näringsutskottets betänkande NU17
Debatt
Axel Andersson (s)
Bengt Dalström (nyd)
Rolf L Nilson (v)
Andre vice talman Christer Eirefelt (fp)
Näringsminister Per Westerberg (m)
Sten Söderberg (-)
Beslut fattades efter 9 §
9 § Kapital för nya företag, m.m. 36
Näringsutskottets betänkande NU19
Debatt
Mats Lindberg (s)
Rolf L Nilson (v)
Kjell Ericsson (c)
Bengt Dalström (nyd)
Näringsminister Per Westerberg (m)

Lars Stjernkvist (s)
Lennart Fridén (m)
Bo G Jenevall (nyd)
Anders G Högmark (m)
Lennart Brunander (c)
Roland Lében (kds)
Beslut 67
Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU5
Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU6
Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU8
Konstitutionsutskottets betänkande KU16
Näringsutskottets betänkande NU17
Näringsutskottets betänkande NU19
Beslut om samlad votering 70
10 § Ytterligare förenklingar i deklarationsförfarandet 70
Skatteutskottets betänkande SkU11
Debatt
Martin Nilsson (s)
Peter Kling (nyd)
Lars Bäckström (v)
Carl Fredrik Graf (m)
Beslut fattades efter 14 §
11 § Slopad kilometerskatt och ny skatt på dieselolja 78
Skatteutskottets betänkande SkU13
Debatt
Bo Forslund (s)
Peter Kling (nyd)
Lars Bäckström (v)
Ivar Franzén (c)
Beslut fattades efter 14 §
12 § Vissa frågor om beskattning av inkomst av tjänst 89
Skatteutskottets betänkande SkU14
Debatt
Anita Johansson (s)
Peter Kling (nyd)
Lars Bäckström (v)
Knut Wachtmeister (m)
Sten Andersson i Malmö (m)
Bo Forslund (s)
Beslut fattades efter 14 §
13 § Vissa företagsskattefrågor 105
Skatteutskottets betänkande SkU15
Beslut fattades efter 14 §
14 § Fastighetstaxering m.m. 105
Skatteutskottets betänkande SkU16
Debatt
Gunnar Nilsson (s)
Filip Fridolfsson (m)

Peter Kling (nyd)
Beslut 109
Skatteutskottets betänkande SkU11
Skatteutskottets betänkande SkU13
Skatteutskottets betänkande SkU14
Skatteutskottets betänkande SkU15
Skatteutskottets betänkande SkU16
Beslut om samlad votering 110
15 § Ägande av den avgiftsfinansierade radio- och TV-verksamheten m.m. 111
Kulturutskottets betänkande KrU8
Debatt
Åke Gustavsson (s)
Charlotte Branting (fp)
Beslut fattades efter 18 §
16 § Vissa frågor inom Kommunikationsdepartementets område .. 113
Trafikutskottets betänkande TU11
Debatt
Ines Uusmann (s)
Elving Andersson (c)
Kenneth Attefors (nyd)
Olle Lindström (m)
Beslut fattades efter 18 §
17 § Vissa sjöfartspolitiska åtgärder 122
Trafikutskottets betänkande TU12
Debatt
Håkan Strömberg (s)
Kenneth Attefors (nyd)
Tom Heyman (m)
Beslut fattades efter 18 §
18 § En byggproduktlag 128
Bostadsutskottets betänkande BoU6
Beslut 128
Kulturutskottets betänkande KrU8
Trafikutskottets betänkande TU11
Trafikutskottets betänkande TU12
Bostadsutskottets betänkande BoU6
19 § Bordläggning 129
20 § Anmälan om frågor
1992/93:303 av Karl-Erik Svartberg (s) om åtgärder mot rasism och främlingsfientlighet 130
1992/93:304 av Ulrica Messing (s) om barns och ungdomars situation i lågkonjunkturen 130

gotab 42688, Stockholm 1993